WESTERN ROMAN

LASO

CIJENA 15 d. BROJ 412

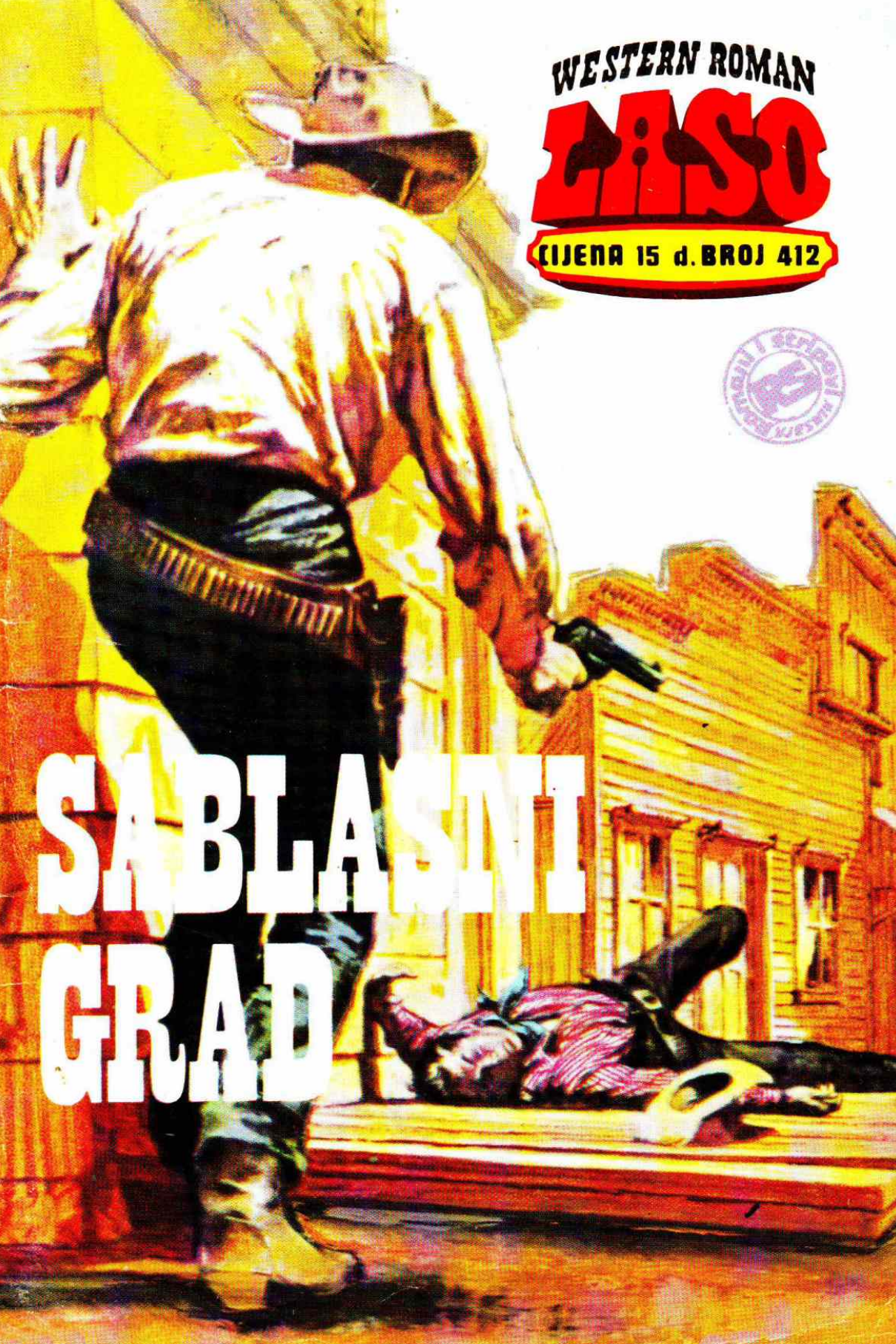

SABLASNI GRAD

WESTERN ROMAN

LISO

1981

Frank Callahan:

SABLASNI GRAD

LASO 412

FRANK CALLAHAN: **SABLASNI GRAD**
Naslov originala: FINALE IN DER GEISENSTADT
Recenzija: Mladen Stary, književnik
Copyright: Bastei-Verlag, Bergisch Gladbach
Prijevod: Stanko Juriša
Grafički urednik: Ivica Bartolić
Urednik: **Marcel Čukli**

LASO — Izlazi svaki tjedan — Izdavač: RO Novinsko-izdavačka djelatnost SOUR-a »Vjesnik« n. sol. o. — OOUR Informativno-revijalna izdanja n. sub. o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, Redakcija »Romani i stripovi« — Glavni i odgovorni urednik: Borivoj Jurković — Adresa uredništva: »Laso«, Redakcija »Romani i stripovi«, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, telefon: (041) 515-555 i 519-555 — Tisak: RO Štamparska djelatnost »Vjesnik« n. sol. o. — OOUR Novinska rotacija n. sub. o. i OOUR TM n. sub. o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) »Vjesnikova« Press agencija Zagreb. Cijena pretplate za godinu dana iznosi 780 d ili 702 d s popustom od 10 posto, a za 6 mjeseci 390 d ili 351 d s popustom. Samo unaprijed plaćena pretplata osigurava popust od 10 %. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-1216 SOUR »Vjesnik«, Interna banka, s oznakom za »Laso«. Cijena za inozemstvo: DM 1,80, ASCH 10,00, SFRS 2,00; HFL 2,00 — Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US$ 15,00 — Uplata za devizni račun 30101-37-7210-256 — Privredna banka Zagreb (za »Laso«).
Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6. Zadnja kolor-stranica 9000 d, c/b stranica 7000 d.
Oslobođeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973. od 26. XI 1973.

LASO broj 412 izlazi: 4. 09. 1981.

I

Pet jahača orlovskih lica gonilo je konje surovim brdima Kolorada kao da im je vrag za petama i ne da im predahnuti. Cliff Robinson i njegova banda u divljem je bijegu jer u Torton Townu svakoga od njih čeka krvnik s užetom. Desperadosi su se neprestano ogledali da vide ne pojavljuje li se iza kojega brežuljka potjera. Ne stignu li na vrijeme do kojega ranča u zelenim dolinama i ne pribave li svježe konje, gonioci će ih stići.

Robinson se osovi u sedlu i ukoči se: potjera je na vidiku!

– Momci, noga! – promrmlja Robinson. – Psi su udaljeni samo tri kilometra, a ti prokletnici neće odustati. I neće praviti razlike: na svakomu će od nas naplatiti račun i zadnju paru kamata.

– Amigos – umiješa se Manuel Zaccora – moramo li uistinu zato napuniti gaće, ha? Pustimo da klipani jednom dodu bliže pa da im priredimo topao doček. Te će životinje trčati ispred našega stroja poput zečeva i svatko će imati prilike da iskuša svoje oko. Što se mene tiče...

Robinson zakima. U njegovim zelenim očima zasvjetlucalo je zlo svjetlo. Zaccora umukne i zagleda se ljutitim pogledom u vođu čopora.

– Idemo dalje! – odsiječe Robinson. – U potjeri je više od dvadeset ljudi. Svaki se od njih zna i te kako dobro poslužiti oružjem. Za nama ne trče zečevi nego veprovi koje predvodi šerif. Preostaje nam da se izgubimo u divljini Kolorada i da dobro zametemo tragove. Po mome, to je naš jedini izlaz.

Zaccora nevoljko odmahne glavom ali kad je uvidio da njegov plan ne nailazi na podršku, zagleda se pred sebe kao kažnjeni pas.

Na istoku, ondje gdje se prema nebu uzdižu Rocky Mountains, bilo je sve svjetlije.

Rag Dennis, Mike Spencer i

Cento, tri preostala bandita, pognala su svoje umorne konje koji su se malčice oporavili za vrijeme kratke stanke ali dugo jahanje više ne bi mogli izdržati.

– Momci, u nekoj dolini moramo naići na ranč ili na farmu – govorio je Cliff Robinson. – Nabavit ćemo odmorne konje i pokazat ćemo šerifu dugi nos.

Pustivši konjima slobodan hod banda je kretala dalje. Neprestano su se ogledali za sobom. S vremena na vrijeme opažali su jahače koji ih prate, idući jedan za drugim kao zrnca na ogrlici.

Tako su prošla dva sata. Dan se uvelike uzdigao. Sunce je odavno popilo jutarnju maglu.

Potjera se približavala. Šerifovi ljudi imali su svježije konje. Mogli su ih mijenjati putem. Poslije prepada na banku u Torton Townu banda nije imala takve mogućnosti. Valjalo je bježati prije negoli se netko uplete u račune. Smoglo se, doduše, toliko vremena da se plijen sakrije u jednomu mrtvom gradu, ali podjelu i predah poremetio je šerif.

Cliff Robinson jahao je na začelju. Kad bi se god okrenuo u sedlu, mogao je utvrditi da je potjera svake minute sve bliže.

Kraj bijaše sve divljiji. Rijetko drveće propinjalo se prema nebu između grubih stijena koje su izbijale iz trave i mahovine. Posvuda rastepeno kržljavilo je grmlje. Nigdje znaka da je tuda kročio čovjek.

U takvu krajoliku izgubila se i potjera.

Robinson opsuje. Znao je da za pola sata bandi neće preostati drugo nego da se bori.

Ljudi iz Torton Towna neće oklijevati: u prepadu su pale tri glave.

Konji desperadosa koračali su sve sporije. Disali su kao da su sipljivi. Jedan je konj počeo divlje rzati. Zahramao je na prednju nogu ali ga je jahač grubo pognao uzdama.

Tog trenutka odjeknuo je pucanj puške.

Zaccora se okrenuo u sedlu i prestrašeno zaurlao.

Robinson više nije bio u sedlu. Vođa čopora ležao je skvrčen na zemlji, grebući rukama oko sebe kao da se želi tako povući u zaklon.

Zaccora skoči s konja, sagne se k Robinsonu i okrene ga na leđa. Puščani metak prostrijelio je njegovu lijevu ruku.

Mješanac Cento, Dennis i Spencer zagledali su se u Zaccoru i u ranjenoga Robinsona.

Ponovo je planula puška, no metak udari u obližnje stablo.

– Amigos – reče Zaccora – moramo se brzo pokupiti! O Cliffu se sad ne možemo brinuti. Osim toga, u bijegu bi nas samo ometao.

Trojica partnera kimnuše. Robinson je ležao bez svijesti. Krvarenje ga je oslabilo. Zavladala je tišina.

Kao na nečujnu zapovijed četvorka je slegnula ramenima.

Zaccora je odvukao ranjenika u grmlje.

– Zemljaci – rekao je – krećemo! Potjera se može pojaviti svakoga trenutka.

Dennis, čovjek gavranskoga lica, dohvati uzde Robinsonova konja i krene. Cento i Spencer pođu za njim.

Manuel Zaccora stajao je na svomu mjestu nekoliko sekundi

kao da se ne može odlučiti. Zatim zamete krvave tragove kako je najbolje mogao i krene za ostalima.

Puška dalekoga dometa javila se još nekoliko puta, no nitko nije bio ranjen.

Banda je brzo odmicala.

* * *

Robinson oprezno pridigne gornji dio tijela. Jedna ga ruka nije slušala. Od bolova su na oči navirale suze.

– Prokleti pasji sinovi – šaptao je – zašto ste me izdali i ostavili šakalima?

Robinson je grizao usnice do krvi dok je previjao prostrijeljenu ruku. Pred njegovim očima plesale su velike crne mrlje. Činilo mu se kao da će sljedećega trenutka na nj pasti neki teški tamni oblak.

Iz toga stanja između svijesti i nesvijesti trgnuo ga je topot konjskih kopita.

Potjera!

Ako ga nađu, odvest će ga u Torton Town ravno na vješala. Od straha Robinson prestade osjećati bol. Stisnuo je zube i čekao.

Zdravom rukom pokušao je izvući revolver. Dohvatio ga je. Hladan metal djelovao je umirujuće. Ali tijelo nije slušalo. Klonuo je na stranu. Revolver postade beskoristan. Sasvim. Uostalom, kako da se jednim revolverom bori protiv dvadesetak odlučnih ljudi?

Ranjenik ponovo uzdahne. U rani ga je žigalo. Kao da mu nešto otkida komade mesa. Bol se širila u plećku poput ubodâ tisuću igala.

Kopita su udarala sve bliže. Robinson je već mogao čuti disanje i frktanje konja. Sedla su škripala.

Možda me ipak ne otkriju, tješio se. Za tu se misao uhvatio kao za slamku. Priljubio se uz tlo kao da će tako postati nevidljiv. Zdrobljene grančice i travke bockale su ga po licu. Pedalj daleko od njegova nosa jedan se kukac pokušavao popeti na biljku.

Rana je ponovo paklenski boljela.

Cliff Robinson htjede jauknuti ali je znao da bi tako odao svoje sklonište.

Jahači bijahu sasvim blizu. Čulo se nekoliko riječi ali ranjeni bandit nije razumio njihov smisao.

Robinson je ležao nepomično, priljubljen uz tlo.

Hoće li ga gonioci otkriti?

Znao je da ti ljudi iz Torton Towna imaju sa sobom sposobnoga izviđača koji se dobro razumije u čitanje tragova.

Robinsonovo grlo postade suho i ranjivo. Činilo mu se da ga nešto počinje gušiti. Nije mogao drugo nego da zatvori oči.

Prvi su jahači prolazili pokraj mjesta gdje je ležao. Konji su mirno i ravnomjerno tapkali kopitima. Sekunde su polako prolazile. Onda je prošao i zadnji jahač potjere.

Cliff predahne s olakšanjem. No bolovi kao da su se ponovo probudili. Čelo se osulo graškama znoja. Rana je neprestano krvarila. Ranjenik je osjećao da gubi snagu, da malakše.

Konjski topot gubio se u daljini. Robinson s mukom poče podizati gornji dio tijela. Opet mu se mračilo pred očima.

Mnogo je minuta prošlo prije negoli je ranjeni razbojnik po-

novo predahnuo. Prikupivši malo snage proklinjao je svoje kompanjone koji su ga ostavili na milost i nemilost, samo da lakše izvuku žive glave.

Tih trenutaka zaklinjao se Robinson da će se osvetiti, makar pri tom izgubio život.

II

– Ta Myriam Sunbeam sjajna je žena – reče Jack Smoky, kuhar na ranču zvanom Skul, odgurnuvši svoj golemi šešir sa čela. – Divim se tomu kako je uspjela u onoj divljini Shepherd Valleyja stvoriti uzgajalište ovaca.

Mary-Lou kći Johna Morgana, najprije odgovori smijehom.

– Imaš pravo, Smoky – reče. – Uistinu joj se valja diviti. Mi smo joj, doduše, mnogo pomogli, ali to ne umanjuje njezine zasluge. Makar mi smatramo da bez naše pomoći Myriam Sunbeam ne bi napravila mnogo koraka.

Stari Smoky kimne.

– Sigurno, Mary-Lou, slažem se. Ona nam to nikad neće zaboraviti. Osim toga, držim da nemaš pravoga susjeda ako se u teškom trenutku ne možeš osloniti na njega.

Mary-Lou i Jack Smoky vraćali su se iz Plave doline. Posjetili su Myriam Sunbeam i tako je obradovali do suza radosnica. Mary-Lou i uzgajačica ovaca pri tom su se zbližile.

Kći Johna Morgana i stari Smoky polako su se probijali brdima Kolorada. Na nekim mjestima put se tako sužavao da su morali jahati jedno za drugim. Jack Smoky bijaše prvi.

Starac se odjednom trgnuo. Brzo je izvukao svoju sačmaricu i zauzdao konja tako da je djevojčina kobila zamalo naletjela na njega.

– Što se događa? – upita Mary-Lou.

Djevojka pokuša pogledati naprijed pokraj Smokyja ali ništa nije vidjela.

– Ondje poprijeko puta leži čovjek – reče starac. – Ne miče se. Ili je mrtav ili ranjen. Dakako, možda je posrijedi zamka.

Smokyjev glas zvučao je promuklo. Njegova sačmarica bijaše spremna za paljbu.

– Mary-Lou, ostani gdje jesi! Ako se što dogodi, juri natrag. Jesi li me razumjela?

Mary-Lou potvrdi tihim glasom jer Smoky nije mogao vidjeti njezino kimanje.

Stari kuhar skoči sa sedla. Ni trenutka nije ispuštao iz vida čovjeka koji je nepomično ležao na putu. Ogledavši se oprezno oko sebe sagnuo se i počeo se šuljati bliže.

Došavši na deset koraka iskusni je starac zvjerao naokolo i približavao se korak po korak. Nigdje se ništa nije micalo. Osim glasanja ptica nigdje ni šušnja. Starac se šuljao. Njegova dvocijevka bijaše uperena u čovjeka na putu. Jack Smoky ugledao je sad na košulji neznanca krv.

Napetost je popustila. Smoky se sagnuo i izvukao čovjeka sasvim na put. Ranjenik nije imao snage ni da pomogne ni da se odupre. Smoky opipa ranjenikovo bilo i odahne.

Kad je vidjela da nema opasnosti, Mary-Lou se približila.

Brzo je kliznula iz sedla.

– Je li mrtav? – pitala je prigušenim glasom.

– Nije – odgovori Smoky –

ali netko ga je dobro izbušio. S tom rupom u ruci uskoro bi iskrvario.

Mary-Lou uze iz svojih bisaga pribor za previjanje. Jack Smoky pregledao je ranu. Zatim su očistili ranu vodom i viskijem i čvrsto je previli.

Robinson otvori oči. Najprije je vidio lice Mary-Lou. Ranjenik poče žmirkati a onda uz dubok uzdah zažmiri.

– Ipak sam umro – reče prebijenim glasom. – Ipak postoje andeli, ha?

Ranjenik je cijedio riječ po riječ. Nekoliko sekundi nakon toga ponovo je otvorio oči. No taj se put zagledao u lice starog Smokyja.

Robinson se trgnuo.

– Nisi ugledao vraga, klipane – reče Smoky s osmijehom. – Ako te to umiruje, jamčim ti da si još na svijetu kojim si gazio prije negoli te pogodio metak.

Iako mu je previjanje donijelo olakšanje, Robinson je stenjao. Htio se uspraviti ali ga čvrsta ruka staroga Smokyja prikuje uza zemlju.

– Polako, mladiću! Lezi ili će se rana ponovo otvoriti Iskrvarit ćeš!

Robinson nešto promrmlja. Kad je shvatio da to dvoje ljudi ne pripada potjeri, osjeti veliko olakšanje.

– Netko me pogodio iz zasjede – šaptao je. – Ništa drugo ne znam. Pao sam u ovo grmlje i poslije sam se nekako izvukao na put. Konj je nestao. A ja...

Glas kao da se gasio. Gušila ga bol. Ranjenik je rukom pokušavao opipati zavoj. Ponovo je potiho zastenjao.

– Smoky, što ćemo s njim? – pitala je Mary-Lou.

Upitnim pogledom promatrala je starca koji je trljao bradu i slijegao ramenima.

Tad stari Smoky reče:

– Trećega konja nemamo. Ne mogu ga uzeti k sebi u sedlo. Konj ne bi izdržao. Bila bi potrebna kola da ga odvezemo u Golden City liječniku Finneganu. Mališka, ne vidim drugu mogućnost.

Cliff Robinson ležao je sklopljenih očiju i slušao. Makar je osjećao olakšanje, stenjao je. Odlučio je da glumi ulogu teškog ranjenika pa da onda vidi što se može poduzeti.

Dakako, najmanje je želio da bude prevezen u Golden City jer grad zacijelo ima šerifa koji će ga odmah uhapsiti.

Jack Smoky još je trljao bradu, zamišljeno promatrajući mladu djevojku.

– Dobro, mališka – reče – idem u Golden City i vraćam se s kolima. Ovdje sam ponovo za četiri do pet sati. Hoćeš li ostati ovdje ili ideš sa mnom?

– Ostajem. Brinut ću se za ranjenika – reče Mary-Lou odlučno. – Smoky, ne brini se o meni. Požuri. Možda ćeš čak uspjeti dovesti liječnika Finnegana.

Smoky doda djevojci svoju dvocijevku. Mary-Lou je nasloni na stablo. Bude li potrebno, ona će znati kako da se njome posluži.

Jack Smoky prizove svoga konja, popne se u sedlo i brzo krene.

* * *

– Hoćete li mi dati gutljaj vode? – zamoli Robinson.

Ranjenik je oblizivao usnice, nabrekle kao od udarca. Promatrao je lijepu djevojku i utvrdio da je na njoj sve na svome mjestu.

Mary-Lou priđe sa smiješkom.

– Čini se da vam je bolje? – reče Mary-Lou prinijevši Robinsonu bocu k ustima.

Pio je dugim gutljajima.

Umoran smiješak prijeđe preko Robinsonova lica.

– Bolje mi je – reče – iz minute u minutu. Otkako je rana previjena, bolovi su manji. Ne vjerujem čak da će nastati upala. To se već odavno moralo dogoditi, ali se nije zbilo. Mislim da sam imao sreće.

Mary-Lou je čučala pokraj razbojnika. Dakako, nije ni slutila da se nalazi pokraj takvoga čovjeka. Robinsonovo lice počela je pokrivati brada. Njegove zelene oči zamutila je bol.

Kći Johna Morgana promatrala je ranjenika ispitivačkim pogledom. Željela je stvoriti jasnu sliku u tome s kim ima posla.

– Tko vas je oborio metkom iz sedla? – upita iznenada tamnokosa djevojka.

– Nemam pojma – osmjehne se Robinson. – Zaista ne znam – lagao je. – Neki pasji sin htio je moga konja. Pucao je iz velike udaljenosti. Kad bih imao konja, djevojko, ne bih vam bio teret. Vjerujem da bih za dva ili tri sata mogao jahati. Nije bilo potrebno da starac odlazi po kola.

Mary-Lou zakima.

– Varate se – reče kratko.

– Zovem se Cliff...

Razbojnikov smiješak djelovao je srdačno. Makar su ga još razdirale boli, osjećao je kako mu se djevojka sve više sviđa. Na trenutak bandit je proklinjao svoj promašeni život. Ispružio je ruku prema Mary-Lou, no onda ju je odmah povukao.

– Cliff, čini se uistinu da vam je bolje – reče Mary-Lou tiho, promatrajući ranjenika koji se zagledao u nju širom otvorenih očiju.

– Zahvaljujem vam što se tako nesebično brinete o meni – govorio je. – Prokleto je dobro kad se o tebi stara netko koga prvi put vidiš.

Od Robinsonova pogleda Mary-Lou pocrveni.

– To se razumije po sebi, Cliff – rekla je. – U ovoj divljini svatko je upućen na svakoga. Sigurna sam da biste i vi meni jednako pomogli.

Razbojnik kimne.

Divio se svježini koja je zračila iz djevojke, njezinoj prirodnosti i prostodušnosti. Davno nije razgovarao s čovjekom kakva je Mary-Lou. Većinom su to bile ljepotice iz saluna i tingltangla, kod kojih se nježnost dobivala samo za dolare.

Robinson poče pridizati gornji dio tijela, podupirući se rukama. Lijeva je odmah klonula. Divlja bol parala je tijelo. Mary-Lou se zabrinula.

– Što da učinim za vas? – pitala je tiho. – Smoky će nastojati da dođe što prije. Za četiri sata zacijelo će biti ovdje. Možda će s njime doći također i liječnik Finnegan iz Golden Cityja, a on se razumije u svoj posao.

Cliff nije odavao da nipošto ne želi biti prevezen u Golden City. Bio je uvjeren da se ondje

odmara potjera, ili da je šerif u gradu ostavio nekoga od svojih ljudi. Ondje bi zacijelo bio uhapšen i odveden u Torton Town, ravno pod omču krvnikova užeta.

Robinson je razmišljao kako da to objasni lijepoj djevojci koja ga je njegovala. Nikako. Mora bježati. Pri tom je mislio na četvoricu svojih drugara koji su ga ostavili na cjedilu. Navre mu krv u glavu. Mržnja ga je svega ispunjavala.

Mary-Lou to nije zapažala. U međuvremenu je otišla do konja i izvadila iz bisaga hranu. Obavivši to, približavala se sa smiješkom.

– Jamačno ste gladni – govorila je – ali sad ćemo mi nadoknaditi slabost izazvanu krvarenjem. Jest ćete i snaga će se pomalo vraćati.

Robinson kimne.

S mukom je zatim žvakao dvopek i suho meso. Zalogaje je često zalijevao vodom iz čuturice. Popio je i gutljaj viskija. Nekoliko minuta nakon toga Robinson je osjetio jak umor koji nije mogao svladati. Koliko se god borio protiv njega, oči su se sklapale.

– Spavajte mirno – reče Mary-Lou. – Sve će biti dobro.

* * *

Robinson se trgne. Otvorio je oči i pridigao gornji dio tijela. Ruka ga je boljela ali činilo mu se da to više nije prijašnja bol. Kratak san ga je osvježio.

Ogleda se na sve strane ali osim djevojke ništa nije vidio. To jest, vidio je nju i njezinog konja kako gricka lišće s jedne grančice.

Sunce se popelo povisoko. Robinsonu se činilo da je premašilo svoju najvišu točku. To ga je trgnulo i on odgurne pokrivač koji je Mary-Lou prostrla preko njega.

Djevojka je požurila k njemu ali se na korak ili dva zaustavila i zagledala u ranjenika trpkog izraza lica.

– Do bijesa, Cliff, mirujte! Nemojte se igrati sa zdravljem.

Razbojnik promrsi nešto sasvim tiho. Mary-Lou mu je pomogla da se osovi. Na trenutak je osjetio toplinu njezina tijela. Zatim je ponovo sve prekrila oštra bol.

Robinson spuzne prema tlu. Sa sobom je povukao i djevojku. Mary-Lou nije mogla prigušiti krik. Srećom je mahovina ublažila pad.

– Sve će biti dobro – mrmljao je Robinson. – Ići će.

Ranjenik je znao kako je toga trenutka preslab da bi išta promijenio. Nije preostalo drugo nego da čeka. Pri tom se nadao da se starac s kolima još dugo neće pojaviti.

Naslonio se leđima na deblo koloradskoga cedra. Mary-Lou ga je pogledavala prestrašenim pogledima.

– Bolje mi je – govorio je Robinson. – Žao mi je što vam stvaram toliko briga.

III

Pucnjevi su resko parali omarinu koja je ležala iznad divljega krajolika. Dva jahača iz potjere s krikom padoše iz sedla.

Konji su se propinjali ržući. Samrtni krici odbijali su se od stijenja i vraćali se kao jeka.

Zaccora je zadovoljno kliktao. Cento je također dao oduška zadovoljstvu. Dennis i Spencer cerili su se od uha do uha.

Zatim razbojnici ponovo osu-

še paljbu. Kiša metaka zasula je gonioce.

Ljudi iz Torton Towna bili su se sklonili i ležali iza stjenovitih zaklona. Neki su čučali iza stabala. Nitko se nije usudio promoliti nos jer je svatko znao da će razbojnici koristiti svoj bolji položaj s kojega su vladali okolicom. Uzak put u prosjeklini bio je neprestano na nišanu.

– Prikliještili smo ih, momci! – gundao je Meksikanac punivši svoju vinčesterku. – Dugo smo morali čekati ovaj trenutak. Ako se uskoro ne povuku i ne odustanu od gonjenja, odrat ćemo im mecima ušesa.

Ponovo je planulo nekoliko hitaca.

Čovjek iz potjere koji se previše odmaknuo od svoga kamena prevrnuo se u stranu bez riječi i ostao ondje skvrčen.

Prema razbojnicima je osuta prava tuča tanadi, no oni su se cerekali iza sigurnih zaklona. Meci su se odbijali od stijenja i stravično fijukali zrakom.

Poslije nekog vremena pušćana je paljba utihnula. Ljudi iz Torton Towna počeli su štedjeti municiju jer su vidjeli da je troše uzalud. Znali su da prolaz koji je pred njima može zatvoriti jedan jedini dobar strijelac.

Uskoro je počelo povlačenje.

– Klipani odlaze – reče Dennis. Njegova klempava ušesa pri tom su se zadovoljno micala. Konjski zubi potvrdivali su radost. – Udesili smo ih. Sad možemo predahnuti. Dok te budale obidu brda, proći će mnogo sati.

Preostala trojka slagala se s tim mišljenjem.

– Odmorit ćemo konje – reče Spencer i počeška bradu koja mu je prekrivala cijelo lice.

Spencer bijaše pravi medvjed. S razlogom bi se vjerovalo da jednim udarcem može oboriti govedo.

Položaj pljačkaša banke naglo se poboljšao, a prije nekoliko sati činilo se da su izgubljeni. Tad su zapazili priliku da u tom klancu postave zasjedu.

Bez ijednoga pucnja promatrali su povlačenje ljudi iz potjere. Koristio se svaki mogući zaklon. Štedjelo se streljivo jer ga je počelo nedostajati. Dakako, ljudi iz Torton Towna to nisu mogli znati.

Uskoro je nestao i zadnji čovjek iz potjere. Ispod bandita bio je prazan, napušten klanac.

– Uspjeli smo! – reče Zaccora. – Prokleta je šteta što to Cliff ne može doživjeti. Možda je ipak trebalo da ga uzmemo sa sobom?

Pratioci su odmahivali glavama.

– Tad bi nas šerif uhvatio – gundao je Spencer. – Nismo imali izbora. Osim toga, plijen će se sada dijeliti samo na četiri dijela.

Zavladala je šutnja.

Robinson je bio odavno otpisan. Spasavala se vlastita koža.

Ali njihov bivši drugar nije ih zaboravio.

* * *

Kasno je.

Mary-Lou bila je sve uznemirenija. Smoky nipošto da se vrati. Cliff Robinson još je bio naslonjen na svoj cedar koji je pružao dobru sjenu. Žmirio je ovdje i razmišljao. Onda reče:

– Mary-Lou, biste li učinili nešto za mene?

Kći Johna Morgana prenula

se iz misli. Upitnim pogledom zagledala se u ranjenika koji se zadnjih sati brzo oporavljao. Djelovao je gotovo tako kao da mu rana od metka više i ne zadaje muke.

Robinsonovo lice imalo je normalnu boju. Njegove zelene oči bijahu bistre. Da se ne vidi zavoj, nitko ne bi rekao da je pred njim ranjenik.

Mary-Lou se prijateljski osmjehne. Odgurnula je sa čela čuperak vrane kose i upitala:

– U čemu vam mogu pomoći?

– Imam veliku molbu – reče Robinson. – Ne mogu duže ostati ovdje. Gori mi tlo pod nogama, ako razumijete što time želim reći. Moram dalje. čekaju me. Riječ je o malomu mjestu u brdima, desetak kilometara daleko odavde. Možda znate kako se zove.

Djevojčino se lice smračilo i poprimilo gotovo tužan izgled.

Zatim je Robinson nastavio.

– Moja majka leži na samrtnoj postelji, Mary-Lou. Zbog toga sam se žurio iz Denvera. I ako što prije ne stignem, čitav je put bio uzaludan. A... shvatite me, veoma mi je stalo do majke. Mnogo se žrtvovala za mene.

Mary-Lou kimne zbunjeno.

– Hoćete li možda moga konja, Cliff? Ali još niste sposobni za sedlo. Nećete uspjeti uz najbolju volju i trud. Past ćete ne prešavši ni kilometar.

Robinson se trpko osmjehne.

– Morao bih makar pokušati, inače ću si prigovarati čitav život da nisam bio uz majku u njezinim najtežim trenucima. Molim vas, Mary-Lou, pomozite mi. Već vam mnogo dugujem, znam to. Možda moja molba nije razumna, istina je, ali htio bih ipak pokušati. Razumljivo, nije potrebno da ostanete ovdje sami. Vaš će konj ponijeti oboje. Osim toga, mogli biste me u sedlu pridržati ako mi pozli.

Mary-Lou je morala najprije probaviti te riječi. A vjerovala je u svako slovo.

Lijepa djevojka grickala je donju usnicu. Mislila je na Smokyja koji bi se već morao pojaviti. Razmišljala je i o tomu može li tomu momku pokloniti povjerenje.

Robinson je na Mary-Lou ostavio vrlo dobar dojam. Osim toga, Mary-Lou je žena koja bi teško rekla ne ako je zamoljena za uslugu. Unatoč tomu Mary-Lou zaniječe glavom.

– Cliff, rado bih vam pomogla, vjerujte mi. Veoma mi je žao što vaša majka umire, no bojim se da uistinu nećete prijeći ni kilometar. Rana će prokrvariti već pri uzjahivanju i vaše će se stanje grdno pogoršati. Moram također misliti na staroga Smokyja. Ako me ne nađe ovdje, poludjet će od straha.

Robinson se nasmiješi.

Znao je da Mary-Lou mora uvjeriti u svoju priču. Ne smije ni u kom slučaju dopustiti da ga odvezu u Golden City. Svakako mora otići s toga mjesta. Lako bi se dogodilo da se potjera vrati tim istim putom i da ga nađe.

Cliff nije htio umrijeti. Radije će podnositi i paklenske muke od rane. U odlasku je vidio jedini izlaz da sačuva svoj skalp.

– Smokyju ćemo jednostavno ostaviti poruku. Napisat ćemo mu kamo smo otišli. Slijedit će nas. Ne uspijem li izdržati ja-

hanje, starac nas može pokupiti. Molim vas, Mary-Lou, pomozite mi! Vi ste moja jedina nada. Da nije posrijedi moja majka, bilo bi mi svejedno gdje sam i što je sa mnom. Ali nju bih htio još jednom vidjeti živu, progovoriti s njom koju riječ. To mi se čini najvažnijim na svijetu.

Mary-Lou se kolebala. U njezinim tamnim očima zapažala se zbunjenost.

Djevojka je odjednom ustala.

Robinson je promatrao njezino tijelo. Djevojka mu se sviđala. Kao da je o njoj sanjario uz logorsku vatru na svojim putovima, kad su ga razdirale sumnje da će ga ikad voljeti jedna od takvih. Zar će za nj ostati samo salunske ptičice?

– Dobro, Cliff – reče Mary-Lou odlučno. – Iako sam uvjerena da s ovakvom ranom nećete dugo izdržati u sedlu, ipak pristajem. Cliff, morate biti načistu i s tim da riskirate svoj život. Potcjenjujete svoje stanje.

Mary-Lou je opominjala riječima i glasom kojim ih je izgovarala. Robinson je kimao. Zatim se oslonio o stablo i uspravio se.

Nekoliko trenutaka stajao je kao skamenjen. Lice je poprimilo boju okrečenoga zida. Ispred očiju počela je divlja vrtnja. Robinson je stajao i škrgutao zubima. Usnice su se grčevito stisnule.

Mary-Lou je sve to vidjela. Zabrinula se. Prišla je da pomogne, no Robinson joj je dao znak da ništa ne poduzima.

– Sve će biti dobro, Mary-Lou. Uspjet ću. Moram. Nemam drugoga izbora.

Zadnje je riječi Robinson prošaptao. Disanje se ubrzalo. No pogled se polako bistrio. Nestajao je kovitlac oblaka ispred očiju.

– Cliff, ne mičite se. Dovest ću konja – govorila je djevojka s ranča Skull.

Toga trenutka nadala se da će se Smoky napokon pojaviti. Niotkud se nije čulo da bi se približila kola. Sunce je pržilo. Ni daška vjetra za osvježenje. Brda Kolorada prekrila je omorina. Titravi zastori zastirali su doline, kanjone i šume.

Mary-Lou dovode smeđu kobilu. Životinja bijaše dovoljno snažna da ponese dva jahača.

Kobila protrlja nozdrve o rame Mary-Lou i kao da je htjela pokazati kako se raduje što se naposljetku kreće.

– Hoćete li se uspjeti popeti u sedlo? – gundala je Mary-Lou.

Zatim je presložila pokrivač i postavila ga iza sedla. U međuvremenu Robinson kao da se oporavio. Srce je još divlje tuklo, kao da će razbiti rebra, ali bol se smanjila. Omaglica je također nestala.

– Uspjet ću, Mary-Lou! – rekao je.

Robinson namjesti lijevu nogu i duboko udahne. Zatim je pokušao podići tijelo. Nije uspio. Tek toga trenutka shvatio je desperado kako je slab, iscrpljen.

Ali volja i strah da će ga zateći potjera gonili su ga naprijed.

drugi pokušaj. Mary-Lou je morala zdušno pomagati, inače ponovo ne bi uspjelo. Kad je napokon sjedio u sedlu, Robinson duboko uzdahne.

U sedlu se Robinson ukočio. Kao da je osluškivao što se do-

godilo u njemu za vrijeme bolnoga napora. Rana se nije otvarala. stari Smoky razumije se u previjanje i sad bi bio zadovoljan da je prisutan. Njegov je zavoj čvrst kao što je bio prvog trenutka.

Mary-Lou se također popela na konja. Sjela je iza razbojnika i uhvatila se za nj obadvjema rukama.

Robinson još nije kretao. Kobila je nervozno tapkala u mjestu, vjerojatno znunjena i neuobičajenom težinom.

Zatim Cliff pogna konja. Rička je krenula baletnim korakom, kao da je znala kako mora štedjeti jahača u sedlu.

Robinson nije dopustio da se na njemu opazi kako jake bolove trpi.

Tek mnogo poslije toga, kad su već podaleko odmakli, sjeti se Mary-Lou da su zaboravili ostaviti poruku Smokyju. Prestrašila se, no znala je kako nama smislada se sad vraćaju. Uzdala se u Smokyjevu vještinu u čitanju tragova. Oni će ih naći i pratiti.

Kći Johna Moragana nije ni nanmanje slutila u kakvu se pustolovinu upustila.

* * *

– Oh, prokleta mrcino – psovao je Smoky – iščupat ću ti ušesa ako ne protegneš te svoje krakove.

Smoky je dodao još nekoliko krepkih riječi ali mazga nije pokazivala namjeru da će požuriti. Išla je svojim korakom ne obazirući se ni na što.

Stari je kuhar sjedio na svomu mjestu na kolima koja su škripala i truckala se neravnim putem. Jahaći konj bio je vezan straga i strpljivo pratio zapregu.

Smoky je grdno kasnio.Najprije je krivo procijenio udaljenost do Golden Cityja, zatim u gradu nije mogao naći kola. Mnogo vremena izgubljeno je u traganju za liječnikom Finneganomkoji kao da je propao u zemlju.

Na kraju se Smoky dao na put bez njega. Na jedvite jade približio se mjestu gdje je ostavio Mary-Lou i ranjenika. Kad se napokon našao ovdje, preostalo mu je samo da trlja oči: od Mary-Lou i ranjenoga čovjeka nije bilo ni traga ni glasa.

Smoky je psovao i gnječio svoj kožnati šešir, bacao ga na pod i podizao, ali ništa nije pomagalo.

– Što je sad ovo? – ponavljao je kao da traži odgovor od mazge koja je raskrečila noge i promatrala ga upravo znatiželjno.

Svladavši prvi bijes, Smoky se ozbiljno zabrinuo. Nije trebalo da ostavi Mary-Lou u toj divljini, na to je morao misliti prije. Starac bijaše iskusan lisac i dobro se razumio u tragove. Počeo je tražiti. Uskoro je otkrio da su djevojka i ranjenik otišli na jednom konju. Smoky poče pratiti trag. Ali nije trajalo dugo i kolima se nije moglo dalje.

Psujući bijesno spusti Smoky uzde i poče čupkati bradu.

– Prokletstvo – žestio se – što sad? John Morgan će mi oderati kožu ako se na ranču pojavim bez njegove kćeri. A baš i nije trebalo da budem tako glup.

Smoky skoči s kola i otpreže mazgu.

– Tako, lijenčino, nosi se do

vraga i nađi put u Golden City. O tebi se više ne mogu brinuti. Hajde, gubi se!

Starac udari mazgu po bedru. Životinja se ritnula i odmah krenula natag. Smoky je znao da će naći put do svoje staje. Zatim se Smoky popeo u sedlo svoga sivca i nastavio pratiti trag.

Taj iskusan čovjek neprestano se pitao što je Mary-Lou nagnalo da ode s mjesta gdje je trebalo da se sastanu. Odgovora nije bilo. Kad je tlo postalo tvrđe i kamenitije, Smoky je počeo zastajati. Tragovi su se gubili. Malo poslije toga oko njega spustila se tama.

I lice staroga Smokyja sasvim se smračilo. Pognuo se u sedlu i zabuljio pred sebe. Očajavao je. I znao je da ne može nastaviti traganje. Tlo bijaše sve grublje. U tami se trag više nije mogao naći.

Stari kuhar vidio je jedini izlaz da potraži pomoć u Plavoj dolini. Mislio je na Leroya Spadea, iskusnoga izviđača i lovca. Stari sokol jamčano će naći trag.

To su bila Smokyjeva razmišljanja prije negoli je okrenuo konja i pošao u smjeru Plave doline i ranča Skul.

IV

Napredovali su vrlo sporo. Svaki sljedeći odmor morao se produživati.

Cliff Robinson sjedio je skvrčen u sedlu i teško je disao. Usnice su mu drhtale. Katkad se kroz njih probio bolan uzdah. Makar bi se na zemlji mogao bolje odmoriti, Robinson se nije usuđivao sići s konja. Prevelik je bio strah da se više neće moći popeti u sedlo.

– Cliff, tako neće ići dalje – rekla je Mary-Lou. – Za nekoliko minuta bit će potpuno mračno. Uskoro ništa nećemo vidjeti. Kako je daleko taj Dobson-City?

Robinson se iskašljao. Glas kojim je progovorio kao da je oponašao gavrana.

– Uskoro ćemo biti ondje, Mary-Lou. Sad ne smijemo odustati. Priznajem da se ne osjećam najbolje, ali to moram sâm svladati. Molim te da mi pomogneš prijeći te zadnje kilometre.

Mary-Lou potiho uzdahne.

– Jahanje će te ubiti – rekla je. – Ovo što radimo posvemašnja je ludost. Mogao si davno biti u Golden Cityju.

Ranjenik je uporno odmahivao glavom. Uspravio se. Još je jednom* našao negdje u sebi snagu koju nitko ne bi očekivao, s kojom nitko ne bi računao.

Robinson potjera kobilu uskim puteljkom. Po blagoj nizbrdici moglo se naslutiti da će uskoro stići u dolinu. Mary-Lou je odavno izbubila orijentaciju. Slutila je dapače da sama više ne bi našla svoju kuću.

Ranjenoga Robinsona morala je Mary-Lou vrlo često pridržavati da ne padne, tako bi se zanjihao u sedlu.

Puteljak se još spuštao. Odavno je pala mrkla noć. Zvijezde su hladno sjale.

U neko vrijeme stigli su u malu dolinu. Mary-Lou skoči s konja i stade pokraj Robinsona. Gledao ju je šutke. U njegovim zacakljenim očima lako se nazrijevala razorna bol.

– Moramo se odmoriti – reče Mary-Lou. Donekle se osje-

ćam odgovornom za tebe. Kad bih točno znala gdje smo, mogla bih te odvesti na naš ranč.

Robinson odmahne glavom. Ta kretnja teškoga je ranjenika zamalo zbacila sa sedla. Razbojnik se uhvatio za sedlenu jabuku grčevito kao pijanac za kolac u plotu. Koža na ručnim zglobovima zasvjetlucala je u tami.

– Cliff, s tobom je gotovo, kraj! – govorila je Mary-Lou odrješitim glasom. – Pokazao si gotovo nadljudsku snagu i vrašku volju. Nikad ne bih vjerovala da čovjek u takvu stanju može doći tako daleko, ali sad se moramo odmoriti. Ujutro ćemo vidjeti što da se dalje radi. Još vjerujem da će nas Smoky naći. Nije trebalo da poduzmemo ovaj put na konju. Samoubojstvom zacijelo nećeš obradovati umiruću mater.

Robinson obori glavu. I sâm je znao da su snage iscrpljene. Rana je ponovo paklenski boljela. Mary-Lou je morala upotrijebiti sve snage da pomogne Cliffu sići sa sedla. Prijetila je opasnost da odozgo jednostavno padne. Kad je napokon sjedio na zemlji, razbojnik je gotovo hroptao.

Robinson se zavali na leđa.

Mary-Lou olabavi remenje na konju i rasprostre pokrivač. Razbojnik se preokrene na nj i odmah se umota.

Ukočenim pogledom promatrao je zvijezde. Srebrnasta mjesečina titrala je u toj velikoj noćnoj šupljini. Mjesec se polako uzdizao na Sawath Mountains osvjetljući tužnim bljedilom doline.

Mary-Lou donese iz bisage hranu. Više je nema mnogo, no dostajat će za mali večernji zalogaj.

Negdje u blizini grgoljio je potok. Kći Johna Morgana napuni čuturu vodom i pusti konja da si sâm nađe najpogodnije mjesto. Zatim se vratila k Robinsonu koji je još nepomično ležao.

Razbojnik bijaše zaspao. Disao je s prekidima. Tijelo se nije opustilo. Još je bio u grču. Njegov je san nalikovao na nesvjesticu, što poslije teških napora nije začuđivalo.

Posvuda je vladala tišina. U grmlju i krošnjama povremeno bi zašuškao ćuh vjetra. Negdje u daljini glasao se vuk.

Mary-Lou donese Smokyjevu sačmaricu, položi je pokraj razbojnika i spusti se na zemlju. I nju je svladavao težak i tup umor. U nekom trenutku i Mary-Lou sklopi oči.

* * *

Smoky cijele noći nije silazio sa sedla. Niti je štedio sebe niti konja. Kad je pred sobom ugledao ranč Skull, dan je već razgonio jutarnju maglu koja je obavijala dolinu.

– Eh, moje kljusence, stižemo! – govorio je starac svojoj vjernoj životinji. – Strpi se još malo! Odmorit ćeš se.

Sivac je strigao ušesima kao da razumije.

Kad je Smoky prolazio kroz ulaz iznad kojega se bijeljela bikovska lubanja, znak ranča nazvanog Skull, u dvorištu je još vladalo jutarnje zatišje.

Kad su se otvorila vrata, pojavio se John Morgan. Izašao je na verandu i ispitivačkim se pogledom zagledao u svoga kuhara.

Opazivši da je Smoky sâm, John Morgan se uznemiri. Ne čekajući objašnjenje, požurio je prema umornom jahaču koji je silazio s iscrpljenoga konja.

– Gdje je Mary-Lou? – pitao je u hodu.

Morgan je osjetio da se s njegovom kćerkom nešto dogodilo.

Smoky je slijegao ramenima.

– Gazda, glupa stvar! – rekao je. – Ne uzbuđujte se. Saslušajte me.

Dvije minute nakon toga sjedili su jedan nasuprot drugomu. U Morganovim očima sijevala su pitanja.

Smoky je guckao viski i pričao. Morganovo lice sve se više izduživalo. Mahao je glavom kao da želi nešto iz nje odagnati.

Smoky završi ovim riječima:

– Tako se to dogodilo, gazda. Izgubio sam trag. Ili je Mary-Lou s tim ranjenikom otišla svojom voljom, ili ju je on odveo. U ovo drugo jedva da se može vjerovati. Hombre je dobio gadan pogodak. Na kraju krajeva, svojim sam ga rukama previjao.

Morgan je dugo razmišljao. Kad je podigao glavu, rekao je:

– Smoky, dobro ćeš mi opisati to mjesto. Krećem odmah.

Smoky zatrese glavom.

– Pođete li sami – napomenuo je – neće biti koristi. Potreban nam je Leroy Spade. Samo on može pratiti taj trag na onom terenu. Druga mogućnost ne postoji. Osim toga, zacijelo će htjeti u potjeru Chet, čim čuje za događaj. Dakako, poći ću i ja. Nema nikakvoga smisla opisivati to mjesto u divljini. I sâm ću biti zadovoljan ako ga ponovo nađem.

Približavali su se koraci.

Došao je Chet Quade, predradnik na ranču.

Chet Quade je nalikovao na Indijanca, kao čovjek koji se bavio revolveraštvom za okladu. Njegova je baka pripadala Komančima. Tako se dogodilo da Chet nalikuje na pripadnika toga plemena koji je porastao malo jače negoli drugi.

Quade se zagleda u Smokyja.

– Došao si bez Mary-Lou? – pitao je.

Smoky slegne ramenima.

Morgan se okrene prema Quadeu. Znao je da se Mary-Lou i nekadašnji revolveraš rado gledaju.

U Chetovim očima jasno se vidio strah.

U nekoliko riječi ispriča Morgan što je čuo od kuhara. Bilo je dovoljno da se Quade poče vrpoljiti kao da pleše po iglama.

– Hoćeš li krenuti s nama? – pitao je Morgan poslije kraće stanke. – Smoky, a ti? Jedva držiš očne kapke, tako si umoran.

Kuhar poče žmigati očima kao sova koju je iznenadilo danje svjetlo.

– Gazda, nešto bih vam mogao ispričati – rekao je podižući hlače – ali za to, na žalost, nema vremena. Ne bojte se za mene. Razumljivo, potreban mi je odmoran konj. Osim toga, popit ću nekoliko šalica kave. To će me razbuditi.

Morgan kimne.

Pola sata nakon toga bili su u sedlima.

Smoky je vodio. Slijedio ga je Morgan. Za njim je išao Quade a zadnji Spade.

– Trebalo bi da zazovemo sreću – gunđao je Spade i na-

stavio gunđati nešto što kauboji s ranča nisu razumjeli.

Jimmy Twodance i Clay Rodgers pozdravili su ih mahanjem i vratili se k ljudima koji ostaju na ranču. Nitko nije imao volje za razgovor. Svi su voljeli Mary-Lou.

* * *

Mary-Lou se trgne. Naokolo je još mrkla noć. Djevojka je čula pokraj sebe ravnomjerno Cliffovo disanje.

Spavao je dubokim snom. Mary-Lou prigrne kaput, zadovoljna što ga ima sa sobom jer su noći u divljini vrlo hladne.

Kobila je preplašeno zarzala. Počela se nemirno kretati i udarati kopitima. Kći Johna Morgana dohvati pušku i čvrsto je priljubi uz vitko tijelo. Nešto nije dobro, inače se konj ne bi tako ponašao.

Mary-Lou poče ispitivati pogledom okoliš.

Malo se što vidjelo. Srebrna mjesečina igrala se u krošnjama koje je povjetarac njihao. Žuborenje potoka meko se razlijevalo. Negdje u grmlju nešto je pucketalo.

Djevojka čvršće stegne pušku. Zapela je oba odapinjača i tako je zurila u tamu.

Nešto se približavalo logoru.

Mary-Lou ugleda zeca i nasmije se s olakšanjem.

Što... što se događa? – upita Robinson uspravivši se gornjim dijelom tijela na ležaju.

Pogled nije skidao s puške u djevojčinoj ruci.

– Zec! – reče Mary-Lou. – Samo zeko, ali uplašila sam se. Inače je sve dobro.

I Robinson se nasmijao.

Razbojnik se ponovo opružio. Osjećao se bolje. San ga je osvježio. Smirila se i bol koja mu je razdirala prsa.

– Spavat ću još nekoliko sati – rekao je tiho. – U zoru ćemo zacijelo moći nastaviti put. Može li tako, Mary-Lou?

Kći Johna Morgana kimne.

Mary-Lou bila je sve svjesnija da se upustila u gadnu stvar. Od Smokyja nigdje ni traga ni glasa. Bila je uvjerena kako je davno izgubio njihov trag.

Očaj poče obuzimati djevojku. Mislila je na Cheta Quadea i priželjkivala da bude uz nju. Tad bi se sve činilo lakše. Mary-Lou se ponovo smjesti pokraj ranjenika. Sunce će se pojaviti tek za tri ili četiri sata, makar je trava već vlažna od rose.

Djevojka nije mogla zaspati.

Ovdje vani u divljini vreba na čovjeka tisuću opasnosti. Ovdje ima vukova i medvjeda, zmija i otrovnih pauka. Dakako, ima također ljudskih zvijeri. Ona i ranjenik bili bi za njih lak plijen.

Kad se na istoku počelo daniti, Mary-Lou s olakšanjem odahne. Unatoč tome ostala je ležati. Mirovala je tako dugo dok sunčane zrake nisu prekrile čitav divlji krajolik.

Robinson se probudio.

Na ranjenikovim usnicama pojavio se smiješak kad je opazio kako ga djevojka ispitivački gleda. Smiješak se nije gasio ni onda kad se Robinson napola uspravio. Samo u njegovim zelenim očima nazirala je Mary-Lou tragove bolova koji su ga mučili...

– Sad bih mogao čupati drveće – govorio je bandit. – Baš sam se dobro oporavio. Više ne-

ma sumnje da možemo nastaviti put.

Mary-Lou šutke kimne.

Djevojka je znala da ne može odgovoriti Robinsona od njegova plana. Osim toga suosjećala je s čovjekom koji želi što prije stići k umirućoj majci.

Mary-Lou je htjela pomoći Robinsonu. Promijenila mu je zavoj. Rana je bila uredna. Nije bilo znakova upale. Robinson bijaše dobre volje. Zadovoljno je gunđao. Kao da se svakoga trenutka osjeća sve bolje.

Unatoč tomu, ranjeniku je bila potrebna pomoć Mary-Lou. Bez nje ne bi se mogao popeti u sedlo. Kad se smjestio, neko je vrijeme sjedio nepomično, tako dugo dok se nije smirilo disanje. Kad se sredio, kimnuo je djevojci.

– Dobro je, Mary-Lou, možemo krenuti. Držim da ćemo tih nekoliko kilometara do Dobsona brzo svladati. Bila si sjajna. Ne znam kako bih ti zahvalio.

Mary-Lou osjeti kako joj se rumene obrazi. Odmahnula je rukom i popela se na konja. Robinson je osjećao meko djevojačko tijelo i toplinu koja je prodirala kroz njezinu odjeću. Mary-Lou se uhvati razbojniku oko pasa.

Robinson obazrivo potjera kobilu. Rička je s voljom koračala po neravnu tlu.

Razbojnik se orijentirao i lecnuo se kad je otkrio da se izgubio u tami. Dakako, to nije rekao Mary-Lou. Ona je i nadalje vjerovala da će uskoro stići u grad Dobson.

V

– Hej, nemoj pasti sa sedla! – reče John Morgan odsječnim glasom.

Smoky se trgne i razrogači podlivene i upale oči. Zatim je istezao tijelo kao da ga kažnjava što se pogružilo. Zijevajući obratio se ljudima koji su ga promatrali zabrinutim pogledima.

– Žao mi je, momci – procijedio je starac i ponovo zijevnuo. – Pasji sam umoran, a nisam baš ni najmlađi. Nadam se da ćete imati razumijevanja.

– Kako je daleko do mjesta gdje si izgubio trag? – pitao je John Morgan nestrpljivo.

Zabrinutost za Mary-Lou nije se smanjivala zadnjih sati. Smoky je pomno promatrao okoliš. Zatim je mrzovoljno zatresao glavom.

– Možda još tri-četiri kilometra. Ovaj se put mora negdje račvati. Ovdje sam izgubio trag.

Jahali su dalje.

I Chetovo se lice smračilo. Neprestano se pitao zašto je Mary-Lou s ranjenikom napustila mjesto gdje je morala čekati Smokyja.

Nekadašnji revolveraš nije nalazio zadovoljavajući odgovor. U njemu se širilo nešto poput ljubomore. Tješio se time da taj čovjek nije oteo Mary-Lou.

Spade će zacijelo naći trag.

Tri kilometra dalje put se razdvajao. Smoky bijaše zadovoljan.

– Uh – mrmljao je stari kuhar – vraški sam zadovoljan što sam u ovoj divljini Kolorada našao to prokleto mjesto. – Smoky se zagleda u Spadea. – Sad si ti na redu čovječe iz brigade koja se odijeva u jelensku kožu – rekao je. – Pokaži nam što znaš i umiješ!

Spade skoči s konja. Uistinu nije trajalo dugo i on je našao prve čitljive znakove. Morgan i Quade povlađivali su sa zadovoljstvom. Morgan se ozarena lica okrenuo prema starini Smokyju.

– Dobro, staro momče – rekao je. – Zahvaljujem ti. A sad bih predložio nešto, što bi trebalo da prihvatiš.

Smoky ponovo poče treptati očima kao uznemirena ptica, zijevne i procijedi:

– Dobro, gazda, dobro. Ispružit ću se negdje među ovim stijenama i prohrkati neko vrijeme. Kad se ispavam, krećem za vama. To ste htjeli reći, je li?

Morgan se nasmije i počešką po bradi, na kojoj su se neki čuperci sjajili od ranoga sunca.

– Lukav si momak, Smoky. Tebi nije potrebno govoriti nadugo i naširoko. Učini što si rekao i ne žuri se. Osim svega, čini mi se da nije loše imati zaštitnicu s leđa. Čitav događaj čini mi se na trenutke vrlo misteriozan.

Spade, Morgan i Quade pođoše dalje. Vodstvo je preuzeo izviđač.

Topot konja uskoro se izgubio iza stijenja koje se prkosno uzdiglo prema nebu.

Smoky olabavi sedleni remen svoga konja, istrlja mu prednje noge i skine smotani pokrivač. Potražio je zaštićeno mjestance, napravio prostirku i zaspao prije negoli je cijelim tijelom dodirnuo ležaj.

Za tili čas objavilo je Smokyjevo hrkanje da se na tomu mjestu pili golemo i nepodatljivo deblo.

– Izgubio si orijentaciju, je li? – pitala je Mary-Lou. – Molim te da me ne obmanjuješ.

Glas Mary-Lou kao da se promijenio. Postao je nekako reski.

– Imaš pravo – odgovorio je razbojnik. – Ali ne moraš se bojati. Ništa se strašno nije dogodilo. Naš cilj mora biti ondje negdje sprijeda. Molim te da se pouzdaješ u mene. Nitko kao ja nije tako zainteresiran za to da završi ovo paklensko jahanje. Problem će biti riješen što je brže moguće.

Djevojka je šutjela. Njezin pogled zaklanjala su široka leđa jahača koji je sjedio ispred nje. Kobila je polako kaskala. Ponovo je svladala nekoliko kilometara.

Tlo bijaše grubo i divlje. Ovdje je malo kad kročila ljudska noga. Naokolo su se propinjala u visinu stoljetna stabla. Grmlje je gušilo samo sebe. Posvuda je bujala bujad. Bilo je i cvijeća nevjerojatne ljepote. Na nekim mjestima trava je sezala do pojasa.

– Kako se ono zove grad u koji želiš stići? – pitala je Mary-Lou.

Uz najbolju volju nije se više mogla sjetiti imena boravišta Robinsonove majke.

Ranjenik je trenutak oklijevao.

– Dobson – rekao je zatim.

Mary-Lou zatrese glavom.

– Nikad čula – oglasi se. – Slušaj, Cliff, ako mi što namjeravaš učiniti, namjerio si se na krivu adresu. Ja nisam malo glupo stvorenje kako možda misliš.

Robinson se okrene. Smijao se. U očima je međutim ostala duboka ozbiljnost.

– Taj grad postoji, Mary-Lou, makar u njemu ne živi mnogo ljudi. Bio je to jednom grad kopača zlata, kakvih je u ovim brdima izniklo mnogo. Kad je nađeno zlato, ovamo je potekla rijeka ljudi. No rudnici su se jednom iscrpili a zlatogladnici razišli. Moja je majka ostala, a i nekoliko drugih ljudi. Bila je prestara da ponovo počinje negdje drugdje. Osim toga, u Dobsonu je grob moga oca.

Te su riječi uvjerile Mary-Lou u postojanje grada i u sve što je govorio Robinson. Ponovo mu je vjerovala svaku riječ.

Robinson sigurno želi stići u Dobson, međutim ne zato što bi htio posjetiti umirućU majku. Sve to bijaše gola laž. Njegovi su razlozi drukčiji. O njima Robinson nije govorio. Nije želio preplašiti Mary-Lou. Bilo mu je stalo do toga da djevojka bude mirna. Išli su dalje.

Na jednomu mjestu kao da je netko odredio granicu za drveće i grmlje. Pred očima se prostrla ravnica.

Robinson reče zadovoljno:

– Eh, sad znam gdje sam! Opet je sve dobro. Moramo presjeći ovu dolinu i onda prijeći potok. Tad nam preostaje najviše pet-šest kilometara puta. Prošle noći na jednom sam mjestu krivo skrenuo. Išao sam predaleko. Trebalo je da skrenem prije. Uzalud smo napravili velik luk. Tako je, maličkа, uskoro smo na cilju.

Lice Mary-Lou nehotice se izdužilo kad joj se Robinson obratio tako prisnom riječi.

– Cliff – rekla je – s nečim bismo morali biti načistu. Ja nisam tvoja »maličkа«. Ne bi trebalo da se zanosiš nikakvim nadama, makar se osjećaš dobro.

Mary-Lou se ukočila kao da zadržava nešto u sebi.

Robinson opusti ramena i reče skrušenim glasom:

– Mary-Lou, krivo sudiš. Ne obmanjujem se nikakvim nadama. Odavno sam shvatio da kod tebe nemam izgleda. A ne bih to ni tražio. U Dobsonu će se naši putovi razdvojiti. Zauvijek. Svatko će na svoju stranu, Mary-Lou. No unatoč svemu moram ti reći da si mi draga, da mi se sviđaš. Što je loše u tome? Osim toga, toliko si toga učinila za mene da ne mogu osjećati ništa drugo nego ono što sam izrekao.

Jahali su dalje šuteći. Mary-Lou je žalila što se na Robinsona onako obrecnula.

Razbojnik se dobro držao u sedlu. Mnogi muškarac s njegovom ranom ne bi mogao izdržati tolike napore na konjskim leđima.

Stigli su do početka uvale. Ovdje Robinson trgne uzde.

Kilometar-dva daleko, sredinom doline jahala su četiri jahača. Robinson se zagleda u njih kao da je ugledao utvaru. Konja je potjerao da što prije uđe u zaklon obližnje vododerine.

Vlažan slatkasti zrak uđe u pluća.

– Što se događa? – pitala je Mary-Lou iza Robinsonovih leđa.

Mary-Lou nije mogla vidjeti jahače.

Razbojnik promrmlja nešto ali djevojka ga nije razumjela.

Razbojnik je neprestano pratio jahače. Iako je udaljenost bila vrlo velika, prepoznao je četvoricu svojih kompanjona koji

su ga podlo ostavili u nevolji. Desperado oštro opsuje.

Mary-Lou klizne s konja. I ona se zagledala u smjeru u kojemu bijaše usmjeren Robinsonov pogled.

– Četiri jahača – rekla je. – Cliff, zašto se sklanjaš? Ti momci također idu u taj nekadašnji grad kopača zlata.

Robinson se nije obazirao na te riječi. Njegovo držanje bijaše takvo da se Mary-Lou prestrašila i neprestano ga pogledavala sa strane.

U Robinsonovim očima gorjela je zla vatra. Blijedo lice počelo je dobivati crvenu boju. Desna se ruka spustila prema revolverskom držalu.

– Što je s tim jahačima? – navaljivala je Mary-Lou. – Tebi su ti ljudi poznati?

Robinson potvrdi.

– Da, Mary-Lou, znam ih. Od njih sam zaradio vrelo olovo – lagao je Robinson. – Opljačkali su me, uzeli mi konja i ostavili me nemoćnoga u divljini. To ti nisam mogao pričati. Molim te da me ne pitaš za razloge.

U Mary-Lou pojavi se strah. Sumnja da ima posla s razbojnikom, s čovjekom izvan zakona, neprestano se pojačavala.

– Prema tomu, Cliff, oni bi te ubili – reče Mary-Lou izgovarajući riječi polako. – Ti si u bijegu. Traže te ljudi od zakona, ha?

Robinson zaniječe. Zamišljeno je promatrao djevojku i razmišljao ne bi li ipak bilo bolje da joj kaže istinu.

– Kako sam ti već rekao, to su razbojnici – govorio je Robinson polako. – Moraš mi vjerovati. Da se osjećam bolje, odjurio bih za tim psima i napravio bih od njih četiri rešeta.

Robinsonov glas bio je pun gorčine i mržnje.

Tako može mrziti samo čovjek kojemu je učinjena velika nepravda, mislila je Mary-Lou.

– I što ćeš sad učiniti? Nemoj ni u kom slučaju zaboraviti da si ranjen.

Robinson nevoljko kimne. Od toga trenutka razmišljao je o tomu kako da u Dobson stigne prije svojih prijašnjih suradnika. To bi morao izvesti, to bi mu moralo uspjeti. Mora stići prvi, inače je čitav paklenski put bio uzaludan.

– Penji se na konja, Mary-Lou – rekao je odlučno. – Nemamo vremena za odmor ili rasipanje vremena. Htio bih stići u grad prije tih klipana. U tomu je moja krhka prilika. Makar visi o paukovoj niti, htio bih je iskušati.

Kći Johna Morgana nije imala izbora. Mogla je jedino poslušati ono što joj je rečeno, zapravo naređeno. Sama ionako ne može ostati u toj divljini. Kad je pogledala u Robinsonovo ojađeno lice bilo joj je jasno da bi on krenuo i bez nje. U to se nije moglo sumnjati. Dakako, ta konstatacija nije umirivala Mary-Lou.

Mary-Lou se smjestila iza razbojnika i odmah su krenuli. Robinson međutim nije krenuo ravnicom poprijeko, kako je Mary-Lou očekivala, nego prema klancu koji se nazirao kao tamna mrlja.

Uskoro je oboje obavio mrak. Robinson nije štedio konja, premda mu je svaka kretnja uzvrpoljene životinje nanosila bol.

Uskoro je Robinson morao

stiskati zube da bi pritajio stenjanje. Unatoč tomu, nije se predavao. Gonila ga je spoznaja da u Dobson mora stići prije svojih vjerolomnih drugara.

Nije bila posrijedi samo osveta. Razlozi su bili još teži.

* * *

– Ne bismo li prije Dobsona malo zastali? – upita Dennis okrenuvši se prema jahačima koji su išli za njim.

– Preostalo nam je još samo pet-šest kilometara – mislio je mješanac Cento. – Moramo prijeći ovu dolinu a iza prvoga brijega leži Dobson.

Cento je očito bio za to da se ne zaustavljaju. Dennis slegne ramenima. Zaccora je već podbadao svoga ždrijepca ali onda zategne uzde i zaustavi se. Istoga je trenutka spuznuo sa sedla.

– Tako je, amigos, odmorit ćemo se. Iskoristit ću priliku da skoknem za kakav grm – reče Zaccora.

Zaccora je nestao. Trojica razbojnika koji su pobjegli potjeri iz Torton Towna sidoše s konja. Labavili su noge i guckali viski iz boce. Dodavali su ju jedan drugomu.

– Compadres, kad uredimo tu stvar u Dobsonu, odlepršat ćemo iz ovih negostoljubivih krajeva – govorio je Zaccora kad se vratio. – Ovdje bi bilo prevruće za naše tabane. Predložio bih da odemo u Meksiko i da ondje nastavimo živjeti kao bubrezi u loju.

Cento i Dennis bili su sugiasni. Ali snažni Spencer odrečno je tresao glavom.

– Meksiko mi se ne svida, dragi moji – gundao je. – Ondje ne mogu dobro disati.

– Nisi valjda metiljav? – našali se Dennis.

Pitanje je izazvalo smijeh.

– Amigo – nastavio je Zaccora – nitko te ne prisiljava da ideš s nama. Si, razumljivo, u Meksiku se udiše vruć zrak. Što se disanja tiče, za to bi se brinule señorite. Njih u Meksiku ima kao pijeska u moru, samo ako imaš dovoljno dolara ili pesosa.

Bandolerosi su još neko vrijeme raspravljali o budućnosti i kovali planove. Zatim su se popeli na konje i nastavili put.

– Adelante, amigos – govorio je glasno Zaccora – u Dobsonu se nećemo dugo zadržavati. Valja dati petama vjetra i što prije početi s uživanjem. Bilo je gadno, no uspjeli smo. Bravo!

* * *

Robinson nije štedio kobilu i dlaka se uskoro ljeskala od znoja. Katkad je tako gonio kljuse da je Mary-Lou negodovala. No postigla nije ništa. Utrka se nastavljala.

Taman klanac već je daleko za ledima. Sad su presijecali dugoljastu dolinu. Kad su dosegli kraj, Robinson pusti kljuse da predahne u lakšem koraku.

Jahač se zgrčio u sedlu. Teško je disao. Prsa su se dizala kao da je na njih navaljen kamen. Katkad je u njima nešto hropta-lo.

Robinsonu se činilo da će pasti. Gubio je dah. U rani je osjećao sijevanje kao da je netko probada zažarenom iglom.

Više negoli jednom Robinson se našao na rubu nesvestice. Mary-Lou ga je morala pridržavati. Poslije nekog vremena bila

je tako premorena da se više nije uzdala u svoje snage.

Pola sata nakon toga zaustavi Robinson konja. Čvrsto se držao za unjkaš i zurio pred sebe.

– Ti si neodgovoran ludak – vikala je Mary-Lou ojađeno. – Cliff, mrcvariš se. Dobro, tvoja je građa željezna, ali u jednom će trenutku otkazati srce. Neće moći izdržati. S ranom kakvu imaš morao bi biti u krevetu. Morao bi imati liječničku njegu. Ne mogu te na to prisiliti, ali...

Robinson prekine crnokosu djevojku, okrenuvši joj znojem obliveno lice:

– Imaš pravo, Mary-Lou – gundao je. – Sve je točno što kažeš, ali nemam izbora. Uskoro ćeš se uvjeriti u to. Moramo dalje. Iza onoga brda nalazi se grad. Još samo malo i ondje smo. Uspjet ćemo.

Robinson nije pokazivao namjeru da o tomu opširnije raspreda. Iako se osjećao vrlo loše, htio je svakako svladati zadnje kilometre koji ga dijele od cilja.

Prošlo je još pola sata.

Tad je Mary-Lou ugledala grad. Uplašila se kao malo kad u životu.

Sad je znala da ju je Robinson prevario, da je obmanuta. Lagao je. Izrabio je njezinu prostodušnost.

Pred očima Mary-Lou ležala su podrta zdanja, ruševine u pozadini kojih je stijenje.

Prokleti grad. Napušten pakao ili prividenje.

U Dobsonu odavno ne žive ljudi. Ovdje nema žive duše. Možda nekoliko zmija čegrtuša i štakora, drugo se ne može očekivati.

Dobson je vjerojatno odavno napušten. Zato Mary-Lou i nije znala njegovo ime. Nitko ga više nije spominjao. Dakako, Mary-Lou je znala da ovdje u Rocky Mountainsu ima mnogo napuštenih naselja kopača zlata, gradovi koji su nakratko cvali i onda propadali, podizali se i nestajali kao i zlatna groznica.

Takvo kopačko logorište leži sad ovdje pred njenim očima.

Robinson je s olakšanjem odahnuo. Stigao je dakle nadomak cilju. Utvrdio je ujedno da četvorica njegovih kasni. Pretekao ih je.

Razbojnik je dobio utrku u kojoj se divlje borio s vremenom i slabošću.

– Cliff, gadno lažeš – rekla je Mary-Lou. – Ništa od tvoje priče nije bilo istinito i sramim se što sam se dala tako nasamariti.

Razbojnik se samo osmjehne.

– Nisam imao izbora, Mary-Lou – govorio je. – Da sam postupio drukčije, ne bi mi pomogla. Nije mi preostalo drugo nego da lažem.

– Ti si razbojnik, je li? Nitko te nije napao iz zasjede nego te pogodio netko iz potjere. Tvoji su te ostavili da im ne smetaš. A ja sam došla taman na vrijeme. Nije li tako?

Robinson se ponovo osmjehne.

– Aha. Govorila si istinu. Nisam anđeo. Bježali smo pred potjerom i neki je klipan imao dobro oko i dobru pušku. Kladio bih se da uopće nije zapazio pogodak. Nije mogao vjerovati sâm sebi. A moji su me drugari ostavili na cjedilu. Nisu mi pokušali pomoći. Bježali su spasavajući svoju kožu. Došla si zaista kao naručen spasilac. Da se nisi pojavila, bio bih leš. Dubo-

ko sam ti zahvalan. Ne moraš se bojati. Možeš se pouzdati u moju riječ.

Mary-Lou je uzbudeno disala.

Djevojka bijaše svjesna opasnosti u koju je upala. Spasila je život razbojniku i ubojici. S njim je mnogo sati u bijegu pred zakonom.

Robinson je ušao među oronule i ruševne kuće. U stijenama su se nazirali mrki ulazi u napuštene rudničke jame.

Slika bijaše tužna. Podrtine je godinama zasipala prašina. Priroda je ponovo osvajala svoj izgubljeni teren, i to je djelovalo sablasno. Između zdanja, na nekadašnjoj glavnoj ulici, ponovo je poraslo grmlje. Posvuda se razrasla trava. Kopita su ostavljala duboke tragove.

Robinson zaustavi konja pred kućom koja je nekad jamačno bila salun a održala se bolje negoli mnoge druge.

Mary-Lou zapazi da su ovdje nedavno bili ljudi. Na to su upozoravale mnoge pojedinosti, na primjer opušci i boce za viski.

Djevojka nasluti da je ovdje bilo sklonište bande koja je odlazila u pljačku i vraćala se u tu tajnu rupu.

Kad je Mary-Lou skočila s konja, propala je do gležnja u prašinu. Negdje je škripala klimava daska. Djevojka je nepovjerljivo pogledavala prema ulazu u nekadašnji salun. Prozorska stakla bila su porazbijana. Između prozorskih okvira ispleli su pauci mreže.

– Pomozi mi da sidem – molio je Robinson. – Moram unutra nešto obaviti. Ti ćeš paziti na onu četvoricu jahača. Pozovi me ako se pojave prijeko na brdu.

Mary-Lou kimne.

Što da drugo radi?

I ovdje nije bilo izbora. Nije imalo smisla da se usprotivi ili da poduzme nešto protiv razbojnika. Njega bi još možda i svladala, no pravi strah donosila je četvorka desperadosa koja nije mogla biti daleko. Ako njima padne u ruke...

Mary-Lou nije imala odvažnosti da slijedi te misli.

Doživjela bi zacijelo pravi pakao. Sve bi se najvjerojatnije okončalo smrću.

Robinson se skotrlja sa sedla. Jauknuo je i zamalo se onesvijestio. Morao se nasloniti na preznojenoga konja. Svladala ga je slabost.

Gorući strah dao je razbojniku snage da ne poklekne na samom cilju. Odgurnuo se od konja i krenuo teturajući. Polako je vukao noge po prašini i tako stigao do ulaza u salun. Ovdje se naslonio na podupor i sasuo po sebi prašinu s krovića koji se polako raspadao pod njom.

Desperado osjeti to naslanjanje kao udarac no pribere se i korakne u unutrašnjost. Čulo se kako hoda po daskama teškim i neravnomjernim korakom.

Mary-Lou je nepomično i nemoćno stajala pokraj konja. Sve ju je jače obuzimala želja da se baci u sedlo i počne bježati. No plašila se.

Pomisao na četiri preostala razbojnika odsjecala joj je noge. Bojala se da im ne uleti ravno u šake. Cliff je nije napastovao. Možda uistinu osjeća prema njoj zahvalnost.

Djevojka je pogledom ispitivala brdo gdje je trebalo da se pojave jahači. Očekivanje se odužilo. Minute su prolazile.

Mary-Lou poče trljati konja. Bojala se za njega. Bio je vruć kao peć.

Razbojnici se nisu pojavljivali. Djevojka je razmišljala što Robinson radi u napuštenom salunu. Odavno joj je jasno da ondje nešto želi uzeti.

Uskoro će to Mary-Lou Morgan saznati.

VI

– Onda, Leroy, kakvi su izgledi? – pitao je Morgan.

Njegove čeličnosive oči bile su uprte u izvidača koji je čučao i pretraživao tlo, pedalj po pedalj.

– Sve je teže – objašnjavao je Spade. – Tlo je tako tvrdo da potkova ne ostavlja otisak. Morate biti strpljivi. Trudim se u najboljoj volji. Moramo otkriti kamo je konj krenuo. Na ovom križopuću odlučujemo o tomu kako ćemo brzo stići toga čovjeka i Mary-Lou. Zato ne smijem pogriješiti. Spade nastavi traganje.

Quade i Morgan nestrpljivo su se meškoljili u sedlima. Kao da se prekoravaju, povremeno bi se ukočili i svom težinom tijela naslanjali na sedlenu jabuku.

Jednoga i drugoga mučila je bojazan da prednost jahača kojega traže postaje prevelika.

Indijansko lice Cheta Quadea zategło se. Nemirno je čupkao bradu. Pogledom je kružio preko grmlja i drveća, ispitivao stijene koje su se prkosno uzdizale prema nebu. Sve što je otkrio bilo je nekoliko zmija. Jedna se sunčala na kamenu potpuno bezbrižno, ne namjeravajući očito napustiti svoje mjestance.

Spade orlovskoga lica gotovo je puzao po tlu. S vremena na vrijeme opsovao je suhim grlom.

Tad se izvidač uspravio. Na usnama se pojavio zadovoljan smiješak.

– Ljudi, evo ga! Tuda su prošli – vikao je. – Budite bez brige, ne varam se. Našao sam ga!

Spade se baci u sedlo i ponovo preuzme vodstvo male skupine.

Jahači su svladavali kilometar po kilometar.

– Vraški bih rado znao kamo je krenuo taj čovjek s Mary-Lou. Sve sam skloniji sumnji da moja kći nije u dobrim rukama.

Morgan nije krio osjećaje. Sve se jače bojao za život svoje jedinice. Izgubi li još i nju, ostaje mu samo ranč i ništa drugo.

Morganova žena bila je ubijena u gradanskom ratu kad je napadnuta njegova plantaža pamuka. Prije nekoliko mjeseci morao je pokopati Alexandru Potemkin, drugu značajnu ženu svoga života. I nju je skončao ubojica.

Te gorke misli kovitlale su se u Morganovoj glavi, ionako punoj briga. Quade kao da je to slutio i pogledavao svaki čas gazdu.

– Ne smiješ sve gledati previše crno – govorio je Quade. – Mary-Lou zacijelo zna braniti svoju kožu.

Quade se osmjehne i doda:

– Jabuka ne pada daleko od stabla.

I Morgan se turobno osmjehne.

Put je nastavljen. Sunce se penjalo sve više. Brdska divljina stvarala je jahačima sve veće teškoće. Katkad se činilo da je Spade nepovratno izgubio trag

S mukom je Spade pronalazio nešto što je jahačima omogućavalo da idu naprijed.

Kad je tlo ponovo postalo meko, tragovi konja Mary-Lou dobro su se vidjeli i moglo se brže napredovati. Tako su stigli do mjesta gdje su Mary-Lou i ranjenik proveli noć.

Svi su poskakali s konja.

Quade odjednom vikne. Pokazivao je prema travi ispred sebe.

– Krv – rekao je predradnik Skulla. – Tamnosmeđe mrlje na travi mogu potjecati samo od krvi.

Spade i Morgan brzo pridoše. Rančerove su usnice drhtale. Problijedio je. Sagnuo se i promatrao mrlje koje su nalikovale na rđu.

Spade nije mirovao. Odmah je počeo pretraživati okoliš. Nije potrajalo dugo i našao je krvav Robinsonov rubac kojim se razbojnik bio najprije sâm previo.

– Ovo pripada tom čovjeku – govorio je. – Desperado je izgubio rubac.

Te riječi nisu nikoga umirivale.

– Naprijed! – zahtijevao je John Morgan. U njegovu se glasu osjećalo nestrpljenje. – Moramo odmah dalje. Čini mi se da njihova prednost više nije velika.

Iskusan izvidač brzo je našao trag konja. Potjera je nastavljena.

* * *

Mary-Lou ponovo odluči da skoči u sedlo i da bježi. Već je podigla nogu do stremena kad je iza sebe začula razbojnikove korake.

Robinson se pojavio na mračnom ulazu saluna i ponovo se teško naslonio na drveni stup. U svakoj je ruci držao po dva paketića.

Vidjevši da se Mary-Lou upravo penje u sedlo, Robinson širom otvori oči. Ispustio je jedan paketić.

Paketić se raspao. I Mary-Lou je razrogačila oči kad je vidjela kako iz njega ispadaju dolarske novčanice.

Sad je djevojka znala zašto je razbojnik htio doći u napušteni grad.

Plijen!

Ovdje, u tom napuštenom rudarskom gnijezdu, bio je sakriven plijen bande. Premda teško ranjen, Robinson je htio prestići svoje prijatelje i odnijeti obilat zalogaj.

Sve priče bile su lažne, hrpa dolara bila je mamac koji je vukao Robinsona u ovu pustoš. Nikakva umiruća majka, nikakvi sinovski osjećaji i zahvalnost.

Mary-Lou podigne pogled.

Cliffovo se lice promijenilo. Bilo je izmučeno kao i prije ali je s njega nestao svaki trag ljubaznosti.

U desnoj razbojnikovoj ruci bio je sad revolver. Usnice su stvarale uzak prorez. Oči su sjale hladnim sjajem.

– Miči se od konja! – naređivao je Robinson. – Hajde, Mary-Lou! I ti si me htjela izdati i ostaviti na cijedilu. Miči se! Više to neću ponavljati. Bilo bi mi veoma žao da moram pucati u tebe. Ne vjeruješ valjda kako sam podnio sve ono da bih izgubio u posljednjoj sekundi, je li?

Mary-Lou je opažala da se bandit jedva drži na nogama. U njegovim je očima svjetlucalo luđačko svjetlo. Svakoga trenutka moglo mu se pomračiti. Ako se to dogodi, pucat će ne obazirući se ni na što.

– Hajde na drugu stranu ceste!

– Cliff, nećeš me valjda ostaviti ovdje samu? – upita Mary-Lou. – Ona četvorica stići će uskoro. Napast će me. Zar si zaboravio dug i zahvalnost? Da nije bilo mene, već bi te raznosili strvinari. Ne možeš me prepustiti tim ljudima.

Na trenutak se činilo da se bandit pokolebao i da je odustao od svojih namjera. No zatim odlučno zatrese glavom. Cliff Robinson je stvorio konačnu odluku.

– Sakrij se negdje u ruševinama ili u nekoj rudničkoj jami. Neće te naći. Osim toga, mislim da će Smoky uskoro stići i odvesti te na ranč. Žao mi je, djevojko. U ovim trenucima mogu misliti samo na sebe.

– Cliff! – nemoćno će Mary-Lou.

Kako se čovjek odjednom može tako promijeniti? Zašto je dopustila da je razbojnik tako prevari? Kako nije zapazila vuka u ovčjoj koži? A taj je vuk opasan i kad je teško ranjen.

– Prelazi na drugu stranu! – Odrješito je govorio Robinson. – Nemam vremena za časkanje. Mary-Lou, uistinu ne bih rado pucao. Shvati to i čini što kažem.

Robinson je podigao revolver. Grozničave iskre ponovo su sijevale u njegovim očima. Paničan strah probadao je djevojku.

Mary-Lou je znala kako Robinsona ne može nagovoriti da čini ono što bi ona htjela. Zaista joj ne preostaje drugo nego da se negdje sakrije i da čeka što će se dogoditi.

Umornim koracima prijeđe Mary-Lou na drugu stranu nekadašnje ulice. Ruke su joj visjele niz tijelo kao da nisu njezine. Razočaranje je urezalo duboke tragove u njezino lice.

Na drugoj strani ostade Mary-Lou stajati. Okrenula se prema razbojniku. Robinson je podizao vrećicu. Nekoliko novčanica što su se rasule strpao je u džep svoga kožnoga haljetka.

Robinson zatim pođe teturajući prema konju. Novac je spremio u bisage i naslonio se.

Cliffove noge bile su sve nesigurnije. Koljena su se razmekšala. Srce je tuklo kao da će se raspasti. Čelo je rosio hladan znoj.

Gotovo neprijateljskim pogledom odmjeravao je Robinson sedlo u koje se htio popeti. Činilo mu se da neće uspjeti. Morao je. Nije imao drugoga izbora. Pogledao je prema Mary-Lou. Ona je još nemoćno stajala na drugoj strani ispred ruševne kuće.

Robinson skupi posljednje snage, napuni pluća i poče se vući prema sedlu. Dugo se činilo kao da se ne miče. Izdaleka se ne bi znalo uzjahuje li ili sjahuje.

Razbojnik je na kraju ipak našao uporište i podigao se. Zastenjao je kad je sjeo a onda još nekoliko puta uzdahnuo.

Razbojnik bi bio zadovoljan da nije osjetio mokrinu na rani. Ponovo se otvorila. Začas poče osjećati bolove koji su bili tako prodorni da bi najradije urlao.

Povratka nije bilo. Svakoga trenutka mogla bi se pred očima pojaviti četiri jahača. Ne bi bilo potrebno mnogo vremena da se otkrije kako je Robinson prigrabio čitav plijen.

Čovjek još jednom pogleda prema djevojci, slegne ramenima i podbode kobilu. Životinja je zarzala i krenula.

Prašina koja se podigla pokazivala je kamo se razbojnik kreće. Začas je nestao iza zadnjih ruševina. Mary-Lou je dugo gledala za njim, za čovjekom koji ju je namagarčio kao nitko u životu. Grizla je donju usnicu i zagledala se na onu stranu s koje je očekivala preostalu četvoricu razbojnika.

Mary-Lou je znala da je zaglibila do ušesa. Ni u kojem slučaju ne bi smjela biti otkrivena.

Djevojka krene prema salunu u namjeri da ondje brzo nađe sklonište. Ali zastala je na sredini ceste. Sjetila se da će razbojnici najprije potražiti to mjesto.

Preostalo joj je da potraži neko rudarsko okno. Mary-Lou potrči prema stjenovitom brdu.

Kad de jednom okrenula, vidjela je četiri jahača kako dolaze. Nisu se žurili. Išli su polako, očito ne sluteći da je njihov čovjek već bio u gradu i da je odnio plijen skupljen u više od pola tuceta prepada.

Mary-Lou potrči brže.

Mračan ulaz u okno bio je sve veći, kao da se rastvarao poput ralja koje čekaju spremne da se zaklope.

* * *

Smoky se sledio kad je na ramenu osjetio nečiju čvrstu ruku. No otvarajući oči brzo se prevrnuo na drugu stranu. Istoga trenutka nastavio je hrkati.

Snažna je ruka ponovo prodrmala Smokyja. Hrkanje je odmah prestalo. Zamijenilo ga je mnoštvo psovki, s jednom krupnom koja je starom kuharu pomogla da ustane. A skočio je na noge kao da je upravo sjeo na mravinjak.

Smoky se u trenu sledio. Nekoliko koraka dalje od njegova loga stajala su tri čovjeka i radoznalo ga promatrala. Dvojica od njih držala su spencerice spremne za paljbu.

– Hej, ljudi, što ovo znači? – kreštavo će Smoky. – Nije lijepo plašiti ovako staroga čovjeka.

Tad Smoky opazi šerifsku zvijezdu na jednom od tih ljudi i opusti se. Laknulo mu je tako da se na izgužvanom licu pojavio smiješak.

– Aha, šerif sa svojim ljudima na zadatku, je li? Nećete valjda hapsiti mene?

Čuvar zakona zaniječe. Bio je to čovjek okrugla lica, okruženoga bogatim kovrčicama. Tijelo je nalikovalo na lokomotivu, na kojoj je par očiju. Šerifska zvijezda nije se slučajno našla na tim prsima.

– Ne stari, ti ne pripadaš čoporu kojega tražimo i pratimo danima. Ali, mogao bi nam pomoći. Ne možemo se pohvaliti da se ovdje najbolje snalazimo.

Šerif je govorio mirno i polako. Smoky je zapazio da je umoran. Njegovi ljudi također.

– Dobro, momci – žustro će Smoky. – Radovalo bi me da vam pomognem.

Pawel Minboro, šerif iz Torton Towna, govorio je o razboj-

nicima koji su u nekoliko dana potjere pobili ili izranjavali gotovo polovicu njegovih ljudi. Ostatak je poslao kući, izuzevši dvojicu prisutnih pomoćnika. S njima je odlučio ići dokraja.

Riječ po riječ i stari je kuhar počeo dovoditi u vezu različite činjenice. Malo-pomalo i Smoky je zaključio da je toj bandi pripadao i ranjenik kojega je previo uz pomoć Mary-Lou.

Taj zaključak staroga Smokyja zamalo obori s nogu. Nestala djevojka prepuštena je dakle na milost i nemilost razbojnika.

Smoky ispriča šerifu svoju priču.

Čuvar zakona se zamislio.

– Da, stari, imao si u rukama pravu zvjerku.

– Što je promaklo, promaklo je – utješno će Smoky. – No kako sam već rekao, na tragu bande nalaze se tri iskusna čovjeka. Nadam se da se djevojci u meduvremenu ništa neće dogoditi. Tiješi me i to što je taj momak pri slabim snagama. Teško je ranjen. Držim da je uspio obmanuti djevojku i da se kreće njezinom pomoći. Bit će sigurna barem dok bude potrebna.

Ljudi su slušali smrknutih lica.

– Pratit ćemo tragove tvojih ljudi – reče šerif. – Možda će nas odvesti makar do nastrijeljenoga vuka. Volio bih uhvatiti makar jednoga od te bande. Ne bih se želio u Torton Town vratiti sasvim praznih ruku.

Smoky kimne.

Starac se poprilično dobro naspavao. Osjećao se gotovo odmorno. Nije bilo potrebno dugo čekati da se nađe u sedlu i da preuzme vodstvo male skupine jahača koju je uskoro progutalo bespuće.

* * *

Zaccorino lice ozarilo se kad je ispred sebe ugledao zapreteno gnijezdo kopača zlata. Poslije svakoga prepada ovdje je bilo odmorište. Dotle nijednom nije stigla nijedna potjera. I preostala trojica također su odahnula.

– Hoćemo li se dugo zadržati? – zanimao se Spencer. – Predložio bih da pokupimo pare i da odmah nestanemo. Nekako osjećam da onaj prokleti šerif neće odustati. Kladio bih se da još njuška za nama.

Meksikanac se nasmije pokazujući sjajne zube.

– Amigos, toga se ktipana ne bojim – reče Zaccora. – Imaš pravo, Mike, dakako, ali nije potrebno da se uzbuđujemo. Pokupit ćemo plijen, podijeliti ga pošteno, i onda krećemo. Tko želi u Meksiko, dobro je došao.

Jahali su dalje. Prve podrtine brzo su se približavale.

Cento odjednom zauzda konja. Poluran se uznemirio kao da su po njemu počele miljeti uši. Odmaknuo je s čela čuperak crne kose koji je ispao ispod šešira, protrljao oči i zagledao se u svoje drugare.

– Jeste li i vi vidjeli konjske tragove? – pitao je. – Ovuda je malo prije prošao jahač.

Bandolerosi su djelovali kao dobro uigrana momčad. Otprhnuli su na zemlju i začas se našli u zaklonima ruševine koja je jednom bila staja.

Oštri pogledi ispitivali su nekadašnju glavnu ulicu.

Dennis je psovao hrapavim

glasom. Njegovo gavransko lice bilo je napeto. Pljuvao je i psovao, istezao vrat preko ruba daska iza kojih je stajao, kao da će nešto otkriti. Razbojnici su pogledavali jedan drugoga. Nigdje nije bilo nikoga.

– Možda je riječ o nekomu tko je bio u prolazu – mislio je Spencer. No u njegovu glasu nije bilo prave sigurnosti. – Ovim krajem lutaju katkad traperi ili ljudi koji bi rado našli zrno zlata.

Pretpostavka bijaše vjerojatna ali nije smirivala duhove.

Desperadosi su nagonski osjećali da ovaj put nije posrijedi bezazleni skitač.

Grad bijaše miran i tih. Mrtav. Slab vjetar njihao je granje samonikloga drveća i podizao prašinu koja je na trenutke mutila pogled.

Ljudi su napeto slušali. Nitko nije čuo ništa sumnjivo. Ponovo su se pogledali.

– Amigos – odlučno će Zaccora – ne preostaje nam drugo nego da pročešljamo čitavo gnijezdo. – Idemo! Ponovo ćemo se sresti u salunu i dokrajčiti posao.

Skupina se razdvojila. Svatko se šuljao u svom smjeru. Puške su bile spremne.

Sunce je ravnodušno i nemilosrdno pržilo sve pod sobom.

U Zaccorinoj blizini nešto je šušnulo. Munjevito se okrenuo da zapuca ali pred njim je preplašeno bježao štakor. No i to je bilo dovoljno da se u njemu poveća nemir. Treptao je. Pogledao je gdje su drugi. Kretnjom je dao znak da nije ništa otkrio.

Zaccora se šuljao dalje.

U kućama se nitko nije sakrio.

Razbojnik se ponovo trgnuo kad je ugledao trag ljudske noge. Vodio je ravno prema salunu. A ondje je sakriven plijen. Lijepa hrpa. Banda je u zadnjih nekoliko mjeseci prikupila više od stotinu tisuća dolara. Zaccora požuri prema salunu. Njemu za petama pojavili su se i ostali.

– Ništa – mrmljao je Cento. – Ako je netko i došao ovamo, vjerojatno je otišao. Momci, uzmimo pare i odmah niz vjetar! Hajde, idemo!

Zaccora se obrati zdepastom Spenceru:

– Ti ćeš ostati vani na straži.

Zaccorin pogled klizne dalje. Dennisu je naredio:

– A ti ćeš dovesti konje. Ja i Cento donijet ćemo novac.

Zaccora i Cento uđoše u razrovani salun. Vrata su visjela s vratnica kao polomljena krila. Na jednima je bilo nekoliko rupa od metaka.

U prostoriji u kojoj se nekad pilo vladala je paučina i grobni mir. Kroz porušeni strop probijale su se tu i tamo sunčane zrake na kojima je podignuta prašina plesala u zlatnom svjetlucanju.

Na podu su se jasno vidjeli tragovi ljudskih stopala.

Meksikanca ponovo podiđoše trnci. Tragovi su vodili upravo onamo gdje se ispod labave daske nalazi plijen.

Pistolero požuri u skokovima. Kad je otkrio da je netko prije njega stigao u skrovište, razjapio je usta i bijesno viknuo.

Nekoliko trenutaka Zaccora je stajao kao skamenjen. U nestrpljenju Cento ga je odgur-

nuo u stranu. I njemu nije preostalo drugo nego da se uvjeri kako je skrovište prazno. I on je razrogačio oči.

Tupo i šutke gledali su razbojnici jedan u drugoga. Kao na zapovijed sagnuli su se jedan i drugi i počeli čeprkati po udubini.

Ništa nisu našli. Ni jedan jedini dolar. Netko je našao njihovu rupu i odmaglio.

Zaccora i Cento pojuriše van. Blijedih lica pojavili su se pred svojim drugovima.

Dennis i Spencer nisu morali dugo razmišljati što se dogodilo.

— Amigos, nema ničega! — cičao je Zaccora kao da će se ugušiti. — Sve je nestalo.

— Naći ćemo kučkina sina, makar u paklu — nastavio je Zaccora. — Ne shvaćam samo to kako je prokletnik bio tako siguran da se pare kriju upravo ondje gdje su bile. Kad ne bih znao da je Robinson odavno u paklu, tad...

Meksikanac ušuti. Pokušavao je razmišljati ali glava nije bila ni za što. Tresao je njome kao da želi razbuditi mozak ali nije ništa smislio. Ipak je nastavio:

— Amigos, držim da Cliffa možemo isključiti. Dobio je pogodak koji ne bi zalizao ni prerijski pas. S njim ne računam. Prema tomu, tko je mogao doći po novac? Tko? Još jednom: Cliff to nije mogao biti, nije imao konja. Najvjerojatnije su ga dokrajčili ljudi iz potjere.

Zavladala je tišina.

Cento prvi poče švrljati ulicom na kojoj su se jasno vidjeli tragovi jednoga jedinoga konja. Zatim je brzo priskočio mjestu iznad kojega se vrtjelo mnogo mušica.

— Momci — rekao je — konj je ovdje stajao prije nepunih pola sata. Toliko dakle iznosi prednost toga psa. U sedla! Budemo li gubili vrijeme, izgubit ćemo plijen.

Deperadosi nisu oklijevali. Bacili su se na konje i upravo htjedoše krenuti kad ih zaustavi krik.

Bio je to krik ženskoga čeljadeta.

* * *

Mary-Lou se plašljivo pripila uza stijenu. Oko nje bijaše tama. Oči su se polako privikavale, no ništa se nije zapažalo. Zadah plijesni otežavao je disanje i djevojci se katkad činilo da se guši.

Negdje je nešto zaškripalo. Po podu se prosula prašina. Mary-Lou se nije usudila pogledati što je to. Napuštena rudnička jama ispunila ju je strahom.

Djevojka je srce osjećala u grlu. Na desnoj strani ugledala je zarđala kolica. Nekoliko koraka dalje vidjela je ispražnjene limenke konzervi. Tu i tamo stršali su iz jamskih bokova polomljeni podupori, koji su jednom bili dio jamske podgrade.

Ondje dalje odvajao se jamski hodnik. Ulaz se odronio.

Mary-Lou nije mogla izdržati na tomu mjestu. Polako se okrenula i pošla prema izlazu. Zasljepljivalo ju je jarko danje svjetlo.

Iza jednoga velikog komada kamena našla je Mary-Lou nov zaklon. Toga je trenutka bila ujedno načistu s tim da ne može mijenjati skloništa. Četiri su razbojnika stigla u napušteni

grad. Upravo su silazili s konja i odmah počeli pretraživati ruševine. Djevojka je promatrala njihovo kretanje.

Kad su se razbojnici ponovo sastali ispred saluna, Mary-Lou se zagledala u njihova lica. I s njezinoga se mjesta jasno vidjelo da su ti ljudi napola podivljali i da su bijesni. Nitko se ne bi mogao nadati milosti, tko im god dopao šaka.

Dvojica su nestala u salunu.

Idu po plijen, mislila je Mary-Lou. Sad će otkriti da su zakasnili.

Tako je i bilo.

Mary-Lou je htjela odahnuti kad su se razbojnici popeli u sedla da bi gonili čovjeka koji je ukrao novac, no tad je iza sebe začula šum.

Vitko se djevojčino tijelo ukočilo. Osjećala je da joj se ježi koža.

Skrgutavi se šum opet ponovio.

Mary-Lou polako okrene glavu. Ugledala je zmiju. Bila je udaljena od nje samo nekoliko koraka, spremna za skok. Mary-Lou se zabuljila u oči gmaza.

Zmija može napasti svakoga trenutka.

Ukočenost u djevojčinu tijelu odjednom popusti. Kriknula je iz sve snage i skočila na kamen iza kojega se skrivala. Odatle je potrčala prema izlazu. Iza nje se propela zmija ali je Mary-Lou nije vidjela.

Jako sunčano svjetlo zaustavi Mary-Lou poput neke brane. Stajala je na mjestu i gledala u razbojnike kako silaze s konja i kako se brzo približavaju.

Mary-Lou se ogleda očajničkim pogledom oko sebe tražeći mogućnost da pobjegne. Iako je djevojka znala da bijeg nema smisla, potrčala je. Razbojnici su vikali za njom.

Mary-Lou je trčala dalje.

Bila je brza, valja priznati, no pokušaj se morao izjaloviti. Četvorka se podjelili i Denis, sa Spencerom našao se na njezinu putu.

Mary-Lou pokušala je još jednom izmaknuti, no pri tom se spotakla i pala na zemlju. Ostala je ležati. Koljena su je boljela. Želudac se uznemirio.

Pribravši se djevojka podigne glavu i pogleda ljude koji su stajali nad njom i promatrali je kao da pred sobom imaju čudovište. Mary-Lou ustane.

– Odakle si dospjela ovamo, chicita? – pitao je Zaccora. – I nemoj pokušati lagati!

Zaccorin je glas zvučao zapovjednički.

– Jesi li ti možda digla naš novac? – zanimao se Cento.

Izgovarajući te riječi Cento je izvukao dugačak nož i približio se djevojčinu licu.

– Hajde, gukni! – dreknuo je Spencer, ljutit poput medvjeda kojemu je oduzet kabao s medom.

Gavranoliki Dennis samo je zlobno zurio u djevojku. U njegovim podlivenim očima djevojka je vidjela neobuzdanu požudu. Mary-Lou uzdahne. Iako je pokušala progovoriti mirno, glas joj je drhtao:

– Ljudi, novac nije kod mene. Niti sam ga vidjela niti sam ga uzela. Pustite me da idem. Ako se želite domoći svoga novca, morate poći za Robinsonom.

– Robinsonom?

Banditi su se iznenadili.

Zaccora poče vlažiti usnice. Podbočio se obadvjema ruka-

ma i oštro pogledao djevojku.

– Slušaj, rekli smo da neće biti laži. Govori! Što je s Robinsonom? Jesi li sigurna da je on bio ovdje?

Mary-Lou potvrdi.

Djevojka je vjerovala da je njezina prilika u tomu da govori istinu. Nadala se da će ti ljudi poskakati na konje i pojuriti za bjeguncem a nju ostaviti na miru.

Mary-Lou ispriča priču s malo riječi. Govorila je kako su ona i Smoky našli ranjenoga Robinsona i kako ju je prijevarom predobio za put u ovaj napušteni grad.

Lica desperadosa pokazivala su da joj sve vjeruju.

– Tako se to zbilo, ljudi – završi Mary-Lou. – Sad me pustite da odem. Kod mene nema ni mrve plijena. Nisam ga željna. Nadam se da ću na neki način pogoditi put prema ranču. Zacijelo me odavno traže. Dopustite da odem.

Zaccora odmahne glavom.

– Gracias, senjorita – rekao je. – Vjerujem ti, no ipak te ne možemo pustiti prije negoli se sve razjasni. Mogla bi primamiti potjeru, je li. Preporučujem ti da budeš razumna. Poslije ćemo vidjeti što da se radi s tobom.

Zaccora se podrugljivo osmjehne i polako odmjeri djevojku u uskim hlačama i kockastoj pamučnoj košulji. Pri tom je trzao usnicama kao mačak kad se hitro oblizuje.

– Mike, ti ćeš ostati ovdje – određivao je Zaccora. – Pazit ćeš na golubicu a mi ćemo uhvatiti Robinsona i donijeti pare. Ta životinja nije mogla stići daleko. Na nama je da mu skrešemo krila.

Cento i Dennis odmah podoše za Zaccorom. Za nekoliko sekundi bili su kod konja i u sedlima.

Konji su krenuli galopom. Podigao se divovski oblak prašine koja je padala na sablasni grad kao da će ga sasvim zamesti. Jahači su se izgubili iz vida.

Topot konjskih kopita uskoro je utihnuo. Mary-Lou je promatrala zdepastoga Spencera koji ju je podsjećao na Brazosa, kauboja s ranča, pogotovu visinom i težinom. Karakterom su ta dvojica nedvojbeno različita kao vatra i voda.

Na Spencorovim usnama titrao je čudan smiješak. Desna ruka mirovala je na dršku revolvera.

– Dođi, ptičice – reče Spencer. – Idemo unutra. Nadam se da znaš skuhati kavu. Posao će te odvratiti od pokušaja da odlepršiš.

Munjevitom kretnjom potegne Spencer revolver i podigne ga prema djevojci.

– Znaš, mala, bilo bi mi vrški žao da te moram odstrijeliti, mala moja golubice – govorio je. – Dapače, kad bi bila prema meni malčice ljubazna, pobrinuo bih se poslije da te pustimo. Onda, što predlažeš?

Mary-Lou ne reče ništa nego pokraj raskoračenoga snagatora pođe prema salunu. Razbojnik krene za njom iskašljavajući se i sustigne je pred samim ulazom.

Velika i snažna ruka poče dodirivati djevojku.

– Odmakni se od mene! – reče Mary-Lou tiho, s bijesom u očima. – Misliš li kako je po-

trebno da dokažeš svoju muškost, potraži negdje salunsku ptičicu. Mene ćeš ostaviti na miru, ili...

– Ili?

Spencer poče hihotati kao da je upravo čuo izvrstan vic.

– Skuhat ću kavu – nastavi Mary-Lou pribrano. – Gdje da nađem vodu i ostalo? Postoji li ovdje upotrebljiva peć?

Razbojnik pokaže gdje je kuhinja i ogleda se za spomenutim stvarima.

– Hajde, mačkice, naloži vatru – govorio je. – Donijet ću ti vode. Ali ne izviruj iz kuće. Ne pomišljaj na nešto takvo kao što je bijeg. Uviđaš valjda da ne bi stigla daleko. Uostalom, to ti jamčim.

Povlačeći noge ode razbojnik po vodu.

Mary-Lou nije dugo razmišljala. Znala je da mora bježati jer će se vratiti ostali a onda više neće biti prilike. Brzo i gotovo bešumno prikrala se salunskom ulazu i pogledala na sve strane. Od Spencera nigdje nije bilo traga ni glasa.

Mary-Lou Morgan zatvori oči i stisne usnice. Zatim ne oklijevajući poče trčati ravno prema Spencerovu konju koji je još mirno stajao na svomu mjestu.

Živinče podigne glavu. Mary-Lou uhvati uzde i skoči u sedlo. Bila je radosna. Uspjela je. Nije ni sanjala da će razbojniku pobjeći tako jednostavno i lako.

Maru-Lou oštro potjera konja. Životinja pojuri poslušno i brzo. Kopita su ritmično udarala po prašnjavom putu.

– Brzo, dragi moj, trči koliko te noge nose! – šaptala je Mary-Lou u konjska ušesa.

VII

Cliff Robinson je izdržao tri kilometra prije nogoli je zaustavio konja, upotrijebivši za to zadnju snagu. Crn zastor spustio se pred njegovim očima. Očajnički je pokušavao da se zadrži u sedlu ali unatoč tomu pao je na zemlju kao vreća mokroga pijeska.

Nekoliko minuta ležao je nepomično. Kad je pokušao pokrenuti udove, morao je gristi usnice. Razdirali su ga paklenski bolovi. Nekoliko puta oteo mu se glasan urlik. Žavoj pod košuljom ponovo se obojio krvlju.

Kobila je stajala na svomu mjestu i pogledavala prema jahaču koji je pao s njezinoga sedla.

Robinson je slutio da ovako sâm nema izgleda. Napravio je pogrešku što nije sa sobom poveo Mary-Lou. Bilo je to sad jasno ali kasno.

Još jednom uspjelo je Robinsonu da se dobije na noge. Doteturao je do mahovinom obrasloga kamena i naslonio se. Bol je polako jenjavala. Niz kralježnicu su klizile kapi znoja.

Robinsona obuze paničan strah. Mislio je na stotinjak tisuća dolara u bisagama. Što će biti s njima? Tako je blizu cilj a sve će izgubiti ako mu ne uspije da se ponovo uzvere u sedlo.

Prikupo je snage i otisnuo se od kamena. Zakoračio je. No već poslije prvoga koraka koljena su omekšala i počela klecati. Robinson se opruži po zemlji. Tijelo je omlahovilo, udovi nisu slušali. Ležao je potpuno nemoćan.

Ranjenik je hrapavo stenjao. Gotovo je. Došao je kraj, mislio

je. Nema više nade. Te su ga misli najprije rastužile a zatim razbjesnile. Odmorio se i onda odlučio da se ne preda, da pokuša ponovo.

Stenjući i jaučući Robinson opet ustade. Uspio je dapače doći do kobile koja je mirovala, kao da osjeća nevolju jahača.

Toga trenutka začuo se topot kopita. Robinson se prene iz kunjanja. Širom otvorenih očiju zagledao se u smjeru iz kojega su dopirali zvukovi. Jahače još nije vidio.

Ranjeni se razbojnik nasloni na konjsko tijelo i uznastoji da prikupi snage. Znao je da se ne može popeti u sedlo. Čekat će na nogama.

Topot bijaše sve glasniji.

Tko će se pojaviti iza stijene? Stranci? Ili Robinsonovi prijašnji prijatelji koji su došli po plijen, da ga još jednom otmu?

Cliff Robinson izvuče sačmaricu iz sedlene navlake.

Sekunde koje će proteći do dolaska jahača činile su se dugima kao vječnost. Tad su dogalopirala tri konja. Jahači su začas stali.

Robinson osjeti stezanje u srcu. Došli su njegovi. Gonili su ga i sustigli. Zatražit će plijen. Cliff Robinson je dobro poznavao te ljude. Znao je da nema smisla pregovarati s njima. To nisu običavali.

Manuel Zaccora, Rag Dennis i Cento približavali su se polako, uspravni u sedlima. Promatrali su Robinsona i bijaše im razumljivo da se njihov prijašnji partner jedva drži na nogama. Kad je trojka došla sasvim blizu, Zaccora podiže ruku. Na taj znak svi su izvukli puške.

Konji su frktali i tapkali u mjestu. Sa suncem iza leđa razbojnici su djelovali kao tri velike sjene na obzorju.

Robinson se otisne od kolibe, korakne za kamen i spusti se na koljeno. S mukom je namjestio pušku.

Trojica se razbojnika primakoše bliže. Njihova lica djelovala su ukočeno.

Ispred zaklona jahači su poskakali iz sedla, razišli se i zaustavili na dvije konjske dužine od Robinsonova zaklona.

Robinsonu bijaše jasno da je njegov položaj bezizgledan. Sačmarica je neprikladno oružje za tri raštrkana protivnika. Za revolver je prekasno, pogotovu kad je ruka nesigurna i oko mutno.

Trojka iz potjere bila je spremna za paljbu. Razmak se smanjivao.

Tri prijašnja druga došla su po vrećice s dolarima. I po Cliffa Robinsona.

* * *

Trojica s ranča dobro su napredovala. No John Morgan bio je svakoga trenutka sve nestrpljiviji.

Chet Quade i Leroy Spade pogledavali su svoga gazdu ali jedva da se moglo ići brže. Konji su pokazivali znakove premorenosti, makar su to bila prvorazredna grla.

Pola sata poslije toga morali su jahači preznojenim konjima dopustiti da idu korakom. Nadali su se da će se životinje i u hodu malko odmoriti.

Morgan se obrati Spadeu:

— Slušaj, kamo je taj čovjek otišao s Mary-Lou? Gdje je njegov cilj?

Na orlovskom licu izviđača pojavi se pritajen smiješak.

– To mogu samo nagađati. Ako se dobro sjećam, nekoliko kilometara daleko odavde nalazi se stari rudarski grad, napušten prije više od deset godina. Jednom sam slučajno natrapao na njega. Na tomu mjestu vrag je vragu rekao laku noć. Možda momak ide onamo. Ali još ne shvaćam zašto Mary-Lou ide s njim. Pretpostavljam da bi mogla izmaći ranjeniku.

Chet Quade i John Morgan slegnuše ramenima. Te su misli i sami odavno promislili, ali nisu ništa zaključili.

Put je nastavljen.

Kad je Morganov konj počeo šepati na prednju lijevu nogu, jahač zamalo izgubi živce. S nekoliko bijesnih psovki sišao je sa sedla.

U ždrijepčevu kopitu nađen je trn. John Morgan ga odstrani i reče pratiocima:

– Momci, životinja mora dobiti nekoliko minuta odmora.

Pri tom Morgan nemoćno slegne ramenima.

– Sve će biti dobro – tješio ga Spade. – I našim će konjima dobro doći predah. Tih nekoliko minuta brzo ćemo nadoknaditi.

Spade napuni lulu a Quade smota dvije cigarete i jednu doda Morganu. Pušili su šutke, uronjeni u brige.

Prošlo je podne. Sunce se popelo visoko. Na licima su im se caklile kapi znoja iako su se sklonili u sjenu koloradskog cedra velike krošnje. Muhe su zujale. U grmlju su čavrljale ptice.

Ljudi sa Skulla bili su vrlo nestrpljivi. John Morgan nije mogao izdržati napetost.

– Idemo dalje – rekao je odsječno. – Krećem, makar morao pješačiti.

Kao da je odmah zaboravio te riječi, Morgan skoči u sedlo. Konj krene poslušno, makar se opažalo da štedi lijevu nogu. Ali, poslije malo vremena životinja je koračala kao da se ništa nije dogodilo.

Ljudi sa Skulla su odahnuli.

* * *

Manuel Zaccora, Rag Dennis i Cento stadoše. Njihove su se puške podigle prema Cliffu Robinsonu koji je još čučao iza svoga zaklona. Vidjelo se da bi svakoga trenutka mogao kloniti.

– Više nije opasan – promrmlja Meksikanac. – Već je napola mrtav.

Dennis i Cento potvrdiše to očima. Kao dva tigra pogledali su svoga nekadašnjeg druga.

– Plijen se zacijelo nalazi u jednoj od torbi – reče Cento.

Zavladala je tišina.

Prekinuo ju je Zaccora. Njegov je glas djelovao tako da se u blizini podiglo nekoliko ptica. Dvije vrane napravile su nekoliko protestnih krugova iznad glavâ ljudi i onda nestale.

– Predaj se, stari! Budeš li razuman, ostavit ćemo te na životu. Tražimo novac. Dobro, počinili smo pogrešku kad smo te ostavili na onomu mjestu. Krivo smo procijenili tvoje stanje, bili smo uvjereni da ćeš odmah umrijeti. Ostao si. Predaš li nam plijen bez neprilika, što se nas tiče, možeš raditi što želiš. Tvoj nam leš nije potreban. Slažeš li se da mnom?

Opet je zavladala tišina.

Dennis i Cento promatrali su

Meksikanca ljutitim pogledima. Nisu bili za to da Robinson izvuče živu glavu.

– Amigos, zašto da riskiramo? – šapnuo je Zaccora. – Možda se Cliff samo pretvara. Svaki od nas zna kakav je strijelac, što zna stvoriti njegov revolver.

– Izrešetat ćemo ga – cikne Cento. – S ove daljine može se to izvesti zatvorenih očiju. Treba da...

Dennis prekine svoga partnera.

– Meni je svejedno. Želim novac. Ništa drugo i ništa više. Za Cliffa će se ionako pobrinuti strvinari.

Manuel Zaccora kimne.

Cliff Robinson još je mirno čučao u svom zaklonu.

– Onda, Cliff, što si naumio? Jesi li za moj prijedlog?

Robinson se ovaj put javi slabim glasom. Izgovarao je riječi jedva razumljivo. Odgovorio je:

– Dobro, uzmite te proklete pare i ostavite me u miru. I računajte s tim kako još imam dovoljno snage da nekoga od vas povučem sa sobom u smrt.

– Gdje je novac?

– U bisagama. Jedan od vas neka privede konja. Uzmite pare i gubite se. Pustite me da ovdje u miru umrem. I još nešto: jeste li našli djevojku?

– Da, jesmo. Ostavio si nam zgodnu ptičicu!

Robinson se ugrize za usnicu. Slutio je da će se stvari tako odvijati. Iako je okorjeli razbojnik i ubojica, bilo mu je žao Mary-Lou. Znao je što je čeka.

– Momci, pustite djevojku neka ide. Ja sam je uvukao u ovo, ja sam je doveo u grad. S našim poslom ona nema ništa. Neka ide, Hoćete li mi to obećati?

Razbojnici se počeše smijati. Dennis se u grohotu udari po stegnu i reče:

– Moje momče, kako si se smekšao! Ha, ha, ha! Ti bi u nebo, je li? Idi, molim te! Cento će otići do tvoga konja i donijeti pare. Makneš li prstom, napunit ćemo te olovom. Shvati da nemaš izlaz.

Cliff Robinson je znao da je to točno. Tih minuta bio je već više mrtav negoli živ. Izgubio je mnogo krvi. Rana se gnojila. To ga je iscrpilo. Bol u ruci i lopatici jedva se još mogla podnijeti.

Pred Robinsonovim očima sve je titralo. Osjećao se kao da će mu se svakoga trenutka raspasti lubanja. Tijelo se grčilo.

Robinson se pitao ima li još uopće snage da potegne obadva obarača svoje parkerice?

Otkad zna da su njegovi razjareni drugari uhvatili Mary-Lou, Robinson je pri čvrstoj odluci da po njima prospe sačmu.

Ne bi se moglo reći da je Robinson mek čovjek, no prema ženama se uvijek ponašao uljudno.

Suženim i suznim očima promatrao je Cliff Robinson trojicu svojih životnih suputnika. Cento je gipkim korakom prilazio kobili. Pri tom će doći pred cijevi Robinsonove sačmarice.

* * *

Mary-Lou je stigla gotovo do zadnjih kuća ukletog grada kad je iza sebe čula viku bijesnoga Mikea Spencera.

Djevojka se okrenula u sedlu. Vidjela je kako razbojnik mla-

tara rukama i očekivala je da će pucati za njom.

Mike Spencer nije pucao. Dogodilo se nešto sasvim drugo. Spencer je triput oštro zazviždio i tako okončao bijeg Mary-Lou. Konj je zastrigao ušesima, okrenuo se i zaustavio pred raskoračenim razbojnikom, preko čijega se lica razlilo cerekanje.

Mary-Lou je potezala uzde, trzala ih i podbadala konja, no on se na sve to nije obazirao nego tapkao prema svome gospodaru poput vjernoga pseta.

Mary-Lou se preplašila. Nedaleko od saluna kliznula je sa sedla i počela trčati. No začas su se za njom začuli banditovi koraci.

Spencer se podrugljivo smijao. Okrenuo se prema konju, uzjašio i krenuo za djevojkom.

Djevojka je trčala. Dok je Spencer prilazio konju i penjao se u sedlo, osjetila je olakšanje. Ali nije bilo nade da će uspjeti. Spencer ju je brzo dostigao i nagazio je konjem tako da je pala.

Mary-Lou ostade nepomično ležati. Stenjala je i uzdisala. U grlu ju je gušilo. Bio je to očaj, osjećaj nemoći.

Samo je to preostalo. Od Mikea Spencera i ostalih nema što očekivati. Nikakve milosti, nikakvih obzira. Bit će plijen kojim će se zabavljati, koji će dijeliti

– Hajde, ustani, mala – govorio je Spencer. – Rekao sam ti lijepo da se ne miješ iz kuhinje. A ti bi da me iznevjeri moj konj, je li? Ludo, on mi je vjeran. Budi zadovoljna što te nije bacio pod kopita.

Mary-Lou se napola uspravi. Obrisala je zaplakane obraze i pogledala u podrugljivo otegnuto lice Mikea Spencera. Na njemu i u očima mogla je vidjeti samo nemilosrdnost.

Desperado je gledao djevojku takvim pogledom da ju je oblila rumen. Košulja joj se rastvorila i napola otkrila male čvrste grudi.

– Ustani, mala, ili da ti ja pomognem? Učinit ću to s osobitim zadovoljstvom – govorio je Mike Spencer.

Opazivši da će desperado sići s konja, Mary-Lou se brzo podigne i hitrim koracima pođe prema salunu.

Mike Spencer ju je pratio.

– U kuhinju! – naređivao je. – Ne želim dugo čekati na kavu. I nemoj da ti ponovo padnu na um lude zamisli. Inače ću te prebaciti preko koljena i nalupati po golojstražnjici.

Spencer se nasmije, klizne sa sedla i htjede djevojku udariti dlanom po tomu mjestu, no ona je izmakla.

Mary-Lou se primila posla kod peći. Pomalo je svladavala očaj poraza. Očajnički je pokušavala smisliti kako da pobjegne razbojniku. To joj nije uspijevala, no nadala se da će joj se ipak pružiti prilika.

* * *

Cliffu Robinsonu ponovo počne titrati pred očima. Disanje nipošto da se primiri. Katkad se pojavljivao osjećaj kao da se pod nogama otvara ponor u koji pomalo propada.

Ranjenikove su se oči suzile. Kad se jednom razderao magličasti zastor pred njima, ugledao je Centa kako se približava kobili. Manuel Zaccora i Rag

Dennis klečali su sa spremnim puškama.

Paklenski bodac prođe Robinsonovim tijelom. Glasan jauk prodro je kroz usta. Cliff Robinson shvati da više nema što izgubiti.

Pritisnuo je oba obarača dvocijevke i sačma se osu po mješancu.

Cento pade kao da ga je udarila divovska šaka. Ostao je ležati.

Robinson se skvrčio u zaklonu. Iz Zaccorine i Dennisove puške osula se kiša metaka. Meci su udarali po kamenu i odbijali se prodornim fijukom.

Razjareni razbojnici vikali su vraški i pucali.

Cento se nije micao. Umro je odmah. Nekadašnji vođa bande uspio je nasamariti trojku.

Zaccora i Dennis počeše puzati svaki na svoju stranu. Htjeli su doći u takav položaj da dobiju Robinsona u unakrsnu vatru. Ranjeni Robinson bio je dobro zaklonjen i nije se izlagao pogledu.

Zaccora i Dennis nisu mogli znati da se Robinson osjeća vrlo loše. Mislili su da se pretvarao kako bi ih namamio u zamku.

Cliff Robinson je, međutim, bio na kraju snaga. Ležao je zgrčen na zemlji a pokraj njega ispražnjena dvocijevka. Više je nije mogao napuniti. Gušio se.

U ranjenikovu tijelu bjesnjela je vatra. Žeravica te vatre rasipala se po udovima i spaljivala ih.

Protivnici su još pucali. U trenutačnom predahu Robinson polako izvuče revolver. S mukom je zategao kokot. To ga je gotovo iscrpilo.

Pred Robinsonovim očima divljali su neki kovitlaci. Grlo se sušilo. Spopadao ga je kašalj a ništa nije mogao iskašljati.

Ranjeni razbojnik pridigne gornji dio tijela. Leđima se naslonio na kamen i tako čekao da se pojave Zaccora i Dennis. Umirući razbojnik nadao se da će se to uskoro dogoditi. Dugo više ne bi mogao izdržati.

Minute su prolazile. S vremena na vrijeme planula bi puška. Odbijena tanad jaukala je zrakom.

Zatim se vatra utihla. Tišina je djelovala kao omara. Sad će doći, mislio je Robinson. Sad ćemo poći na put bez povratka.

Cliff Robinson svlada bodac i osmjehne se. Poći ćemo, mislio je. Revolver je još u ruci.

Začuli su se koraci. Približavali su se. Sad, sad...

* * *

– Draga moja, kavu znaš skuhati – reče Spencer, vrativši šalicu na prašnjav stol.

Desperado je ustao, popravio remen s revolverom i polako koraknuo prema Mary-Lou.

Djevojka je uzmicala dok leđima nije udarila u prljav zid. Širom otvorenih očiju gledala je u razbojnika koji se približavao cerekajući se.

Mike Spencer ispruži obadvije ruke prema Mary-Lou i razjapi usta od smijeha.

– A sad ćemo, mala, provjeriti jesi li tako dobra u drugim stvarima. Ne moraš se bojati. Ti si, ako se ne varam, nekakav vražičak. A pogledaj mene, nisam li pravi momak? Ha, jesi li vidjela još koju takvu silu?

Spencer se isprsi na korak od Mary-Lou. Kočoperio se kao pi-

jetao. Djevojka je drhtala cijelim tijelom.

Odjednom Mike munjevito uhvati djevojčinu košulju i razdere ju jednom kretnjom. Mary-Lou je kriknula.

U komešanju koje je nastalo Mary-Lou se izmakne i nađe se Spenceru iza leđa. Potrčala je ali se spotakla o neku dasku i pala.

Razbojnik se okrenuo i prišao bliže.

– Eto, vidiš, divlja mačko, ne valja previše trčkarati naokolo – rekao je podrugljivo. – Polako se ježevi ježe. Imamo dovoljno vremena da sve protekne lijepo. Doduše, da budem pošten, sviđa mi se što se opireš.

Mary-Lou ponovo skoči na noge. Rukama je pribrala košulju. Raščupana kosa pala joj je preko lica.

Mike Spencer tapkao je oko nje poput medvjeda.

Mary-Lou odluči da sve stavi na jednu kartu. Djevojka se znala braniti. Strelovitim zamahom udari nogom razbojnika u osjetljivo mjesto. Spencer zajauče i zatetura kao da ga je nagazio konj.

Spencerovo lice dobilo je zelenkastu boju. Oči su mu zamalo ispale iz duplji. Najprije se skvrčio a onda spustio na koljena i ostao tako s glupim izrazom na licu.

Mary-Lou htjede najprije bježati ali onda skoči po nedaleki komad drveta i krene prema razbojniku.

Spencer pokuša rukama zaštititi glavu.

Mary-Lou udari iz sve snage... Prvi udarac razbojnik je ublažio rukom, no drugi je prasnuo na lubanju. Bio je dovoljno snažan da se desperado prevrne i opruži po podu.

Zadihana i uzbuđena stajala je Mary-Lou i promatrala razbojnika. Drvo joj je ispalo iz ruku. Na trenutak nije znala što da radi.

Mary-Lou pribere misli, ogleda se oko sebe i izvuče banditov revolver. Provjerila ga, pribrala košulju i krenula van.

Upravo kad je Mary-Lou htjela izići iz kuhinje, začuli su se koraci. Netko se brzo približavao.

Mary-Lou podigne revolver. Hoće li Mary-Lou ponovo izgubiti u zadnjoj sekundi?

* * *

Tamna sjena nadvila se nad Cliffa Robinsona. Htio je podići revolver, no nije uspio.

Kao u gustoj magli planula je puška. Robinson osjeti bol u prsima i klone.

Ranjeni razbojnik odjednom osjeti olakšanje. Bio je lagan poput pera. Bolovi su nestali. A onda se spustila noć.

Zaccora spusti pušku. Napetost u njegovu licu popustila je.

Pojavio se Dennis.

– Gotov je? – pitao je Dennis gavranskim glasom.

Meksikanac potvrdi kretnjom glave i nasloni pušku na kamen koji je Robinsonu služio kao zaklon.

Dennis se sagnuo i osluhnuo na Robinsonovim prsima. Uspravio se zadovoljan.

– Amen! – rekao je. – S njim je svršeno zauvijek. Kojot!

Rag Dennis uputi Manuelu Zoccori ljutit pogled.

– Da je bilo po mome – reče – Cento bi bio živ. On je na tvojoj savjesti.

Meksički bandolero poče žestoko psovati. Zatim krene prema kobili. Razbojnik je odmah počeo tražiti novac. Kad je našao plijen u bisagama, trijumfalno je viknuo.

Dennis priđe bliže. Prije toga je ispraznio Robinsonove džepove do zadnjega centa.

I Dennis se raspoložio kad je vidio gomilu para.

– Što ćemo s Centom? – pitao je. – Hoćemo li ga ponijeti u grad? Mislim da ga ne bismo smjeli ostaviti strvinarima. Njima će biti dovoljan Robinson.

Zaccora kimne.

– Dobro. Dovedi konje. Odmah krećemo u grad. Nadajmo se da je Spencer nešto od te djevojke ostavio i nama.

Meksikanac se cerekao. Smijeh prijeđe i na Dennisa. Čim je Dennis priveo konje prebacili su Centov leš na njegova konja i krenuli. Robinsonu nisu poklonili ni jedan jedini pogled.

Uskoro su se na vidiku pojavile prve kuće mrtvoga Dobsona. Konji su se zaustavili ispred saluna.

* * *

Mary-Lou se povukla do zida. Bila je mirna. S revolverom u ruci osjećala se sigurnijom.

Koraci postadoše glasni.

Topot konja zacijelo nije djevojka čula jer se tad borila s Mikeom. Među vratnicama pojavio se muškarac. Bio je to Dennis. Razbojnik je ulazio ne obazirući se mnogo oko sebe. Tek kad je na podu ugledao Mikea Spencera, trgnuo se.

U naglom okretu nađe se Dennis pred revolverskom cijevi. Jedan pogled bio je dovoljan da se uvjeri kako će djevojka pucati bez oklijevanja, napravi li i najmanju sumnjivu kretnju.

Dennis poče polako podizati ruke. Stisnuo je zube i čekao.

– Okreni se! – reče Mary-Lou. – Hajde, okreni se, više nemam što izgubiti.

Dennis pogleda još jednom zapet revolver. S te udaljenosti djevojka neće promašiti.

Polako, podignutih ruku, razbojnik se okrenuo. Djevojka s ranča priđe bliže. Odlučila je da ga obori udarcem.

Mary-Lou nije uspjela. Odluka bijaše kriva. Došla je preblizu i nije računala s trikovima.

Kad je Mary-Lou podigla revolver, razbojnik je udari nogom natraške tako da je pala.

Djevojka je ostala stenjati na podu. Dennis se nasmije i podigne revolver.

– Glupačo – režao je – kod mene to ne pali. Uspjelo je s blesavim Spencerom, ali ja sam drukčijega kova.

Na vratima se pojavio Zaccora. I njega je iznenadio prizor.

– Do vraga, što se ovdje događa? – pitao je.

Mary-Lou je još stenjala na podu. Banditov udarac pogodio ju je u desnu natkoljenicu. Pokušavala je ustati ali bol ju je prisiljavala da se ponovo spusti.

– Smirila je Spencera – reče Rag Dennis. – Mene je dočekala zapetim revolverom. Kokoš se htjela pretvoriti u pijetla.

Spencer se poče micati. Uspravio se i opipavao tjeme, na kojemu se stvorila velika kvrga. S mržnjom se zagledao u djevojku.

– Udavit ću je – vikao je Spencer. – Golim rukama! Kao mačku!

Spencerovu viku popratili su

Dennis i Zaccora gromoglasnim smijehom.

– Morat ćemo ti pomoći – hihotao je Meksikanac. – Ta mačka ima dobre šape, ili si ti preslab, ha? Kako se moglo dogoditi da ti razbije tikvu?

Spencer pocrveni.

– Vratit ću joj to. Drolja će dobiti što je zaslužila.

Mike Spencer ponovo opipa glavu.

– Jeste li donijeli novac? – pitao je.

Zaccora potvrdi.

– Cento je pogođen. Nema ga. Robinson ga je napunio sačmom. Čitav plijen nalazi se u našim torbama. Sve je opet najbolje što može biti.

Zaccora se okrene prema djevojci.

– Hajde, mala, ustani! Gladni smo i moraš nas nahraniti. Čula si valjda da ljubav dolazi kroz želudac.

Zaccora se posprdno nasmije i ovlaži donju usnicu.

Mary-Lou ode šepajući prema peći. Noga ju je boljela. Osjećala se klonulom. Djevojka je mislila na Robinsona koji leži negdje mrtav. Precijenio se.

Mary-Lou se ukoči kad je osjetila topao dah u zatiljku. Unatoč tomu radila je dalje. Tek kad ju je ruka uhvatila za rame, okrenula se.

Rag Dennis gledao je u nju zažarenih očiju. Bez promišljanja Mary-Lou ga udari tavom po obrazu. Dennis se ukoči. Bio je iznenađen.

U malu kuhinju toga je trenutka ušao Zaccora.

– Rag, ostavi djevojku na miru – rekao je ljutito. – Daj da u miru dočekamo jelo. Gladan sam kao vuk. Žedan sam također, a nemam na što piti.

Mary-Lou nastavi posao.

U zraku se osjećala napetost. Djevojka s ranča prikrivala je očaj. Znala je da je razbojnici neće poštedjeti.

VIII

Leroy Spade priđe svojim prijateljima zamišljena lica.

– John, našao sam četiti nova traga. Mary-Lou i ranjenik skrenuli su s puta. Mislim da se nisu htjeli sresti s tom četvoricom jahača.

John Morgan poravna šešir i obriše čelo. Jedna je žila na licu nabrekla.

– Kamo vode tragovi? – pitao je.

– Ta četvorica išla su prema napuštenom gradu. – Izviđač se popne u sedlo i nastavi: – Dakako, mi ćemo slijediti Mary-Lou.

John Morgan i Chet Quade potvrde to i podbodu konje. Uskoro su ušli u sjenovit klanac. Pola sata nakon toga zaustavi Leroy Spade konja.

– Nema sumnje – rekao je – Mary-Lou i ranjenik također su išli prema tom gradu. Pitam se, je li susret s četvoricom jahača slučaj ili nije?

Nitko nije znao odgovoriti na to pitanje. Cilj više nije bio daleko i ljudi su krenuli. Više nisu morali paziti na tragove i brzo su napredovali.

Nije prošlo mnogo vremena i na vidiku su se pokazale ruševne kuće Dobsona. S brdašca obrasloga grmljem i kržljavim drvećem pružao se izvrstan pogled.

Jahači sidoše s konja, legoše u zaklon iza gustih borovica i

počeše promatrati mrtav grad. Ispred donekle očuvanoga zdanja vidjeli su pet konja.

John Morgan namršti čelo.

– Ondje dolje održava se neki sastanak. Prokletstvo, da makar vidim štogod što bi govorilo o Mary-Lou. Sve sam uvjereniji da su pred nama razbojnici.

Leroy Spade nije prekidao promatranje. Tad reče:

– Po svemu sudeći, imaš pravo. Preko sedla jednoga konja prebačen je leš. Bilo je dakle i mrtvih. Jedan svakako.

Quade i Morgan zagledali su se u konje i na kraju su i oni opazili ono što je otkrio Leroy Spade.

– Možda je to taj ranjenik s kojim je bila Mary-Lou – reče John Morgan. – Nema druge, moramo sići dolje i pogledati izbliza. Riječ je o mojoj kćeri.

John Morgan obori glavu. Leroy i Quade su se pogledali.

– Morali bismo se prišuljati – rekao je Leroy. – Ne znamo što je s Mary-Lou i ne smijemo ništa riskirati.

Trojka s ranča Skull izvuče puške i krene oprezno. Srećom je na njihovu putu bilo dovoljno zaklona da se prvim kućama približe neopaženo.

Morgan, Quade i Spade stadoše iza podrtine neke brvnare. Svatko je izabrao pogodan položaj i promatrao.

Prijeko pred bivšim salunom ništa se nije micalo. Konji su stajali na jarkom suncu i s vremena na vrijeme protestirali protiv tog mirovanja. Leš je još bio prebačen preko sedla. Konj pod njim nezadovoljno se premještao s noge na nogu. Postajao je sve nemirniji.

U jednom trenutku pojavio se na vratima zdepast muškarac. Ogledao se oko sebe i krenuo prema konju s lešom. Neznanac je skinuo mrtvaca sa sedla i odvukao ga u najbližu ruševinu.

Ljudima s ranča činilo se da će se to zdanje svaki čas srušiti.

Quade krene poput pantere. Htio je uhvatiti toga čovjeka. Razdaljina do ruševine iznosila je otprilike deset konjskih dužina.

Morgan i Spade bili su spremni za paljbu. Bude li potrebno, oni će svom drugu pružiti zaštitu.

Predradnik sa Skulla dobro je napredovao. Podigao je poprilično prašine, no to se nije moglo spriječiti.

Tad opazi pred sobom taman otvor, vjerojatno nekadašnji stražnji ulaz i utrči unutra.

Ništa se nije vidjelo. Bivši revolveraš stade i poče osluškivati. U susjednoj prostoriji začuo je šumove.

Trenutak nakon toga upro je Chet Quade revolver u široka leđa čovjeka koji je stajao pokraj mrtvaca.

Momak je nešto promrmljao, no pritisak revolvera ga je prekinuo.

– Da nisi pisnuo! – reče Chet Quade. – Otvoriš li usta, opružit ćeš se pokraj svoga prijatelja.

Spencer ostade stajati kao da je progutao držak metle. Ubrzano disanje odavalo je njegovo iznenađenje.

– Okreni se!

Quade uzmakne korak natrag.

Spencer se polako okrenuo. Istodobno je podigao ruke u vi-

sinu struka. Zbunjenim pogledom zagledao se u stranca koji je stajao pred njim kao tamna sjena.

Revolverska cijev je svjetlucala.

Ledena odlučnost govorila je iz Quadeovih očiju. Spencer je znao da ga i najmanja sumnjiva kretnja može stajati glave.

– Što je posrijedi, mister? – rekao je promuklo.

Quade se trpko osmjehne.

Kad je iza sebe začuo šum, Quade odskoči u stranu. Krajičkom oka ugledao je Johna Morgana i Leroya Spadea.

John Morgan i Leroy Spade spuste puške.

Mike Spencer osjeti jabuku u grlu. Pogledom je tražio šerifsku zvijezdu na prsima došljaka ali je nije mogao otkriti. Unatoč tomu još je vjerovao da ti ljudi dolaže iz Torton Towna.

Blijed u licu promatrao je Mike Spencer trojicu smrknutih muškaraca.

– Jesili saznao štogod? – pitao je Morgan pomalo drhtavim glasom.

Quade zaniječe glavom.

– Što je s Mary-Lou? Gdje je djevojka? – pitao je Quade sijevajući očima.

Mike Spencer proguta pljuvačku.

Sad je Spencer znao da ti odlučni ljudi ne pripadaju potjeri iz Torton Towna. To ga je malo osokolilo.

– Eh, momci – rekao je – teško je govoriti pred cijevima. Smirite se. Djevojka je prijeko u kući. Nitko je od nas nije dodirnuo. Budete li razumni, ništa joj se neće dogoditi.

Morgan korakne naprijed i oduzme Spenceru revolver. Gurnuo ga je za svoj remen.

– Zašto ste zarobili moju kćer? Zašto je držite kod sebe?

Mike Spencer se osmjehne.

Ovo je dakle otac, mislio je Mike Spencer. Situacija se popravlja. S njim će se moći razgovarati.

– Mister, mi je nismo zarobili – odgovorio je Mike Spencer već gotovo sigurnim glasom. – Našli smo je ovdje, potpuno slučajno. Rekao sam, ona je prijeko, i sigurna je kod mojih prijatelja tako dugo dok ne počnete lamatati oružjem. Pretpostavljam da ne želite djevojci zlo, ili...?

Quade udari Spencera strelovitim zamahom. U taj udarac uložio je sav svoj bijes. Spencer jauknе i pade na pod kao pokošen.

– Momci, to biste mogli okajati – govorio je razbojnik podižući se na noge.

Spencer poče brisati razrezanu usnicu. Na ruci ostade krvava mrlja.

– To ću si naplatiti, prokleti mješanče – mrmljao je Spencer. U njegovim tamnim očima žarila se mržnja. – Vama preostaje samo da me pustite, inače će djevojka umrijeti. Drugoga izbora nema.

Chet Quade se osmjehne.

– To ćemo još vidjeti – rekao je i u skoku udario razbojnika revolverskom cijevi u trbuh.

Spencer se prelomi kao britva. Izgubio je dah i izbečio oči.

– Bit ćete manji od gorušičina zrna, debeli – reče Quade bijesno. – Padne li Mary-Lou

vlas s glave, oderat ću vam kožu. To ti jamčim. Ostalima također.

Spencer korakne natrag. Oborio je glavu jer nije mogao izdržati Quadeov pogled.

Morgan položi ruku Quadeu na rame i reče blago:

– Chet, umiri se. Sve će biti dobro. Možda je posrijedi zabuna i ljudi će pustiti Mary-Lou. Trebalo bi da razgovaramo s njima.

– Nema svrhe – smatrao je Chet Quade. – Imamo posla s razularenom bandom i nemojmo se ničemu nadati. Jil drži da su se ti ljudi povukli u ovo gnijezdo zabave radi? Prije će biti da su u bijegu. Svaki od njih ima na duši više zločina negoli pas buha.

Quade se obrati Spenceru:

– Jesam li pogodio?

Razbojnik se zlurado osmjehne i zagleda u Quadeovu ruku s revolverom.

– Ljudi – rekao je – dogovorit ćemo se. – Budete li nerazumni, djevojka će stradati. Nama nitko neće pljuvati u juhu.

Time je bilo sve rečeno.

– Vezat ćemo ga i zapečiti mu gubicu – reče Morgan – Zatim ćemo vidjeti, možemo li prodrijeti u tu kuću i osloboditi Mary-Lou.

Chet Quade i Leroy Spade kimnuše odobravajući.

– Tako je – reče Quade tiho.

Strah se ponovo pojavio i uznemirio ljude s ranča.

***

– Gdje je zapeo Mike? – reče nezadovoljno Zaccora i odgurne šalicu s kavom.

Prije toga Zaccora se dobro najeo graha što ga je Mary-Lou priredila iz konzervi. Dennis podigne glavu, proguta zalogaj i slegne ramenima.

Njegov podmukao pogled pogodi Mary-Lou kao udarac. Djevojka je mirovala skvrčena na stolcu pokraj peći. Tupo je zurila u pod.

Dolazi vrijeme kad će me napasti, mislila je.

– Hajde, pogledaj gdje je Mike – reče Zaccora nestrpljivim glasom. – Nije ga valjda vrag odnio?

Dennis požuri.

Zaccora pride prozoru i poče oprezno motriti što se događa vani. Pred njegovim očima bila je prazna prašnjava ulica. Sunce je pržilo svom snagom. Brda su se zaodjenula magličastom koprenom.

Nigdje ništa sumnjivo.

Zaccora prebroji konje i sa zadovoljstvom utvrdi da su svi na svojim mjestima.

Pojavio se Rag Dennis. Tumarao je lijevo i desno, istezao vrat i vikao:

– Mike, gdje si, do vraga? Jelo će ti se ohladiti.

Poslije tih riječi razbojnik je čekao u mjestu odgovor. Nigdje se ništa nije micalo, nitko se nije odazivao. Mračno su zjapili otvori vrata i prozora.

– Hej, Mike, nisi valjda zaspao?

Dennis uzrujano nastavi potragu. Više se nije osjećao dobro u svojoj koži. Nipošto mu nije išlo u glavu da se Spencer ne odaziva.

Odjednom je Dennis izvukao revolver, uzmaknuo nekoliko koraka, zaustavio se pred ula-

zom u salun i počeo zvjerati naokolo.

Na jarkom suncu desperado osjeti ledene žmarce duž kičme.

U jednom okretu ugledao je letimice sjenu koja se nečujno pojavila i bacila na njega. Htio je odskočiti i braniti se, no bilo je kasno. Na njegovoj lubanji kao da je nešto eksplodiralo. Jarko svjetlo odjednom je zamijenila tama koja ga je nemilosrdno gutala.

Chet uhvati razbojnika prije negoli će pasti na zemlju.

Taj zahvat nije uspio spriječiti pad razbojnikova revolvera. Oružje se otkotrljalo i nestalo u nekoj udubini.

Istoga trenutka Quade se baci u stranu. Na vratima kuće iz koje je maloprije izišao razbojnik, pojavio se neki čovjek.

Metak je prošao sasvim blizu Quadeove glave i zabio se u obližnji zid. Quadeu se činilo da mu je postrigao kosu na sljepoočici.

Osjetio se miris baruta. Planuo je još jedan hitac.

Quade se već kotrljao po prašini. Pri tom je pokušavao otkriti strijelca.

Nitko se nije pokazivao.

U jednom trenutku prolomio se krik. Bio je to paničan krik žene. Mary-Lou je tražila pomoć.

***

Zaccora se povukao od prozora kad je vidio da je Dennis izvukao revolver. Slutio je da se vani nešto događa.

Manuel Zaccora pogleda hladno Mary-Lou i primakne se vratima. Ovdje je stajao i vrebao.

Nešto se kotrljalo kolnikom. Bio je to znak za uzbunu.

Meksikanac nije gubio vrijeme, zauzeo je bolji položaj i ugledao stranca kako obara Dennisa.

Zaccori nije bilo potrebno da svladava strah. Pucao je odmah. Metak je promašio. S drugim također nije imao sreće.

Zaccora shvati da je Spencer već uhvaćen. S Dennisom više također nije mogao računati. I on je izbačen iz stroja.

Zamka se zatvorila.

Kako je potjera našla tragove, pitao se Zaccora. On je, naime, vjerovao da je pred njim potjera iz Torton Towna.

Šerif je zacijelo opkolio salun i nema povlačenja, držao je Zaccora. Do konja na cesti ne može više stići.

Zaccora se povukao u prostoriju. Pomislio je na djevojku i zadovoljno se nasmiješio. Požurio je u kuhinju i stigao upravo na vrijeme da uhvati Mary-Lou prije negoli će iskočiti kroz prozor.

Psujući povuče Zaccora djevojku od prozora, stegne je bijesno i prisloni joj revolversku cijev na sljepoočicu.

Mary-Lou je glasno kriknula. Od straha se ukočila u Zaccorinim rukama.

Nada da će pobjeći ponovo se ugasila. Djevojka je slutila da je stigla pomoć s ranča, da su došli njezini ljudi, no ona je ostajala u rukama razbojnika.

Zaccora je mogao hladno kontrolirati svoje postupke. Znao je da je u igri koja je počela djevojka njegova prava karta.

Kad je pogledao u prozor, vi-

dio je lice snažnoga muškarca prosijede kose. Stranac je spustio revolver čim je opazio da u pucnjavi Mary-Lou ne može preživjeti.

Lice Johna Morgana nestade s prozora.

– Budi mirna, chicita – govorio je Meksikanac. – Ako ti je mio život, ne pomakni ni prst. Inače će moj kažiprst pritisnuti obarač.

Mary-Lou je vjerovala u to. I ona je vidjela lice u prozoru. Prepoznala je oca. To je u njoj budilo nadu.

Tako dugo očekivana pomoć napokon je stigla. Gdje je njezin otac, ondje su jamačno i drugi ljudi sa Skulla. I Chet.

Mary-Lou zatvori oči. Mislila je na mladića kojega je voljela. Znala je da će on za nju žrtvovati sve, pa i život.

Za to vrijeme Zaccora je grozničavo razmišljao kako da se izvuče iz grada. Pritisak revolverske cijevi na sljepoočici Mary-Lou povećao se, stisak također.

– Tko su ti ljudi, golubice? – pitao je Zaccora. – Poznaješ li ih? Hajde, govori brzo.

Glavom Mary-Lou kovitlale su se misli. Škiljila je prema sjajnoj cijevi razbojnikova revolvera, iz koje je svakoga trenutka mogao planuti metak.

– Glupačo, odgovori! – ciknuo je Zaccora nestrpljivo.

Razbojnik je pocrvenio u licu. Na ruci kojom je držao revolver plavile su se nabrekle žile.

– Ne znam tko je taj čovjek – lagala je Mary-Lou.

Djevojka bijaše uvjerena da je za nju bolje ako bandit ne sazna da se maloprije na prozoru pojavio njezin otac.

Zaccora se zadovoljio tim odgovorom.

Trenutak nakon toga povukao se Meksikanac s djevojkom u kut iza peći. To mjesto nisu dosegle zlatne sunčane zrake.

Strah u Mary-Lou bujao je i ponovo se pretvarao u paniku. Rješenje se nije moglo dugo čekati. Mlada djevojka nije mogla znati kakvo će ono biti. Mogla se jedino nadati da će ljudi s ranča nešto smisliti i da će je izvući iz opasne situacije.

***

– Sve sam uradio krivo – nezadovoljno je gunđao Chet Quade. – Da sam ovoga klipana na ulici sredio tiše, zacijelo bismo uspjeli uhvatiti i toga Meksikanca.

Morgan nije mislio tako.

– Chet – rekao je – ne moraš si prigovarati zbog toga. Učinio si sve što je bilo u tvojoj moći. Pred nama nisu zečevi. Zasad još ništa nije izgubljeno, neka nas to tješi. Dvojica su u mreži. Trećega ćemo nekako dobiti u šake.

– To je i moje mišljenje – složi se Leroy Spade. – Taj momak unutra čuvat će se toga da se Mary-Lou išta dogodi. Ona je njegovo životno osiguranje, njegova zadnja prilika da izvuče glavu. Moramo pregovarati s njim.

Bila je to i Morganova namjera.

Trojica s ranča otišla su iza hrpe drva u zaklon. Odatle su mogli imati pod paskom ne samo obadva ulaza nekadašnjega saluna, nego također bandine konje.

John Morgan provjeri svoj revolver.

– Razgovarat ću s Meksikancem – rekao je. – Mi zapravo nemamo s njim nikakvih računa, ako poštedi Mary-Lou. Što se mene tiče, neka je preda i neka se nosi do vraga.

Leroy Spade kimne.

Chet Quade i nadalje je zurio u salun.

– John, iskušaj sreću – rekao je. – Ipak, pazi na sebe. Tome čovjeku ne mora se vjerovati. Tko zna što bandit ima na rovašu. Kladim se kako bi se neki šerif veselio da ga uhvati.

John Morgan poče se šuljati prema salunu. Nigdje se ništa nije micalo.

– Slušaj me, mister – javi se John Morgan glasno – došao sam na pregovore. Dodi k prozoru. Moj je revolver u koricama.

Trenutak nakon toga ugledao je John Morgan sjenu kod prozora. Odmah zatim pred njim je bilo zgrčeno lice njegove kćeri.

Meksikanac je još držao revolver uperen u glavu Mary-Lou, od čega se grčilo farmerovo srce.

– Slušaj, hombre – nastavio je – djevojka je moja kći. Želio bih je dobiti živu. Vas trojica me uopće ne zanimate. Što se mene tiče, možete ovog trenutka krenuti kamo god želite. Tražim samo Mary-Lou. Ovdje sam s još dvojicom. Dolazimo s ranča Skull u Plavoj dolini. Pustite Mary-Lou i idite svojim putom.

Zaccora se podrugljivo osmjehivao.

– Mister, taj prokleti trik kod nas ne pali. Kažeš da je riječ o tvojoj kćeri. Da puknem od smijeha. Kad sam tu malu prije nekoliko minuta pitao da li te pozna, nijekala je to. Meni se čini da vi pripadate ušljivoj grupi iz potjere, kojoj smo mi gadno isprašili tur.

John Morgan zakima nezadovoljno.

– Mary-Lou – počeo je – reci ovom čovjeku da smo s ranča i da nam je uistinu svejedno tko je on i tko su njegovi drugovi.

Odmah poslije toga začuo se tihi glas Mary-Lou. Razaznavali su se dijelovi rečenica što ih je izgovarala. John Morgan se nadao da će njegova kći uspjeti uvjeriti razbojnike u pravu istinu.

– Mister – javi se ponovo Zaccora – neka jest što jest. Bueno, možda i ne pripadate potjeri. To mi je svejedno. Baš me briga. Ali izići ću s djevojkom i s njom se povući iz grada. Pustit ću je na otvorenom, kako vam ne bi palo na um da me slijedite. Basta!

Zadnja riječ bila je izrečena vrlo odsječno i odlučno. John Morgan uzdahne i pogleda prema Chetu Quadeu i Leroyu Spadeu, koji su virili iza hrpe drva.

Quade odjednom potrči. Začas je nestao iza neke napuštene kuće.

Morgan nije ništa mogao promijeniti. Nije ga mogao zaustaviti. Znao je, međutim, da njegov predradnik nešto namjerava.

Prišao je Leroyu Spadeu i pogledao ga upitno. Izviđačevo lice ostade mirno.

– Ne znam što je smislio Chet – rekao je.

Spade ušuti. Toga trenutka pojavio se na prednjem ulazu saluna Meksikanac s djevojkom koja mu je služila kao štit.

Revolver je još bio uperen u Mary-Lou.

Manuel Zaccora osmotri okoliš. Na usnicama se pojavio ohol smiješak.

Zaccora pride konjima, poče rovati po torbama i nešto premještati.

Mary-Lou bila je na nišanu i onda kad se razbojnik penjao u sedlo. Jednom je rukom pomogao djevojci da se smjesti iza njega i odmah mamuzom pokrenuo konja.

Životinja je brzo krenula. Zaccora je vjerovao da je uspio.

Djevojka je ovdje i ona će mu donijeti slobodu. O ostalima Meksikanac nije razbijao glavu. Stotinu tisuća dolara sad je u njegovoj torbi.

Zadovoljan ishodom svega, Zaccora je brzo odmicao niz glavnu ulicu. John Morgan i Leroy Spade nemoćno su gledali za njim, pitajući se hoće li Quade štogod poduzeti.

* * *

Predradnik sa Skulla trčao je koliko su ga noge nosile. Nastojao je što prije stići do izlaza iz grada. Nadao se da će ovdje zaskočiti razbojnika, bude li pogazio riječ.

Quade bijaše dobar trkač. Njegovi poslovi i užici u slobodnom vremenu nisu dopuštali da se igdje počne gomilati nepotrebna težina.

Mladić stigne do izlaza, ogleda se i nastavi trčati prema nedalekoj skupini drveća. Htio se ovdje sakriti i vrebati.

Razbojnik je morao tuda proći želi li napustiti dolinu u tom smjeru.

Chet se neprestano okretao, no razbojnik s djevojkom nipošto da se pojavi. Skriven iza granja Chet je čekao dalje. Nestrpljenje ga je počelo sve jače mučiti. Počeo je trljati oči kao da ne vjeruje u dobar vid. Odgonio je muhe koje su zujale oko njega. Ali oblak prašine koji je očekivao nije se pojavljivao.

Minute su prolazile.

Chet Quade odjednom shvati da je grdno pogriješio. Razbojnik je izišao iz grada na drugoj strani! S tim je Quade mogao računati, no rješenja nije bilo.

Predradnik s ranča tužno obori glavu, promrmlja oštru psovku i poče se vraćati prema srušenim i ruševnim kućama.

Zaccora nije odabrao izlaz koji je zaposjeo Chet Quade. Mary-Lou ostala je u njegovim rukama.

* * *

Morgan pođe Quadeu u susret ozlojedena lica. Predradnik s ranča slegne ramenima.

– Leroy će dovesti konje, Chet – reče vlasnik ranča. – Nisi imao sreće, bandit je otišao na drugu stranu. Sad nam ne preostaje drugo nego da se nadamo kako će osloboditi Mary-Lou kako je obećavao. U protivnom, moramo ga pratiti.

Quade pocrveni u licu. Disao je kao da ga nešto guši i nemirno je grčio šake.

Leroy Spade doveo je konje koji su bili ostavljeni na brežuljku i jahači su odmah krenuli.

Manuel Zaccora imao je gotovo kilometar prednosti. Nije se žurio. Mary-Lou je još bila iza njega. Ništa nije govorilo da će je pustiti. Bilo je očito da se osjeća siguran. Kao da ga ništa nije nagonilo da se drži svojih riječi.

Ljudi s ranča brzo su stigli Zaccoru ali su zastali i ostali na otprilike dvjesta metara razmaka.

Zaccora se s vremena na vrijeme okretao u sedlu i nastavljao put.

Mary-Lou bila je dobar zalog i siguran štit s leđa. Zaccora se zadovoljno osmjehivao. Onda neočekivano progovori:

– Slušaj, mala, kako bi bilo da pođeš sa mnom? Znaš, u mojoj torbi nalazi se više od sto tisuća dolara. Zamisli, s tom hrpicom mogli bismo živjeti bogovski bilo gdje a ponajbolje ondje gdje bi nam se najviše sviđalo. Prilika je da postaneš mojom princezom, ha? Što kažeš na to?

Mary-Lou pošuti i zatim odgovori:

– Vaš novac, mister, ni najmanje me ne zanima. Što se moga oca i dvojice njegovih pratilaca tiče, njih se ne morate bojati. Njih također ne zanima vaš novac ni sve ostalo čime ste se bavili i što ste počinili. Njih zanimam samo ja.

Razbojnik se glasno nasmije.

– Hja, ljepotice, što se može. Uostalom, mala, ti zanimaš i mene pa ne računaj s tim da ću te pustiti. Zgodna si. A tu trojicu momaka poobarat ću s konja čim se primaknu bliže negoli budem smatrao sigurnim. I sama znaš da oni neće pucati u tvoja leđa.

Zaccora nije namjeravao napustiti svoj najnoviji plan. Pogledao je natrag i procijenio da razmak između njega i ljudi s ranča još iznosi oko dvije stotine metara.

Mary-Lou je dobro znala da njezin otac, Chet i Leroy zasad ne mogu poduzeti ništa, da neće moći ništa tako dugo dok je ona u vlasti razbojnika.

Poslije duge stanke rekla je Mary-Lou.

– Slušajte, mister, činite veliku pogrešku. Potcjenjujete ljude moga oca. Svaki je od njih u životu riješio najmanje jedan teži problem negoli je ovaj. Ali zasad vam se još pruža prilika da se mirno povučete. Ti ljudi nisu zelembaći s kojima bi se itko mogao šaliti. Držite se dogovora. Po mom sudu preostaje još petsto metara a onda će se stvari mijenjati.

Zaccora je slušao ali njegov je odgovor bio smijeh. Osjećao se dobro. U jednoj je ruci držao revolver, u drugoj konjske uzde. Konj je voljko koračao.

– Znaš, mala chicita – govorio je Zaccora – ondje sprijeda nalazi se nekoliko krasnih stijena. Divna prilika da momke pretvorim u pješake. Postrijeljat ću njihove konje i neka trče za nama, bude li im se baš htjelo ostati u potjeri. Tako je, golubice, tako ćemo se poigrati.

Mary-Lou zaključi da će kadtad morati ona nešto poduzeti. I to uskoro. Odlučila je da se u pogodnom trenutku baci s konja.

Mary-Lou nije vjerovala da će Meksikanac pucati po njoj. Računala je s tim ali nije bila potpuno sigurna da ima pravo. Strepila je. Strah je iz sekunde u sekundu bio sve veći.

Činilo se da Zaccora sluti što se vrzma u glavi mlade djevojke. Rekao je:

– Čuj, mala, nemoj da ti padne na um kakva glupost. Na primjer da nešto sama poduz-

meš. Bila bi vraška šteta da te čovjek mora opametiti metkom, je li?

Mari-Lou ne odgovori ništa.

Konj je kaskao. Do stijena je preostalo još oko trista metara.

Tad se dogodilo nešto sa čime nitko nije računao.

Iza stijenja pojavila su se tri jahača. Bili su iznenađeni onim što su vidjeli i odmah su zaustavili konje.

Manuel Zaccora također stade.

Desperado se zagledao u ljude pred sobom i uznemirio. Na prsima prednjega jahača caklila se šerifska zvijezda.

Glavom Manuela Zaccore projuri misao da ta tri jahača pripadaju potjeri iz Torton Towna. Nisu dakle odustali.

Meksikanac se ukoči u sedlu. Iza sebe je čuo ubrzano disanje uzbuđene Mary-Lou.

– Prokletstvo – reče – sad sam nagrabusio. Trenutak poslije toga dodao je: – Ali to ćemo još vidjeti.

Zaccora se ogleda za ljudima s ranča. Primakli su se na stotinu metara i upravo zaustavljali konje.

Da, bandit se našao u škripcu. I sve bi bilo brzo gotovo da se u njegovoj vlasti ne nalazi Mary-Lou.

John Morgan i njegovi pratioci slutili su da ona trojica sprijeda pripadaju čuvarima zakona. Njih zanima razbojnik.

Poput mača iznad glave mučilo je ljude s ranča pitanje, hoće li ona trojica štedjeti Mary-Lou?

* * *

– Pred nama je jedan od pasjih sinova – dobaci šerif iz Torton Towna kad je ugledao pred sobom jahača. – To je Meksikanac Zaccora. A gdje je on, negdje u blizini morali bi biti i njegovi. Momci, uvjeren sam da smo dobili igru i da se nećemo vratiti praznih ruku.

Šerifovi pratioci osmjehivali su se i stezali svoje puške. Njihovi su se karabini ljeskali na suncu.

– Momak ima na konju iza sebe djevojku – reče jedan od šerifovih pomoćnika. Osim toga, prate ga trojica. Očito je da ga gone. Kladio bih se da su ta trojica iza bandita ljudi koji traže djevojku. Siguran sam da ju je uzeo kao taoca.

Šerif kimne.

– To se i meni čini – reče. – Do vraga, tako su nam vezane ruke. Ne možemo žrtvovati djevojku da bismo uhvatili svoju zvjerku.

Zavladala je mučna tišina. Vrijeme se vuklo kao iznemoglo kljuse.

Zaccora postoji neko vrijeme na svomu mjestu i onda potjera konja. Dvadesetak konjskih dužina dalеko od šerifa i njegovih pomoćnika ponoro je stao. Ovdje je odmah sišao sa sedla.

– Dođi chita – rekao je Mary-Lou, uperivši u nju cijev svog revolvera. – Hajde, brže!

Mary-Lou Morgan nije imala drugoga izbora nego da posluša razbojnikovu zapovijed. Sišla je.

Zaccora pogleda šerifa trijumfalnim pogledom.

– Slušaj me, zvjezdonošče – doviknuo je. – Odmah oslobodi put, inače ću izrešetati djevojku. Ona je navodno kći rančera koji me prati s dvojicom svojih lju-

di. Računaj s tim da nije najbolje volje. Prema tomu, najbolje je da ne praviš gluposti i pusti me da prođem. Da ne budeš baš praznoruk, odajem ti da su dvojica mojih vezana u gradu. Možeš ih lijepo pokupiti i krenuti kući. Zar prijedlog nije dobar?

Zaccora umukne. Žmirkavih očiju zagledao se u trojicu čuvara zakona i čekao.

Šerif se sa svojim ljudima nije micao, niti je odgovarao. Zaccora je teško podnosio čekanje i javio se ponovo.

– Onda, amigos, na čemu smo? Morate odlučiti bez otezanja, ovog trenutka.

Puščane cijevi šerifa i pomoćnika bile su okrenute prema Zaccori. No ljudi iz Torton Towna znali su predobro da bi djevojka u pucnjavi bila izgubljena.

Tišinu je prekinuo topot konjskih kopita.

Morgan se približio. Nedaleko od razbojnika grubo je zauzdao konja. Životinja je razdraženo frktala. Morgan se obratio šerifu.

– Šerife, molim vas da ga propustite – govorio je. – Inače će ubiti moju kćer. Taj se momak ne šali. Molim vas...

Morganov je glas podrhtavao. Sa sedamdesetak metara udaljenosti zagledao se u šerifa i čekao odgovor.

Šerif Pawel Mainboro iz Torton Towna nije mogao odmah odlučiti.

Hoće li pustiti razbojnika kojega tako dugo traži ili će se boriti? Nastane li borba, neće li najprije umrijeti Mary-Lou?

Pawel Mainboro je dugo razmišljao. U njemu je bješnjela bura, no njegovo okruglo lice bilo je ukočeno. Pomoćnici su šutke i mirno čekali. Odluku mora donijeti šerif. Oni će djelovati prema njegovoj zapovijedi. Nijedan od njih nije mogao i nije želio preuzeti odgovornost za djevojčin život.

Tad Pawel Mainboro kimne.

Na rančerovu licu zablista olakšanje.

– Dobro, Zaccora, možeš proći – reče šerif. – Ali savjetovao bih ti da se od djevojke odvojiš što je brže moguće. Dat ćemo ti zatim pet sati prednosti. Prilika nije loša i prihvati je. Prepusti nam djevojku i dobit ćeš pet sati vremena da nestaneš.

Zaccora se ravnodušno osmjehne.

– Hajde, chicita – rekao je – kreći. Spašen ti je život. Barem zasad.

Mary-Lou pođe ispred razbojnika koji joj odmah pritisne revolversku cijev u leđa. Drugom je rukom za sobom vodio konja.

Zaccora se polako približavao šerifu i njegovim pomoćnicima. Išao je odmjerenim korakom, ne oklijevajući. Kretao se tako da pokraj šerifske trojke prođe na razmaku od dvadesetak koraka.

Mary-Lou je drhtala cijelim tijelom.

Nešto moram poduzeti, mislila je Mary-Lou.

Ta misao bila je sve življa. Djevojka nije vjerovala da će proći kako bi trebalo prema izgovorenim riječima. Bila je gotovo sigurna da u sljedećih nekoliko sekundi mora nešto poduzeti i pobjeći, inače je prilika propala.

Mary-Lou nije vjerovala da će

je Manuel Zaccora pustiti, pogotovu ne prije negoli se bude osjećao potpuno sigurnim. A to će biti tek negdje u Meksiku.

To su bile misli Mary-Lou, od kojih joj je izbijao znoj i tekao po opaljenu licu. Sve je jače drhtala. Noge su joj počele klecati.

Sad moraju proći u ravnini šerifa. Mary-Lou se činilo da je došao pravi trenutak. Djevojka je pokušala iskoristiti varavu priliku.

Mary-Lou iznenada odskoči, potrči nekoliko koraka i baci se na zemlju. Svakoga je trenutka očekivala metak, no Zaccora nije pucao.

Manuel Zaccora bijaše iznenađen. Nije očekivao da će djevojka išta poduzeti.

Kad je Meksikanac okrenuo revolver prema djevojci, pao je jedan jedini hitac. Pucanj se prolomio kao da je opalio mali top.

Metak je ispaljen iz šarperice. Bio je gromoglasan i jeka ga je odbila od stijena.

Pogođeni Zaccora bio je odbačen natraške. Razjapio je usta i iskolačio oči. Revolver mu je ispao. Počeo je veslati rukama po zraku i tako je pao na svoga konja. Životinja se lecnula, zarzala i uzmakla.

Meksički bandolero bio je vjerojatno mrtav prije negoli je dodirnuo tlo, na kojem je ostao ležati. Iz smjera stijena pojavio se kuhar Smoky. U ruci je držao svoju staru pušku.

Šerif i njegovi pomoćnici skočiše s konja. Ljudi s ranča dojurili su kao da ih nosi vihor.

John Morgan pomogao je kćeri da ustane i zagrlio ju je drhtavim rukama. Duboko je uzdisao.

Chet Quade također zagrli djevojku. Dugo je nije puštao iz naručja.

— Imali smo sreću — reče šerif Mainboro Johnu Morganu. — Pasji je sin dolijao. Bojao sam se unatoč tomu što sam znao da je stari ondje kod stijena i makar se zaklinjao da se svojom šarpericom umije poslužiti tako dobro kao stari momak iglama za pletenje.

John Morgan nasmije se s olakšanjem. Sa srca mu je pao težak kamen. Vidjevši da se Mary-Lou i Chet Quade grle i ljube, protrlja nos i okrene se na drugu stranu.

Stari Smoky približavao se pobjednički.

— Onda, ljudi, nije li to bio dobar posao? — govorio je.

I stari Smoky odvrati pogled od dvoje mladih ljudi u zagrljaju.

Starac je neko vrijeme gundao nešto sebi u bradu a onda reče glasno:

— Slušaj, Mary-Lou, ljubiš krivoga. Nisam li te ja spasio, je li? Do vraga, to sam bio ja. I starom kudrovu ništa, je li?

KRAJ

Dorothy M. Johnson:

ČOVJEK ZVAN KONJ

Bio je mladić iz dobre obitelji, kako se to običavalo govoriti u Novoj Engleskoj tih godina, a ni njemu samome nije bilo jasno zbog čega osjeća takvu gorčinu i nezadovoljstvo. Odrastao je u toplom domu, u starom dijelu Bostona, pod bakinom paskom jer mu je majka umrla pri porodu i cijeloga života uživao je sve moguće udobnosti i povlastice koje mu je moglo priskrbiti očevo bogatstvo.

Ipak, bio je nezadovoljan i to ga je zbunjivalo jer nikada nije uspijevao točno odrediti taj osjećaj. Želio je živjeti među sebi jednakim ljudima, ljudima ni boljim ni gorim od njega. Ta nejasna želja bila je sve što je mogao dokučiti kada bi razmišljao o izvorištu svoje tjeskobe i žudnji da ode negdje drugdje.

Godine 1845. napustio je dom i uputio se na Zapad, ostavivši daleko iza sebe pomičnu i nemirnu granicu. Tamo se nadao pronaći ljude poput sebe, zamišljajući da su u indijanskoj zemlji, iako je tamo vladala stalna pogibelj, svi bijelci kraljevi i želio je biti jedan među njima. Ali uskoro je otkrio da su i na Zapadu, ništa drugačije nego u Bostonu, ljudi koje je cijenio i dalje ostajali iznad njega, makar ne umjeli ni čitati, a oni koje nije cijenio nisu zavrijeđivali ni da im se obraća.

Imao je novca, pa je mogao unajmiti ljude kakve je poštivao. Uzeo je u službu četvoricu takvih da mu kuhaju, love, budu vodiči i pratioci, ali je uskoro shvatio da ga ni oni ne drže prijateljem.

Držali su se po strani i on je i dalje bio usamljen, neprestano mozgajući o svom mjestu u svijetu i čeznući za ljudima jednakim sebi.

Jednoga lipanjskog dana naučio je što to znači ne imati nikakva mjesta. Postao je sužanj maloga pljačkaškog odreda Crow Indijanaca.

Čuo je puščanu paljbu i kratke krikove svojih umirućih pratilaca iza okuke rječice, ali im nikada nije vidio leševe. Nije imao nikakvih izgleda da se bori jer je bio gol i nenaoružan i kupao se u rječici kada mu je pritrčao jedan ratnik, sputao ga i zarobio.

Njegov zarobljivač ga je pustio da hoda, pa čak i da trči. Zabavljali su se vukući ga za sobom, privezana

remenom za konjski rep, i tukli ga pljoštimice kopljima. O pojasu su im visjeli okrvavljeni skalpovi njegovih pratilaca, a jedan je oderao i Baptisteovu crnu bradu kao trofej.

Vodili su ga za sobom kao ukradenog konja. Bio je bos i gol, a oko vrata ga je stezao remen od sirove kože. Indijanci ne bi obraćali pažnju na njega sve dok ne bi posrnuo i pao.

Drugoga dana dali su mu hlače. Noge su mu bile isuviše izranjene da bi mogao obuti čizme, ali mu je jedan Crow dobacio par mokasina koje su pripadale mješancu Henryju, sada mrtvom pokraj rječice. Zarobljenik ga zahvalno pogleda.

Trećega dana dopustili su mu da uzjaši jednog od rezervnih konja tako da se skupina može brže kretati. Istoga dana došli su na vidokrug indijanskog logora.

Razmišljao je o pokušaju bijega, nadajući se da bi, ako ništa drugo, tada mogao poginuti što mu je bilo milije od polagane smrti za mučeničkim stupom. Ali ni jednom mu se nije ukazala zgodna prilika da to pokuša. Indijanci su mnogo bolje od njega poznavali takve situacije i znali su što ih sve može očekivati. Jedini put dotad kada je pokušao nekome umaknuti, postigao je uspjeh. Kada je odlazio iz doma u Bostonu otac je bjesnio, a baka plakala, ali ga ipak nisu mogli odvratiti od onoga što je bio naumio.

Prije ulaska u logor zaustavili su se i prikačili plemenske oznake i znakove položaja i časti koje su imali, odjenuvši poneki dio odjeće svoje žrtve. Lica su namazali crnilom. Tek tada, vodeći bijelca na kožnom remenu oko vrata poput konja, pojahali su prema kružno postavljenim šatorima, kličući i mašući oružjem. Mladić je bio bez svijesti kada su napokon stigli u logor.

Ležao je omamljen i istučen pokraj jednog šatora, a oko njega je bučio logorski život. Indijanci su prilazili i znatiželjno ga promatrali. Patio je od žeđi i kada su ga polijevali vodom lizao ju je sa zemlje poput psa. Koščata starica krештava glasa, stalno nečim uposlena, raščupane sijede kose, bacila je na travu komad mesa i on se borio sa psima da se domogne hrane.

Kada mu se u glavi razbistrilo, obuzeo ga je gnjev iako je to bio osjećaj za koji je znao da ga ne smije sebi dopustiti.

»Bilo je bolje kada sam bio konj«, razmišljao je. »Kada su me vodili na remenu oko vrata. Neću biti pas, pa ma što se dogodilo!«

Stara Indijanka dala mu je smrdljivu, užeženu mast i pustila ga da sam dokuči čemu to služi. Oprezno ju je razmazao po izgrebanom i suncem sprženom tijelu.

»Sada«, mislio je, »smrdim poput njih«.

Kako se oporavljao tako je hladno razmišljao o prednostima konjskog položaja. »Čovjeka mogu poniziti, ali prije ili poslije on će vratiti udarac i to će biti kraj. A od konja se zahtijeva samo da bude poslušan. U redu, naučit ću živjeti bez ponosa.«

Shvatio je da je postao vlasništvo starice krештava glasa, vrijedan poklon njena sina, dar kojim se voljela razmetati pred svima. Ona je vikala na njega više nego itko drugi, zacijelo zato da se dojmi susjeda koji nikako ne smiju smetnuti s uma kako je velik i plemenit stvor njezin sin. Bila je nadmena i ponosna, podsjećala ga je na smežuranu kožnatu mješinu ispunjenu kostima, ali je mogla raditi vraški vrijedno i neumorno.

Bijelac je počeo o sebi razmišljati kao o konju i ponekad bi sasvim zaboravio na pogibelj u koju je upao. Stalno se trudio da upamti što više od onoga što bi vidio kako bi sunarodnjacima u Bostonu mogao pripovijedati o svojoj strašnoj pustolovini. U Boston će se vratiti kao junak.

U šatoru sa starom rugobom i njenim sinom živjele su i dvije djevojke. Jedna je, zaključio je bijelac,

bila zarobljivačeva supruga, a druga njegova mlađa sestra. Nevjesta je bila samodopadna i pokvarena. Kako je bila voljena, nije morala biti i korisna. Mlađa djevojka imala je sjajne, nemirne oči. Njihov pogled često bi odlutao prema bijelom sužnju koji se pretvarao da je konj.

Djevojke su radile kad bi ih starica nečim uposlila, ali su inače stalno bježale da se razonode nečim u čemu su više uživale. Bile su to razne igre i bučna natjecanja, pa bi sve odjekivalo od djevojačkog smijeha. Ali ta razdraganost bijelcu nije ništa značila. Zarobljenik je otkrivao samoću.

* * *

To ljeto je bilo bujno i bogato, a planinama su lutala golema stada bizona čijim su se mesom prehranjivali, a od kože izrađivali odjeću i šatorska krila. Indijanci Crow imali su mnogo konja i općenito su bili zadovoljno i dobrostojeće pleme. »Da njihovi muškarci nisu toliko žudjeli za slavom«, razmišljao je bijelac, »zacijelo bi ih bilo i mnogo više«. Međutim, često su odlazili ususret smrti, poigravajući se sa životom, a kada bi koji stradao, cijeli logor ga je neumjereno oplakivao i zazivao njihovo božanstvo da im se pomogne osvetiti.

Zarobljenik je cijelo ljeto bio konj, poslušno je nosio svakojake terete, pažljivo i strpljivo. Ipak, uvijek je podsjećao samoga sebe da je zacijelo boljega porijekla nego ostali konji jer se nije mogao ritati i braniti zubima. Kada je pomagao starici da natovari stvari na konje prije putovanja, snažno potegnu jedan svežanj i reče:

– Ej, brate, lakše će ti biti ne budeš li se opirao.

Konj ga pogleda kao da je razumio bijelčeve riječi. Oči su mu bile pune razumijevanja, ali to je ujedno bilo i jedino stvorenje u logoru na kojem je zarobljenik mogao opaziti nešto slično. Međutim, čak i među konjima osjećao se nejednakim. Oni su se bili kadri brinuti o sebi ako pobjegnu, a on bi u tom slučaju jednostavno izgladnio. I dalje ga je mučila zavist, čak i među konjima.

Ponizno se tovario i teglio. Ponekad bi se čak ponudio da kome što pomogne, ali nije bio dovoljno umješan za beskrajne ženske poslove, a muškarci pribavljači hrane nisu u njega imali toliko povjerenja da bi mu dopustili da ide s njima u lov...

Kada su Indijanci krenuli na drugo stanište, nosio je svoj svežanj i s mukom pješačio među ženama. Tada bi čak i psi radili, vukući manje zavežljaje na saonicama od pruća.

Indijanac koji ga je bio zarobio živio je poput gospodina, na što je imao pravo. Lovio je sa sebi ravnim plemenskim odličnicima, prisustvovao dugim ceremonijalnim skupovima na kojima se uvelike pjevalo i plesalo i ljenčario u hladovini sa svojom gizdavom ženom. Bio je odgovoran za samo dvije stvari: da ubija bizone i stječe slavu. Bijelac je statusom bio toliko iza njega da Indijancu nije bilo ni na kraj pameti da bi mu on mogao zavidjeti.

Jednoga dana zbilo se nekoliko događaja koji su zarobljenika potakli na misao kako bi opet jednom mogao postati ljudskim bićem. To je bio dan kada je počeo razumijevati njihov jezik. Četiri mjeseca samo ga je slušao, danju i noću, za žalosti i za veselja, u ritualnim zazivanjima i u pjevanim molitvama, pri rječkanjima i pri savjetovanjima. Ništa od toga nije za njega imalo značenja.

Ali toga važnog ranojesenskog dana dvije djevojke uputiše se prema obali rijeke i jedna od njih preko ramena zovnu staricu. Bijelac je bio zaprepašten. Djevojka joj je rekla da se ide kupati. Saznanje je bilo tako nenadano da mu se činilo da su mu se uši otčepile. Osluškivao je viku u logoru i umjesto nerazgovijetnog ćeretanja razaznavao djeliće smisla.

Toga istoga važnoga dana starica mu je donijela par novih mokasina

i bacila ih na zemlju preda nj. Nije vjerovao da će učiniti bilo što za njega zbog ljubaznosti i to što mu je dala obuću bio je samo jedan od načina na koji se brinula o svojoj imovini.

Htijući joj se zahvaliti, drznuo se više nego je očekivala. Ubrao je stručak poluuveloga jesenskog cvijeća i odnio joj ga dok je čučala pred šatorom, stružući unutrašnju stjenku bizonske kože alatkom načinjenom od komada željeza pričvršćenog na kost. Ruke su joj bile strahotne – većini prstiju nedostajao je prvi članak. On se svečano naklonio i ponudio joj cvijeće.

Buljila je u njega iza raščupane, zamršene kose. Netremice se zagledala u stručak, izbila mu ga iz ruke i otrčala do susjednog šatora razglašujući svima što se dogodilo. Čuo ju je kako, zajedno s ostalim ženama, vrišti i grohoće.

Bijelac slegnu ramenima i srčanim korakom krenu na drugu stranu gdje su trojica dječaka strelicama gadali metu. Obratio im se na engleskom:

– Pokažite mi kako se to radi, hoćete li?

Oni ga mrko pogledaše začuđeni, ali on ispruži ruke tako da nije bilo dvojbe o tome što želi. Jedan mu da luk i strijelu. Hihotali su kada je promašio.

Indijance je bilo lako razveseliti osim kada su zbog nečega bili bijesni. Zabavljali su se videći da se zarobljenik igra s djecom. Nekoliko dana poslije toga pokretima je u starice zamolio luk koji je njen sin upravo bio odbacio. Luk je bio gotovo čovjekove visine, izraden od rožine. Bijelac je naokolo skupljao stare strijele. Starica je hihotala kada je vježbao gadati i pozivala susjede da i oni uživaju u njegovoj nespretnosti.

Čim je uzmogao razumijevati pojedine riječi, mogao je pokušati pomalo govoriti, pa je tada bio manje usamljen. Nitko u logoru nije razgovarao s njim, ali ih je ionako jedva razumijevao. Stoga je prvo upitao staricu:

– Imam li kakvo ime? Starica je slegla ramenima i rekla mu da ga još nema.

On joj reče:

– Zovem se Konj.

Otada su ga zvali tim imenom kada bi mu se obraćali. Nitko zbog toga nije mario osim samog bijelca.

Dovoljno su mu vjerovali da bi mu dopustili lutati okolicom tako da se mogao poprilično udaljiti i, posluži li ga sreća, dobazati do kakva trgovišta ili vojne utvrde. Međutim, zima je bila isuviše bliza. Nije se usudio napuštati logor bez konja, a bila mu je potrebna i bolja odjeća i pouzdanije oružje od onog koje je imao, pa i mnogo više vještine i sigurnosti u rukovanju njime. Nije se usudivao bježati jer bi ga zacijelo slijedili i gotovo pouzdano uhvatili. Pripremao se za zimu, podsjećajući se na toplinu kuće koja ga je čekala u Bostonu.

Jedne studene noći upuzao je u šator pošto su već svi bili polijegali. Čak i konj smije potražiti zaklon pred vjetrom. Starica je negodovala, ali ne suviše uvjerljivo. Nije ga istjerala.

Trpjeli su ga u polumračnom zakutku, sve dok im nije bio na putu. Počeo je uočavati čime se obitelj koja ga je posjedovala razlikovala od ostalih. Sudbina je prema njima bila izuzetno okrutna. Za kratkog, ali oštrog rječkanja među starim ženama jedna od njih pecnu Masnu Ruku podrugljivom opaskom:

– Ti nemaš ni jednog rodaka! – a Masna Ruka je potom naveliko i zanosno govirila o djelima svog oca, ujaka i braće. Podsjetila je svoju klevetnicu i na to da je imala četiri sina, na što je ova prezrivo odgovorila:

– A gdje su ti?

Poslije ju je bijelac vidio kako sama jeca i tiho plače, čučeći i njišući se naprijed-natrag, zagledana u svoje izranjene ruke. Shvatio je: ožalošćena žena često je odsijecala

po jedan članak na prstima. Stara Masna Ruka često je tugovala i naricala u životu. Prvi put je osjetio sažaljenje, ali je potisnuo i taj, kao i sve druge osjećaje. »Kakve li ću priče pripovjedati kada se vratim kući!« – pomisli.

S gnušanjem je nabrao nos. Logor je zaudarao po životinjama, mesu i užeženoj masti. Pogleda svoje gole, drhtave noge i prenerazi se, sjetivši se da je još uvijek samo konj.

Nije mogao imati povjerenje u staricu. Hranila ga je samo zato što bi izgladnjeli rob ubrzo umro, pa se ne bi imali čime razmetati. Koliko je njena narav bila hirovita, shvatio je jednoga dana kada joj je dosadilo da se stalno spotiče o jednog među stotinama pasa koji su napastovali cijeli logor. Bio je to jedan od njenih vlastitih pasa, snažna životinja koja bi vukla saonice sa zavežljajima kada bi pleme premještalo logor. Bezbroj puta vidio ju je kako udara psa koji je drijemao pred satorom njoj na putu. Životinja bi se uvijek odmaknula i zacviljela, ali bi se potom neizostavno vratila na staro mjesto. Jednoga dana naučila je psa uobičajenim sljedovanjem udaraca, glasno ga psujući dok je pospano kolutao očima. Tada starica iznenada zgrabi sjekiru i jednim zamahom odsiječe mu glavu. Dopadajući se sasvim zadovoljna tim postupkom, namigne svom robu da odstrani leš.

»To sam mogao biti i ja«, pomisli »da sam pas. Ali ja sam konj.« Nade da će spasiti život polagao je u djevojku, Lijepu Srnu. Počeo joj se smišljeno udvarati, shvaćajući kako je beznadno siromašan, i bez imutka i bez dostojanstva. Nije imao ni konja niti oružja osim starog luka i popravljenih strijela. Nije imao ništa što bi joj mogao pokloniti, a to mu je bilo nužno jer se inače nije smio usuditi zavoditi djevojku. Jedan od običaja prilikom udvaranja zahtijevao je darivanje konja djevojčinu starijem bratu i donošenje velike količine bizonskog mesa majci. Bijeli rob nije mogao čekati neki daleki dan kada će napokon imati bilo konje bilo meso za poklone. A i njegovo udvaranje je moralo ostati tajnom. On nije mogao šetkati mimo skupina djevojaka i svirati sviralu izrađenu od orlove krilne kosti kao što su to činili junačni domaći osvajači.

On nije mogao projahati mimo šatora Lijepe Srne, obojan svečanim bojama i ukrašen na način kako za te prilike rade Indijanci. Nije imao ni konja niti ukrasa. »Kad bih bio kod kuće mogao bih oženiti djevojku koju bih poželio«, pomislio je. Ali nije previše razmišljao o tome, jer budućnost je bila nešto što je trebalo pošteno zaslužiti.

Najviše što se usudivao napraviti bilo je da tu i tamo namigne Lijepoj Srni ili da pokaže kako je začuđen kada bi se smijuckala i skrivala lice. Posljednje što bi se usudio bilo je da je dogovorno otme, ali tada bi joj morao pokloniti konja da time stekne plemensku potvrdu svog čina. A konja nije imao sve dok nije ubio čovjeka da bi ga dobio...

* * *

Prilika mu se ukazala u rano proljeće. Dotada su ga Indijanci Crow ravnodušno prihvaćali kao dio svoje zajednice. Nije im uistinu pripadao ali ih je uveseljavao poput neobične, krotke i pripitomljene životinjice. Inače ga ne bi bili hranili cijele zime.

Zgoda je naišla kada je bio u lovu na sitnu divljač, zajedno s trojicom dječaka koji su mu podjednako bili i stražari i podsmješljivi ortaci. Zečevi i ptice nisu bili važni Indijancima dobro opskrbljenim bizonskim mesom, ali su zato bili dobre mete.

Njegovo društvance je toga dana izjahalo daleko u preriju. Sva četvorica su istodobno opazili dva konja u jednoj zaštićenoj udolini. Dječaci i muškarac su se primicali puzeći potrbuške, a onda su ugledali Indijanca kako leži na zemlji i stenje; bio je to neki usamljeni lutalica. Vi-

deći kako se dječaci užagrenih očiju privlače nepoznatom bolesniku. Konj shvati da je to cijenjena lovina, pripadnik nekoga neprijateljskog plemena.

Tako je zasužnjeni bijelac stekao imutak, čast da osvoji mladu i spasi život. Odapeo je strijelu u Indijanca djelić sekunde prije jednog od svojih mladih pratilaca i odmah srnuo naprijed da, bude li potrebno, dotuče lukom čovjeka koji je još jaukao. Potom je prihvatio sputane konje.

Sada je imao konje koji su bili samo njegovi, a s njima i nadu da će postati slobodan. Dječaci su ga slijedili, odapinjući strijele i kličući onako kako su ih učili već od najranijeg djetinjstva. Jedan je htio skalpirati mrtvog neprijatelja i bijelcu je bilo istovremeno i odvratno i smiješno kada je vidio kako se dječak presavija od iznenadne mučnine, ugledavši krvavo vlasište u vlastitoj ruci.

Cijeli logor je zažagorio kada su uvečer ujahali, po dvojica na svakom zaplijenjenom konju. Od tog trenutka počeli su opažati svog zarobljenika. Oni koji su dotada bili ravnodušni prema nevrijednom robu, sada su zurili u junaka koji je izveo svoj prvi podvig i zarobio dva konja.

Žamor je trajao cijelu noć jer su se očevi glasno hvalisali junačkim djelom svojih sinova. U jednom trenutku pozvali su i i bijelca da posreduje između dvojice dječaka koji su se žučljivo sporili oko toga tko je odapeo drugu strijelu, a tko će se morati zadovoljiti trećom. Neko vrijeme je šutke slušao raspravu među prisutnima, a onda svečano upro prstom prema bližem dječaku. Nije znao čiji je to sin niti je mario za to, ali dječak jest.

Promatrao je ratnike koji su slavili uspjeh. Znao je što mu je sada činiti. Skromnu i umjerenu čovjeku nije bilo mjesta među Indijancima Crow. Kada bi muškarac učinio nešto veliko, on bi svima govorio o tome. Bijelac je natrljao obraze mašću i ugljenim prahom i stupio u sredinu logora, popijevajući i podvriskujući. Govorio je svojim jezikom.

– Divljaci! Divljaci! – vikao je. – Jednoga dana ću se izvući odavde! Izvući ću se! – Indijanci su ga slušali s poštovanjem. Tada poviće na njihovu jeziku – Konj! Ja sam Konj! – svi su potvrdno kimnuli glavom.

Imao je pravo hvaliti se. Imao je i dva konja. Pred zoru su se bijelac i njegova mlada sklonili iza jedne podalje uzvisine i on joj reće:

– Volim te, mlada damo. Volim te.

Gledala ga je velikim tamnim očima i on pomisli da je razumjela engleske riječi. U svakom slučaju, smisao je shvatila.

– Ti si moje blago – nastavi. – Dragocjenija si mi od dragulja, vrednija od žutog zlata. Zvat ću te Sloboda.

Kada su se poslije dva dana vratili u logor bio je samouvjeren, ali i zabrinut. Njegov as, posumnjao je, možda neće biti dovoljno jak u igri koju je poveo, ne sasvim siguran u pravila. Ali as je ipak pomagao. Stara Masna Ruka je bjesnila, ali ne zbog njega. Glasno se žalila da joj se kći dala prejeftino. Međutim, svadba je bila svečana kao i bilo koja druga među Indijancima Crow. Isplatio je konja.

Poslije toga je počeo brže učiti jezik i to od Lijepe Srne koju je ponekad zvao Slobodom. Doznao je da je njegovoj nježnoj mladenki koja ga je obožavala tek četrnaest godina.

Jedino što je bilo neočekivano bila je promjena koja je, kada je postao muž Lijepe Srne, nastupila u njegovim odnosima s njenom majkom i bratom. Nadao se da će time donekle učvrstiti svoj položaj, ali nije ni slutio da će se oni prema njemu ophoditi s tolikim dostojanstvom. Masna Ruka prestala je razgovarati s njim. Tražeći objašnjenje, njegova mlada je zastrašeno mrmljala, tumačeći mu nadugo i naširoko da to ne smije nikada pokušavati. Zet i punica ne smiju ni-

kada ni o čemu razgovarati, a on čak ne smije izustiti ni jednu riječ koja je dio njena imena. Pošto je tako sjajno poboljšao svoj položaj, nije mu se žurilo s odlaskom. Sada kada je imao ženu, imao je dobrih izgleda da bude podjednako bogat i sretan kao i bilo koji drugi muškarac. Lijepa Srna ga je uvijek iščekivala i gotovo nikada, nije bježala igrati se s drugim djevojkama, nego je ponosno od majke učila ženske vještine poput štavljenja kože, šivanja i kuhanja.

Više nije bio konj nego neka vrsta ljudskoga bića, Poluindijanac, i dalje bijedan i nespretan, ali obasut počastima. Hvatao se rubova indijanske zajednice poput djeteta koje se grčevito drži okrajaka majčine haljine.

Bijeg može čekati dok ga ne uzmogne izvesti udobno, u odgovarajućoj odjeći i na dobru konju i s ispravnim oružjem. Bijeg može čekati dok se logor ne preseli blizu kakvom trgovištu. Nije posebno planirao kako će se domoći doma. Maštao je kako će se stvoriti u Bostonu i pripovijedati sve događovštine koje mu nitko neće vjerovati. I čemu se onda žuriti?

Lijepa Srna je uživala u podučavanju svog muža. Počeo je razumijevati plemenske odnose, običaje i razloge zbog kojih je sve tako kako jest. Indijanci su se vladali prema običajnom pravu koje se naraštajima nije nimalo mijenjalo. Njegova mlada žena se smijuckala kada bi ga upoznavala s nečim što je, činilo se, oduvijek znala. Ali smijeha je nestalo kada je ženu njena brata preoteo drugi ratnik. Ozbiljno mu je objašnjavala, služeći se i riječima i znakovima. Žuti Plašt je pripadao zajednici Velikih Pasa, a otmičar njegove žene, Prerezani Vrat, Lisicama. I jedni i drugi bili su suplemenici, zajedno su lovili i borili se rame uz rame, ali su muškarci jedne zajednice mogli odvoditi žene iz druge ako bi im se to prohtjelo, poštujući stanovita ograničenja.

Kada je Prerezani Vrat dojahao do njihova šatora, klikćući i pjevajući, pa pozvao ženu Žutog Plašta, ona je učinila kako joj je bilo zapovjedeno, sasvim dragovoljno i krotko, iako ni to nije moglo prikriti njenu samodopadnost. Potom je sjedila iza njega na istom konju u ceremonijalnoj povorci i nosila mu ratno koplje dok se njegova druga žena pretvarala da nimalo ne mari za to.

– Ali zašto? – ispitivao je bijelac svoju ženu, svoju Slobodu. – Zašto je tvoj brat dopustio ženi da ode? On sjedi, puši i šuti.

Lijepa Srna je bila prenerażena takvom opaskom. Objasnila mu je da je njenu bratu nemoguće ponovo zahtijevati ženu. On joj čak ne može dopustiti ni da mu se vrati ako ona to poželi, a zacijelo će poželjeti kada je se Prerezani Vrat zasiti. Žuti Plašt ne smije čak priznati ni da mu je srce ranjeno. Odstupiti od običaja, značilo je izgubiti čast.

– Žena se mogla sakriti pred Prerezanim Vratom – dodala je. – Ona je čak mogla odbiti da ide s njim da je bila ba-wurokee, uistinu kreposna žena. Ali ona je već svojedobno bila njegova, nakratko, kada je dio plemena bio otišao u višednevnu berbu šumskih jagoda, pa ju je on imao pravo zahtijevati.

– Ali to nema nikakva smisla – navaljivao je bijelac. Širom otvorenih očiju gledao je svoju mladu ženu – Ako ti odeš, ja ću te vratiti! – obeća. Ona se na to nasmijala i naslonila mu glavu na rame. – Ja neću morati otići – reče. – Konj je moj prvi muškarac. Na mojim mokasinama nema rupe.

Jedva se odlučivši na to, Indijanka promrmlja:

– Hayha! – a kada joj on nije ništa odgovorio jer nije znao što je htjela reći, ona se trgnu i uvrijedeno odmaknu. – Tako žena zove svog muža kada misli da je on neće napustiti. Zar sam pogriješila?

Bijelac je zagrli i slaže:

– Lijepa Srna nije pogriješila. Konj je neće napustiti. Konj neće uzeti ni drugu ženu. Otići od te jedne bit će teže nego što ju je bilo osvojiti. Hayha – mrmljao je. – Sloboda.

Savjest ga je pekla, ali ne mnogo. Lijepa Srna može sasvim lako zadobiti drugog muškarca kada on ode. I boljeg domaćina. Pomalo se vještio u lovu, ali je ipak još bio velik nespretnjaković.

Nije se žurio s odlaskom. Mnogi običaji Indijanaca Crow prešli su mu u naviku, a ostale je mogao poprilično podnositi. Bio je sve imućniji. Imao je pet konja, a njegovo mjesto u plemenskoj svakidašnjici bilo je onoliko sigurno koliko je uopće moglo biti. Tri ili četiri mlade žene, uključujući i onu koja je pripadala Žutom Plaštu, neskriveno su mu se udvarale, a Lijepa Srna se dičila činjenicom da je njen muškarac tako primamljiv.

Dok je sabrao sve što mu je trebalo za sigurno putovanje trava je ponovo ozelenjela, a dugoj studenoj zimi napokon je došao kraj. Potkraj zime, saznao je da Lijepa Srna nosi njegovo dijete...

Zajednica Velikih Pasa u proljeće je priredila veliku ceremoniju. Šetajući sa svojom ženom obalom rječice, bijelac je razmišljao: »Kada stignem kući pripovjedat ću im o pjevanju i bubnjanju. Jednoga dana...« Kada su se vratili u šator, Lijepa Srna se nije spustila na ležaj.

– Čekajmo da vidimo što će biti s mojim bratom – zahtijevala je. – Moglo bi se nešto dogoditi.

Koliko je Konj mogao shvatiti, Veliki Psi su održavali svojevrsne izbore. Ugodio je svojoj ženi i ostao s njom bdjeti pokraj vatre. Čak je i starica, koja je dušu dala za spavanje čim ne bi imala posla, nemirno tumarala oko šatora.

Bijelac je već naveliko zijevao kada je utihnuo žamor okupljenih muškaraca. Razmetljiva držanja i zastrašujućeg izgleda, sav premazan ritualnim bojama i prekriven perjem i krznom, u šator je dugačkim koracima stupio Žuti Plašt. Obje žene su vrisnule. Nešto su razgovarali, prebrzo da bi Konj mogao razumjeti, i starica odjednom zakuka, ali je sin osorno opomenu i tako ušutka. Kada je bijelac napokon legao spavati, činilo mu se da žena pokraj njega plače.

Ujutro mu je objasnila.

– On nosi pojas od medvedove kože. Odsada nikada ne smije ustuknuti u borbi. Uvijek će biti tamo gdje je najopasnije. Umrijet će.

– Možda neće – pokušavao ju je razuvjeriti.

Lijepa Srna se prisjećala da je samo nekoliko muškaraca, koji su bili počašćeni tim pojasom i tako zavjetovani na najveće podvige, ostalo živo. Prežive li ljeto, bili bi razriješeni obaveze.

– Moj brat želi umrijeti – tužila se. – Srce mu je puno gorčine.

Žuti Plašt je preživio šest okršaja s malim odredima neprijateljskih plemena. Bio je obasipan mnogim počastima. Ukrao je konje usred neprijateljskog tabora, vodio dva uspješna pohoda, prvom strijelom izbio pušku iz ruku neprijateljskom ratniku. Na mokasinama je nosio vrškove vučjih repova, a na prsluku hermelinovo krzno. U šavove nogavica utaknuo je mnoge sklapove kao dokaz svoje slave.

Starica se ponekad usuđivala predložiti mu.

– Moj sin će uzeti drugu ženu, treba mi još jedna žena da mi pomaže. Ali on ju je ignorirao. Mnogo vremena provodio je u molitvama, bilo sam u planinama bilo s vračem za njegovih obreda. Postio je, zavjetovao se i obdržavao te zavjete. Prije nego je mogao biti razriješen kobne počasti pojasa od medvjeđe kože, krenuo je u svoj posljednji pohod.

Njegovi ratnici su se vraćali u logor istovremeno kada su se sa suprotne, južne strane približavali Konj i dvojica drugih lovaca, noseći krupne komade bizonskog i jelenskog mesa s kojeg su kapale krup-

ne kapi krvi i cijedile se niz bokove njihovih nemirnih konja. Jedan lovac iz bijelčeve pratnje ispotiha ih upozori na jahača koji se pojavio na vrhu brežuljka sjeverno od logora. Zastali su.

Usamljeni jahač sjaše na vrhu, podigne pokrivač i lagano ga spusti na tlo, a onda to još jednom ponovi.

Lovci pokraj bijelca promrmljaju:

– Dvojica. Dvojica su mrtvi. – Brzo su dojahali do logora odakle se već čula kuknjava.

Glasnik je bio član odreda koji je Žuti Plašt bio poveo u pohod. Ostali ratnici iz te skupine ostali su još neko vrijeme na brežuljku da namažu lica bojama koje su istovremeno trebale označiti i pobjedu i tugu. Jedan od dvojice poginulih bio je Žuti Plašt. Njegovo tijelo su odnijeli u pećinu i obzidali ga kamenjem, a tijelo drugog ratnika, koji je u okršaju bio teško ranjen, ali je umro tek kasnije, položili su na stablo.

Na tlu pred šatorom u koji se Žuti Plašt više nikada neće vratiti bilo je krvi. Njegova majka je čučala, na ulazu, njihala se jednolično naprijed-natrag i naricala kao da će joj srce prepući. Kosu je odrezala na kratko. Svoje iskasapljene ruke položila je na koljena: na prstu joj je nedostajao još jedan članak.

Lijepa Srna je nasumce odrezala nekoliko debelih pramenova kose i plačući nožem zasijecala ruke. Bijelac joj pokuša oteti sječivo, ali ga je ona tako dirljivo molila da je ostavi da ju je pustio neka čini što hoće. Bilo mu je mučno zbog svega što je vidio.

»Divljaci«! mislio je. »Sada uistinu odlazim! Idem sam u lov i jednostavno produžujem u slobodu!«

Ali nije otišao. Bio je jedini lovac uz ognjište dviju ožalošćenih žena, onemoćale starice i djevojke koja je nosila njegovo dijete.

Opet je postao siromah. Sve što je značilo bilo kakvu udobnost, vrijednost ili sigurnost dvije žene su žrtvovale duhovima smrti. Šator izrađen od sedamnaest finih bizonskih koža, krzna kojima su se grijali i pokrivali, bijelu haljinu od jelenske kože, izbrušene losovim zubima, kojú je Lijepa Srna toliko voljela, pa čak i alatke i oružje Žutog Plašta, sve osim njegovih svetih uklina, ostavili su u preriji i logor je krenuo na drugo stanište. Dva njegova najbolja konja zaklana su na žrtveniku, a ostale su žene razdavale suplemenicima.

Nisu imali krova nad glavom. Korota je morala trajati najmanje dva mjeseca i tek tada su žene smjele početi štaviti kožu da izrade novi šator. U međuvremenu su trebali živjeti u provizornim poljskim kućicama, ispletenim od vrbova granja i pokrivenim kožom koju su im dali prijatelji, sažalivši se nad njima. Doduše, smjeli su stanovati kod rodbine, ali majka i sestra Žutog Plašta nisu imale ni jednog rodaka.

Bijelac je tek tada shvatio kako je strašno onom Indijancu koji nema nikoga. Nije bilo nimalo čudno što je stara Masna Ruka imala samo batrljice umjesto prstiju. Stalno je tugovala, godinu za godinom za svakim koga je ikad voljela. Više joj nije bio nitko ostao osim kćeri, Lijepe Srne.

Konj je bjesnio zbog njihove zaostalosti. Nekad, kao zarobljeniku, bilo mu je teško kada su ga vukli konjima, gola i ponižena, a poslije ga prezirali kao najbjednijeg roba, ali to je bilo tako zato što su ga zarobljivači opljačkali do kože. A sada su se te žene svojevoljno odrekle svega što im je trebalo za život.

I previše se ljutio na njih da bi mogao spavati u kućici od granja, pa bi lijegao pod krošnju kakvog stabla. Treće noći tugovanja za poginulima stvorio je plan. Imao je nož i luk. Poslije doručka će uzeti dva konja, odjahati i više se neće vratiti. Tada je shvatio da će, kada se vrati kući, šutjeti o mnogim stvarima koje je doživio.

Lijepa Srna je jecala u kućici. Iznutra je čuo razne šumove i zlovoljan staričin glas.

Dvadesetak sati poslije rodio mu se sin, dva mjeseca prijevremeno, u šatoru vračeve žene koja je bila vješta primalja. Dijete je došlo na svijet mrtvo, a majka je umrla prije nego se smrklo.

Bijelac je bio isuviše skrhan bolom da bi mogao razmišljati o posmrtnim ritualima. Starica je izbezumljeno vrištala sve dok je nije izdao glas. Onda mu je pristupila, pogrbljena i drhtava, poluslijepa od tuge, i pružila nož. Uzeo ga je.

On je prihvati za ruke i stresе glavom. Ako starica odreže još koji članak na prstima više neće moći ništa raditi. Više nikad neće moći svoju tugu za nekim iskazati vidljivim znakovima.

Reče joj:

– U redu.

Tada zareže sebi ruke oštrim sječivom. Nepomično je stajao gledajući kako mu iz zasjekotina ističe krv. To je bilo najmanje što je mogao učiniti za Lijepu Srnu, za svoju malu Slobodu.

»Sada me više ništa ne zadržava ovdje«, shvati. »Kada se vratim svojima, ne smijem dopustiti da mi itko vidi ožiljke«.

Pogleda Masnu Ruku, potpuno izobličenu od boli, i pomisli: »Sada sam uistinu slobodan!« Kada žena umre, njen muž više nema nikakvih obaveza prema njenoj obitelji. To mu je rekla Lijepa Srna, jednom davno, kada se čudio što se neki muškarac preselio iz jednog u drugi šator.

Starica će, naravno, morati skupljati otpatke da bi preživjela. U plemenu je već živjela jedna takva vrlo stara baba bez ijednog rodaka, a prema njoj nitko nije osjećao nikakvu odgovornost. Jela je ono što bi odbacili sretniji od nje, spavala u zaklonima koje je sama podizala žuljevitim, čvornatim rukama, s naporom koračala na začelju kolone kada bi Indijanci premještali logor. Kada bi posrnula, nitko se na to nije obazirao. Kada umre, nikome neće nedostajati.

»Sutra ujutro polazim«, odluči bijelac.

Smežurane staričine usne zadrhtaše. Pogleda ga upitno i izusti samo jednu riječ:

– Eero-oshay? Sin?

Žmirkajući, prisjeti se. Kada žena umre, njen muž je slobodan. Ali, njena majka, koja ga je cijelo vrijeme dužna dostojanstveno ignorirati, može ga, želi li, zamoliti da ostane. Ona ga poziva nazivajući ga sinom, a on prihvaća imenujući je majkom.

Pred njim je stajala Masna Ruka, pogrbljena od starosti, uvela od neprekidnog rada, bez ljubavi i bez djece, puna ožiljaka nebrojenih žalosti. Ali usprkos svim svojim bremenima, dovoljno je voljela život da bi ga zaprosila od bijelca, jedine osobe koju je imala prava to moliti.

Lišila se i posljednjeg što joj je ostalo, svog ponosa.

Bijelac pogleda prema istoku. Pred očima mu se prostirala nepregledna ploha prerije. Tri tisuće kilometara odatle bio je njegov dom. Starica neće živjeti vječno. Mlad je i može još malo čekati. Sada može biti velikodušan jer je znao da je postao čovjek. Rekao joj je:

– Eegya! Majko!

Tri godine poslije toga vratio se kući. Sve što je rekao bilo je:

– Neko vrijeme sam živio među Indijancima Crow. Nekoliko godina je prošlo dok nisam uzmogao otići. Zvali su me Konj.

Nije nikome ništa objašnjavao. Nije se držao dužnim bilo kome ispričavati ili hvalisati – bio je jednak bilo kom čovjeku na svijetu.

Preveo Ivo Žanić

U PRIPREMI:

G. F. Unger:
PODIVLJALO STADO

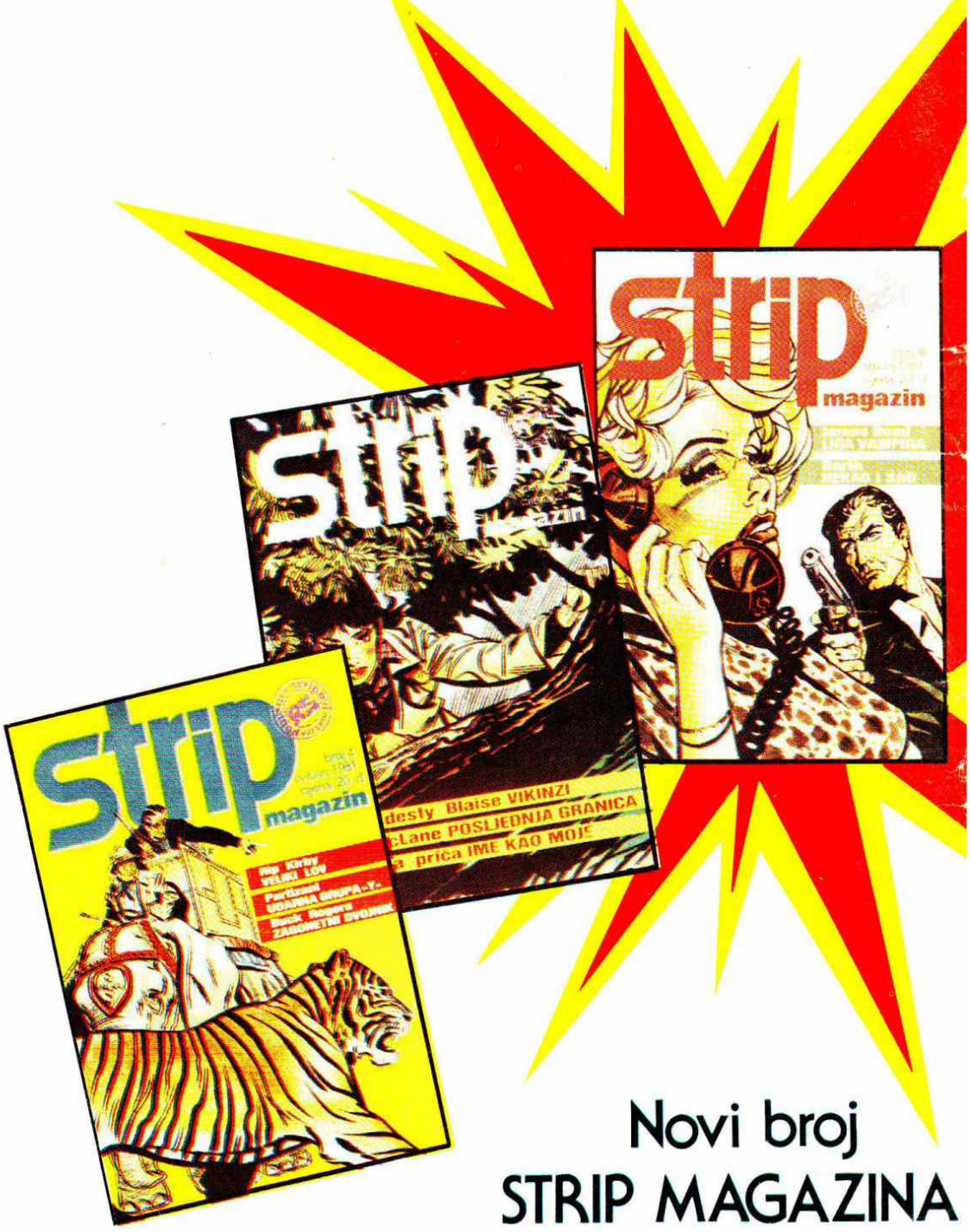

Novi broj
STRIP MAGAZINA
potražite kod prodavača novina!